

બૌદ્ધિક સંપત્તિ અધિકાર

પરિચય

ઇન્ટેલેક્યુઅલ પ્રોપર્ટી (IP) કાયદો માનવ બુદ્ધિની રચનાઓ, જેમ કે આવિષ્કારો, કલાત્મક કાર્યો, ડિઝાઇન, પ્રતીકો, નામો અને વાણિજ્યમાં વપરાતી ઇમેજોની સુરક્ષામાં નિર્ણાયક ભૂમિકા ભજવે છે. તે સર્જકો, સંશોધકો અને વ્યવસાયોને તેમની રચનાઓ માટે વિશિષ્ટ અધિકારો અને સુરક્ષા પ્રદાન કરે છે, નવીનતા અને સર્જનાત્મકતાને પ્રોત્સાહિત કરે છે. IP કાયદો પેટન્ટ, કોપીરાઇટ્સ, ટ્રેડમાર્ક્સ અને વેપાર રહસ્યો સહિત બૌદ્ધિક સંપત્તિના વિવિધ સ્વરૂપોને સમાવે છે, જે દરેક પુરસ્કૃત સર્જકો અને વિચારોની જાહેર એક્સેસને પ્રોત્સાહન આપવા વચ્ચે સંતુલન જાળવવા માટે સેવા આપે છે. અસરકારક IP કાયદાઓ માત્ર વ્યક્તિગત અધિકારોનું જ રક્ષણ કરતા નથી પરંતુ વૈશ્વિક સ્તરે આર્થિક વૃદ્ધિ અને તકનીકી પ્રગતિને પણ ઉત્તેજન આપે છે.

બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારો (IPR) ના પ્રાથમિક ઉદ્દેશ્યોનો સારાંશ

- નવીનતા અને સર્જનાત્મકતાને પ્રોત્સાહિત કરવા: IPRનો હેતુ વ્યક્તિઓ અને સંસ્થાઓને તેમની શોધ, ડિઝાઇન અને કલાત્મક કાર્યોના વિશિષ્ટ અધિકારો પ્રદાન કરીને સંશોધન, વિકાસ અને સર્જનાત્મક પ્રયાસોમાં રોકાણ કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.
- પુરસ્કૃત શોધકો અને સર્જકો: તે સુનિશ્ચિત કરે છે કે શોધકો, સર્જકો અને સંશોધકોને તેમના પ્રયત્નો અને રોકાણો માટે માન્યતા અને નાણાકીય લાભો પ્રાપ્ત થાય છે, જેનાથી તેઓ નવા વિચારો અને સામગ્રીનું ઉત્પાદન ચાલુ રાખવા માટે પ્રેરિત થાય છે.
- આર્થિક વૃદ્ધિને પ્રોત્સાહન આપવું: બૌદ્ધિક સંપદાનું રક્ષણ કરીને, IPR ઉદ્યોગસાહસિકતાને પ્રોત્સાહન આપીને, રોકાણ આકર્ષીને અને નવીનતા અને સર્જનાત્મકતા દ્વારા સંચાલિત ઉદ્યોગોમાં નોકરીની તકો ઊભી કરીને આર્થિક વૃદ્ધિમાં ફાળો આપે છે.
- ટેકનોલોજી ટ્રાન્સફરની સુવિધા: આઈપીઆર લાઈસન્સિંગ અને અન્ય કરારો, સહયોગને પ્રોત્સાહન અને વૈશ્વિક સ્તરે નવીનતાઓના પ્રસાર દ્વારા સરહદો પાર ટેકનોલોજી અને જ્ઞાનના ટ્રાન્સફરની સુવિધા આપે છે.

LL.B. Semeste 5

Intellectual Property Law

ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમ ૧૯૭૦

પેટન્ટ ચેટલે શું?

પેટન્ટ એ બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારનું એક સ્વરૂપ છે જે સરકાર દ્વારા શોધક અથવા સોંપનારને આપવામાં આવે છે, ખાસ કરીને મર્યાદિત સમય માટે, તેમની શોધની જાહેર જાહેરાતના બદલામાં. પેટન્ટ્સ પેટન્ટ ધારકને તેમની પરવાનગી વિના પેટન્ટ કરેલ શોધને બનાવવા, ઉપયોગ કરવા, વેચવા અથવા વિતરિત કરવાથી અટકાવવા માટે વિશિષ્ટ અધિકારો પ્રદાન કરે છે.

પેટન્ટના ઉદ્દેશો

પેટન્ટનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ્ય શોધકર્તાઓ અને સર્જકોને અમુક વિશિષ્ટ અધિકારો અને લાભો પ્રદાન કરીને નવીનતા અને તકનીકી પ્રગતિને પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે. અહીં પેટન્ટના મુખ્ય ઉદ્દેશ્યો છે:

1. નવી નવી શોધને પ્રોત્સાહિત કરવા: પેટન્ટનો ઉદ્દેશ્ય શોધકર્તાઓને મર્યાદિત સમયગાળા માટે તેમની શોધના વિશિષ્ટ અધિકારો આપીને નવીનતાને ઉત્તેજિત કરવાનો છે. આ વિશિષ્ટ અધિકાર શોધકર્તાઓને સંશોધન અને વિકાસમાં તેમના રોકાણને પુનઃપ્રાપ્ત કરવાની મંજૂરી આપે છે, તેમને નવી તકનીકોની શોધ અને નિર્માણ કરવાનું ચાલુ રાખવા માટે પ્રોત્સાહિત કરે છે.
2. શોધનો ખુલાસો: વિશિષ્ટ અધિકારોના બદલામાં, પેટન્ટ અરજદારોએ પેટન્ટ એપ્લિકેશનમાં તેમની શોધને વિગતવાર જાહેર કરવી જરૂરી છે. આ જાહેરાત જાહેર જ્ઞાન આધારમાં ફાળો આપે છે, જે અન્ય લોકોને હાલની ટેકનોલોજી પર નિર્માણ કરવામાં અને વધુ નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપવા સક્ષમ બનાવે છે.
3. સંશોધન અને વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવું: પેટન્ટ સંશોધન અને વિકાસ (R&D) માં રોકાણને પ્રોત્સાહિત કરે છે અને શોધકર્તાઓ અને કંપનીઓને સ્પર્ધાત્મક લાભ આપે છે જે નવીનતા કરે છે. આ, બદલામાં, નવા ઉત્પાદનો, પ્રક્રિયાઓ અને તકનીકોના વિકાસ તરફ દોરી જાય છે જે સમાજને લાભ આપે છે.

4. આર્થિક વૃદ્ધિ: પેટન્ટ નવીનતા અને ઉદ્યોગસાહસિકતાની સંસ્કૃતિને પ્રોત્સાહન આપીને આર્થિક વૃદ્ધિમાં ફાળો આપે છે. તેઓ શોધકર્તાઓ અને કંપનીઓને તેમની શોધનું વ્યાપારીકરણ કરવા, નવા બજારો બનાવવા, રોજગારીની તકો પેદા કરવા અને રોકાણ આકર્ષવા સક્ષમ બનાવે છે.

5. ટેકનોલોજી ટ્રાન્સફર: પેટન્ટ લાયસન્સિંગ કરારો અને પેટન્ટ ધારકો અને તૃતીય પક્ષો વચ્ચેના સહયોગને પ્રોત્સાહિત કરીને ટેકનોલોજી ટ્રાન્સફરની સુવિધા આપે છે. આ જ્ઞાનના પ્રસારને પ્રોત્સાહન આપે છે અને સમગ્ર ઉદ્યોગો અને દેશોમાં નવી તકનીકોને અપનાવવાની પ્રક્રિયાને વેગ આપે છે.

6. જાહેર લાભ: જ્યારે પેટન્ટ શોધકર્તાઓને વિશિષ્ટ અધિકારો આપે છે, ત્યારે તેઓ જાહેર હિતના લાભ માટે પણ રચાયેલ છે. પેટન્ટ્સ સામાજિક પડકારોના ઉકેલોના વિકાસને પ્રોત્સાહિત કરે છે, જેમ કે આરોગ્યસંભાળ, પર્યાવરણીય સંરક્ષણ અને ટકાઉ તકનીકોમાં પ્રગતિ.

7. કાનૂની રક્ષણ: પેટન્ટ શોધના અનધિકૃત ઉપયોગ, નિર્માણ, વેચાણ અથવા આયાત સામે કાનૂની રક્ષણ પૂરું પાડે છે. આ પેટન્ટ ધારકોને તેમના અધિકારો લાગુ કરવા અને સ્પર્ધકોને પરવાનગી વિના તેમની શોધનો શોષણ કરતા અટકાવવા સક્ષમ બનાવે છે.

પેટન્ટ ના પ્રકારો

ત્યાં વિવિધ પ્રકારની પેટન્ટ છે જે શોધની પ્રકૃતિ અને અધિકારક્ષેત્રના આધારે મંજૂર કરી શકાય છે. અહીં સામાન્ય રીતે ઓળખાતા પેટન્ટના મુખ્ય પ્રકારો છે:

1. યુટિલિટી પેટન્ટ: આ પેટન્ટનો સૌથી સામાન્ય પ્રકાર છે અને નવી અને ઉપયોગી પ્રક્રિયાઓ, મશીનો, ઉત્પાદન, દ્રવ્યની રચના અથવા તેમાં સુધારા માટે આપવામાં આવે છે. યુટિલિટી પેટન્ટ કંઈક કેવી રીતે કાર્ય કરે છે અને તે શું કરે છે તેનું રક્ષણ કરે છે.

2. ડિઝાઇન પેટન્ટ: ડિઝાઇન પેટન્ટ કાર્યાત્મક વસ્તુની સુશોભન અથવા સૌંદર્યલક્ષી ડિઝાઇનનું રક્ષણ કરે છે. તેઓ લેખના અનન્ય દેખાવ, આકાર, રૂપરેખાંકન અથવા સપાટીના સુશોભનને આવરી લે છે. ડિઝાઇન પેટન્ટ શોધના કાર્યાત્મક પાસાઓનું રક્ષણ કરતા નથી, જે ઉપયોગિતા પેટન્ટ દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે.

૩. પ્લાન્ટ પેટન્ટ: અજાતીય રીતે પુનઃઉત્પાદિત છોડની નવી અને વિશિષ્ટ જાતો માટે પ્લાન્ટ પેટન્ટ આપવામાં આવે છે. આમાં એવા છોડનો સમાવેશ થાય છે કે જેનો પ્રચાર બીજ દ્વારા નહીં પણ કલમ બનાવવા અથવા કાપવા જેવી પદ્ધતિઓ દ્વારા કરવામાં આવે છે. છોડની પેટન્ટ છોડની વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતાઓનું રક્ષણ કરે છે, જેમ કે તેની વૃદ્ધિની આદત, ફૂલનો રંગ અથવા રોગ પ્રતિકાર.

૪. પ્રોસેસ પેટન્ટ: પ્રોસેસ પેટન્ટ ઉત્પાદનના ઉત્પાદનની, ચોક્કસ વ્યવસાયિક કામગીરી હાથ ધરવા અથવા ચોક્કસ રાસાયણિક પ્રક્રિયા હાથ ધરવાની પદ્ધતિઓ અથવા પ્રક્રિયાઓને સુરક્ષિત કરે છે. પ્રક્રિયા પેટન્ટ ખાસ કરીને ફાર્માસ્યુટિકલ્સ, રસાયણો અને ઉત્પાદન જેવા ઉદ્યોગોમાં મૂલ્યવાન હોઈ શકે છે.

પેટન્ટ પાત્ર શોધ ચેટલે શું?

શોધ એ એક નવલકથા અને ઉપયોગી સર્જન અથવા શોધ છે જે ચોક્કસ સમસ્યાનો ઉકેલ પૂરો પાડે છે અથવા ચોક્કસ જરૂરિયાત પૂરી કરે છે. આવિષ્કારો મૂર્ત ઉપકરણો અને મશીનોથી લઈને અમૂર્ત પ્રક્રિયાઓ, પદ્ધતિઓ અને રચનાઓ સુધીની હોઈ શકે છે. અહીં શોધની કેટલીક મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ છે:

૧. નવીનતા: એક શોધ નવી હોવી જોઈએ અને તે અગાઉ જાણીતી કે જાહેર જનતા સમક્ષ ન હોવી જોઈએ. તે હાલના જ્ઞાન અથવા તકનીકીમાંથી નોંધપાત્ર પ્રસ્થાનનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

૨. ઉપયોગિતા: શોધમાં વ્યવહારુ ઉપયોગિતા હોવી આવશ્યક છે, એટલે કે તે સમસ્યાને ઉકેલવા, કાર્યક્ષમતામાં સુધારો કરવા અથવા ઇચ્છિત પરિણામ પ્રાપ્ત કરવા માટે વાસ્તવિક-વિશ્વના સંદર્ભમાં ઉપયોગમાં લેવા અથવા લાગુ કરવામાં સક્ષમ હોવી જોઈએ.

૩. શોધાત્મક પગલું (બિન-સ્પષ્ટતા): પેટન્ટપાત્ર શોધ માટે, તેમાં સંશોધનાત્મક પગલું અથવા અસ્પષ્ટતા શામેલ હોવી જોઈએ. આનો અર્થ એ છે કે વર્તમાન જ્ઞાન અથવા અગાઉની કલાના આધારે સંબંધિત તકનીકી ક્ષેત્રમાં કુશળ વ્યક્તિ માટે શોધ સ્પષ્ટ હોવી જોઈએ નહીં.

4. ઔદ્યોગિક પ્રયોજ્યતા: પેટન્ટ સુરક્ષા માટે લાયક આવિષ્કારો સામાન્ય રીતે ઔદ્યોગિક એપ્લિકેશન માટે સક્ષમ હોવા જરૂરી છે, એટલે કે તે કૃષિ સહિત કોઈપણ પ્રકારના ઉદ્યોગમાં ઉત્પાદન અથવા ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે.

5. સર્જનાત્મકતા અને નવીનતા: આવિષ્કારોમાં ઘણીવાર સર્જનાત્મકતા અને નવીન વિચારસરણીનો સમાવેશ થાય છે, અસ્તિત્વમાંના જ્ઞાન અને સંસાધનોને નવી અને સંશોધનાત્મક રીતે સંયોજિત કરીને કંઈક ઉપયોગી અને મૂલ્યવાન બનાવવા માટે.

બિન પેટન્ટ પાત્ર શોધ ચેટલે શું? [ક. 3]

ભારતીય પેટન્ટ એક્ટ, 1970 હેઠળ, ચોક્કસ પ્રકારની શોધને બિન-પેટન્ટેબલ માનવામાં આવે છે. આ બાકાતનો ઉલ્લેખ એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે કરવામાં આવ્યો છે કે પેટન્ટ માત્ર નવીનતા, સંશોધનાત્મક પગલા અને ઔદ્યોગિક લાગુતાના માપદંડોને પૂર્ણ કરતી શોધ માટે જ આપવામાં આવે છે. ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમ હેઠળ બિન-પેટન્ટેબલ શોધની મુખ્ય શ્રેણીઓ અહીં છે:

1. જાહેર વ્યવસ્થા અથવા નૈતિકતાની વિરુદ્ધની શોધો: એવી શોધ કે જેનું વ્યાપારી શોષણ જાહેર વ્યવસ્થા અથવા નૈતિકતાની વિરુદ્ધ હશે તે પેટન્ટપાત્ર નથી. આમાં એવી શોધનો સમાવેશ થાય છે જે સ્વાભાવિક રીતે અનૈતિક અથવા અપમાનજનક છે.

2. અણુ ઉર્જાથી સંબંધિત શોધ: અણુ ઉર્જા સંબંધિત શોધ અને અણુ શસ્ત્રો માટે બનાવાયેલ શોધ પેટન્ટપાત્ર નથી. આ બાકાત પરમાણુ નિઃશસ્ત્રીકરણ અને બિન-પ્રસાર સંબંધિત આંતરરાષ્ટ્રીય સંધિઓ અને જવાબદારીઓ સાથે સુસંગત છે.

3. કૃષિ અથવા બાગાયતની પદ્ધતિઓ: કૃષિ અથવા બાગાયતની પદ્ધતિઓ સામાન્ય રીતે ભારતમાં પેટન્ટપાત્ર નથી. જો કે, કૃષિ અને બાગાયતી ઉત્પાદનો અને પ્રક્રિયાઓ કે જેમાં તકનીકી પ્રગતિ અથવા ફેરફારોનો સમાવેશ થાય છે તે પેટન્ટપાત્ર હોઈ શકે છે.

4. પરંપરાગત જ્ઞાન: પરંપરાગત જ્ઞાન અથવા કૃષિ અને દવાઓની પરંપરાગત પદ્ધતિઓ પર આધારિત આવિષ્કારો કે જે જાહેર ક્ષેત્રમાં છે અથવા ભારતમાં વ્યાપકપણે જાણીતી છે તે પેટન્ટપાત્ર નથી સિવાય કે તે નોંધપાત્ર સંશોધનાત્મક પગલું અને ઔદ્યોગિક ઉપયોગિતા દર્શાવે છે.

5. ગાણિતિક પદ્ધતિઓ: શુદ્ધ ગાણિતિક પદ્ધતિઓ, અલ્ગોરિધમ્સ અને ગાણિતિક સૂત્રોને પેટન્ટપાત્ર ગણવામાં આવતા નથી સિવાય કે તે ચોક્કસ તકનીકી સમસ્યાને ઉકેલવા માટે લાગુ કરવામાં આવે.

6. વ્યવસાય પદ્ધતિઓ: વ્યવસાય કરવા માટેની શુદ્ધ વ્યવસાય પદ્ધતિઓ, યોજનાઓ, નિયમો અને પદ્ધતિઓ સામાન્ય રીતે પેટન્ટપાત્ર નથી સિવાય કે તેમાં તકનીકી નવીનતા શામેલ હોય અથવા તકનીકી અસર ન હોય.

7. મેરે ડિસ્કવરીઝ: માત્ર નવા ગુણધર્મો અથવા કુદરતના નિયમો, અમૂર્ત સિદ્ધાંતો, સિદ્ધાંતો અથવા માનસિક કૃત્યો કરવાની પદ્ધતિઓની શોધ પેટન્ટપાત્ર નથી.

8. સારવારની પદ્ધતિઓ અને નિદાન પદ્ધતિઓ: માનવ અથવા પ્રાણીઓ પર પ્રેક્ટિસ કરવામાં આવતી તબીબી સારવાર અથવા નિદાનની પદ્ધતિઓ ભારતમાં પેટન્ટપાત્ર નથી. જો કે, આવી પદ્ધતિઓ માટે વપરાતા ઉત્પાદનો અથવા ઉપકરણ પેટન્ટપાત્ર હોઈ શકે છે.

પેટન્ટ નોંધણીની પ્રક્રિયા

પેટન્ટ એક્ટ, 1970 હેઠળ ભારતમાં પેટન્ટ રજીસ્ટ્રેશન માટેની પ્રક્રિયામાં ઘણા મુખ્ય પગલાં અને પ્રક્રિયાઓનો સમાવેશ થાય છે. અહીં પેટન્ટ નોંધણી પ્રક્રિયાની સામાન્ય ઝાંખી છે:

1. પેટન્ટ અરજીની તૈયારી:

- શોધની જાહેરાત: શોધક અથવા અરજદારે સૌપ્રથમ તેની નવીનતા, સંશોધનાત્મક પગલું અને ઔદ્યોગિક ઉપયોગિતા સહિત શોધનું વિગતવાર દસ્તાવેજીકરણ અને વર્ણન કરવું આવશ્યક છે.

- પેટન્ટ શોધ: શોધ પેટન્ટેબિલિટી માટેના માપદંડોને પૂર્ણ કરે છે કે કેમ તે નિર્ધારિત કરવા અને પેટન્ટને અસર કરી શકે તેવી હાલની પેટન્ટ અથવા અગાઉની કલાને ઓળખવા માટે વ્યાપક શોધ કરો.

2. પેટન્ટ એપ્લિકેશનનો મુસદ્દો તૈયાર કરવો:

- શોધ, તેની તકનીકી વિગતો, રેખાંકનો (જો જરૂરી હોય તો), અને માંગવામાં આવેલ સંરક્ષણના અવકાશને વ્યાખ્યાયિત કરતા દાવાઓનું વર્ણન કરતું સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ તૈયાર કરો.

3. પેટન્ટ અરજી દાખલ કરવી:

- ઇન્ડિયન પેટન્ટ ઓફિસ (IPO)માં પેટન્ટ એપ્લિકેશન ફાઇલ કરો. અરજી જરૂરી ફોર્મ, ફી અને દસ્તાવેજો સાથે ઇલેક્ટ્રોનિક અથવા ભૌતિક સ્વરૂપમાં ફાઇલ કરી શકાય છે.

- અરજદારો પ્રારંભિક ફાઇલિંગ તારીખ અને સુરક્ષિત અગ્રતા સ્થાપિત કરવા માટે કામચલાઉ પેટન્ટ એપ્લિકેશન ફાઇલ કરવાનું પસંદ કરી શકે છે. કામચલાઉ અરજી દાખલ કર્યાના 12 મહિનાની અંદર સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ ફાઇલ કરવું આવશ્યક છે.

4. પ્રકાશન અને પરીક્ષા:

- પેટન્ટ અરજી ભારતીય પેટન્ટ ઓફિસના અધિકૃત જર્નલમાં પ્રાધાન્યતા તારીખ અથવા ફાઇલિંગ તારીખમાંથી 18 મહિના પછી પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે, જે વહેલું હોય તે.

- પરીક્ષા માટેની વિનંતી: અરજી દાખલ કર્યાની તારીખથી 48 મહિનાની અંદર (અથવા જો દાવો કરવામાં આવ્યો હોય તો અગ્રતાની તારીખ), અરજદારે પરીક્ષા માટે વિનંતી ફાઇલ કરવી આવશ્યક છે. જો આ સમયગાળામાં ફાઇલ કરવામાં ન આવે તો, અરજીને ત્યજી દેવાયેલી ગણવામાં આવે છે.

- પરીક્ષા પ્રક્રિયા: નવીનતા, સંશોધનાત્મક પગલું અને ઔદ્યોગિક ઉપયોગિતા જેવા પેટન્ટેબિલિટી માપદંડોનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે પેટન્ટ ઓફિસ દ્વારા પેટન્ટ એપ્લિકેશનની તપાસ કરવામાં આવે છે. અરજદારે પરીક્ષા દરમિયાન ઉઠાવવામાં આવેલા કોઈપણ વાંધા અથવા ઓફિસ ક્રિયાઓનો જવાબ આપવાની જરૂર પડી શકે છે.

5. પેટન્ટની ગ્રાન્ટ:

- જો પેટન્ટ અરજી બધી આવશ્યકતાઓને પૂર્ણ કરે છે અને વાંધાઓનું સંતોષકારક રીતે નિરાકરણ કરવામાં આવે છે, તો પેટન્ટ ઓફિસ ફર્સ્ટ એક્ઝામિનેશન રિપોર્ટ (FER) જારી કરે છે અને ત્યારબાદ પેટન્ટ મંજૂર કરે છે.

- ભારતમાં પેટન્ટની મુદત સામાન્ય રીતે પેટન્ટ અરજી દાખલ કર્યાની તારીખથી 20 વર્ષ હોય છે, જે વાર્ષિકી (નવીનીકરણ ફી)ની ચુકવણીને આધીન હોય છે.

6. પોસ્ટ-ગ્રાન્ટ પ્રક્રિયાઓ:

- ગ્રાન્ટ પછી, પેટન્ટ મેળવનાર પાસે પેટન્ટ કરેલ શોધના વિશિષ્ટ અધિકારો છે. પેટન્ટ કરેલ શોધનો કોઈપણ અનધિકૃત ઉપયોગ, ઉત્પાદન, વેચાણ અથવા આયાત ઉલ્લંઘનની રચના કરી શકે છે.

- લાગુ કાયદા અને નિયમોને આધીન પેટન્ટ અન્ય પક્ષકારોને લાઇસન્સ, સોંપણી અથવા ટ્રાન્સફર કરી શકાય છે.

7. વિરોધ અને રદીકરણ:

- તૃતીય પક્ષો પ્રકાશન પછી ચોક્કસ સમયગાળામાં પેટન્ટની અનુદાનનો વિરોધ કરી શકે છે.
- પૂર્વ પ્રકાશન, નવીનતાનો અભાવ અથવા બિન-પેટન્ટિબિલિટી જેવા આધારો પર ઇન્ટેલેક્ટ્યુઅલ પ્રોપર્ટી એપેલેટ બોર્ડ (IPAB) અથવા અદાલતો સમક્ષ રદીકરણની કાર્યવાહી દ્વારા પેટન્ટને પણ પડકારી શકાય છે.

અરજદારો માટે ભારતીય પેટન્ટ એક્ટ, 1970 હેઠળ વિગતવાર આવશ્યકતાઓ અને પ્રક્રિયાગત ઘોંઘાટને સમજવી અને પેટન્ટ નોંધણી પ્રક્રિયાને અસરકારક રીતે નેવિગેટ કરવા માટે પેટન્ટ એટર્ની અથવા એજન્ટો પાસેથી વ્યાવસાયિક સલાહ લેવી મહત્વપૂર્ણ છે.

ભારતમાં પેટન્ટનું વિવરણ

પેટન્ટ સ્પેસિફિકેશન એ એક તકનીકી-કાનૂની દસ્તાવેજ છે જે શોધ વિશે વિગતવાર જાહેરાતો અને તેને સામાન્ય લોકોને આપવામાં આવશે તે સંરક્ષણની મર્યાદા પ્રદાન કરે છે. તે અરજદારને પેટન્ટ સુરક્ષા પ્રાપ્ત કરવા માટે લાયક બનવા માટે નવીનતા વિશે તકનીકી અને વૈજ્ઞાનિક વિગતો સબમિટ કરવાની તક આપે છે. ત્યાં બે પ્રકારના સ્પષ્ટીકરણો છે જે પેટન્ટ અરજી (ફોર્મ 1) સાથે ફોર્મ 2 તરીકે સબમિટ કરવામાં આવે છે જેમાં કામચલાઉ અને સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણનો સમાવેશ થાય છે.

કામચલાઉ વિવરણ :

કામચલાઉ સ્પષ્ટીકરણ એ શોધની વ્યાપક ઝાંખી છે જે શોધના વ્યાપક અવકાશ અને ઉદ્દેશ્ય સાથે શોધના ક્ષેત્રને જાહેર કરે છે. કામચલાઉ સ્પષ્ટીકરણ સબમિટ કરવાનો મુખ્ય હેતુ પેટન્ટ અરજીની અગ્રતા તારીખનો દાવો કરવાનો છે. જ્યારે શોધ તેના વૈચારિક અને પ્રારંભિક સ્તરે હોય ત્યારે તે ઉપયોગી છે. પેટન્ટ એપ્લિકેશનમાં એક જ શોધના વિવિધ પાસાઓને જાહેર કરતી એક કરતાં વધુ કામચલાઉ સ્પષ્ટીકરણો હોઈ શકે છે. જો બહુવિધ કામચલાઉ સ્પષ્ટીકરણો સમજદાર હોય, તો નિયંત્રક અરજદારને એક સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ ફાઇલ કરવાની મંજૂરી આપે છે. કોઈ પણ સંજોગોમાં, પ્રોવિઝનલ સ્પેસિફિકેશન ફાઇલ કરવાની વહેલી તારીખથી 12 મહિનાની અંદર સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ ફાઇલ કરવું જોઈએ. જો નહીં, તો અરજી ત્યજી દેવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે (સંદર્ભ સેક્શન 9(1) અને 9(2), ધ પેટન્ટ એક્ટ, 1970).

સંપૂર્ણ વિવરણ :

સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણમાં મૂર્ત સ્વરૂપના સ્વરૂપમાં શોધની તમામ તકનીકી અને વૈજ્ઞાનિક વિગતોની સંપૂર્ણ જાહેરાત શામેલ છે. તેમાં તમામ ઘટકો, વિશેષતાઓ અને આવિષ્કાર કરવાની શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિનો સમાવેશ થવો જોઈએ જેથી કરીને કળામાં કુશળ કોઈપણ વ્યક્તિ મૂર્ત સ્વરૂપમાં આપેલી માહિતી સાથે તે જ શોધને સરળતાથી સમજી શકે અને ફરીથી બનાવી શકે. જો અરજદાર અગ્રતા તારીખથી બાર મહિનાની અંદર નિયંત્રકને વિનંતી કરે તો કંટ્રોલર દ્વારા સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણને કામચલાઉ સ્પષ્ટીકરણ તરીકે ગણવામાં આવે છે (સેક્શન 9(3), પેટન્ટ એક્ટ, 1970 નો સંદર્ભ લો).

વિવરણની સામગ્રી:

પેટન્ટ એક્ટ, 1970 ની કલમ 10 મુજબ સ્પષ્ટીકરણની વિવિધ સામગ્રી નીચે સૂચિબદ્ધ છે:

(a) શીર્ષક - વર્ણન એક શીર્ષકથી શરૂ થાય છે જે પૂરતા પ્રમાણમાં સૂચવે છે કે જે વિષય સાથે શોધ સંબંધિત છે અને 15 શબ્દોથી વધુ ન હોવી જોઈએ.

(b) અરજદારનું નામ અને સરનામું - રાષ્ટ્રીયતા સાથે અરજદારનું પૂરું નામ અને સંપૂર્ણ સરનામું જાહેર કરવું જોઈએ.

(c) પ્રસ્તાવના - પ્રસ્તાવના એ એક પ્રારંભિક નિવેદન છે જે કામચલાઉ અને સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ માટે અલગ છે.

કામચલાઉ સ્પષ્ટીકરણના કિસ્સામાં, પ્રસ્તાવના "નીચેની વિશિષ્ટતા શોધનું વર્ણન કરે છે" હોવી જોઈએ.

સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણના કિસ્સામાં, પ્રસ્તાવના "નીચેનું સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ ખાસ કરીને શોધ અને તે જે રીતે કરવામાં આવે છે તેનું વર્ણન કરે છે" હોવું જોઈએ.

(d) શોધનું ક્ષેત્ર - આ શોધ સાથે સંબંધિત વ્યાપક તકનીકી ક્ષેત્રને વ્યાખ્યાયિત કરે છે.

(e) શોધની પૃષ્ઠભૂમિ - આમાં હાલની પૂર્વ કળા અને તેમની સંબંધિત મર્યાદાઓ અથવા ખામીઓનો સમાવેશ થાય છે. આ શોધનો ઉપયોગ કરીને એક અથવા વધુ સમસ્યા નિવેદનો અને અનુરૂપ ઉકેલ નિવેદન સાથે સમાપ્ત થવું જોઈએ. આ પેટન્ટ પરીક્ષા પ્રક્રિયા માટે ઉપયોગી છે.

(f) શોધનો ઉદ્દેશ્ય - એક શોધમાં એક કરતાં વધુ ઉદ્દેશો હોઈ શકે છે અને તે આ વિભાગમાં સૂચિબદ્ધ હોવા જોઈએ. આમાં નવીન વિશેષતાઓ અને/અથવા ઘટકોનો સમાવેશ થાય છે જે શોધનો ભાગ છે અને શોધ કરવા માટેની સરળ પ્રક્રિયા છે.

(g) શોધનો સારાંશ - સારાંશ શોધના અવકાશને જાહેર કરે છે અને શોધની આવશ્યક વિશેષતાઓનું વર્ણન કરે છે. આમાં શોધના ફાયદા અને એપ્લિકેશનનો પણ સમાવેશ થાય છે.

રેખાંકનો અને રેખાંકનોનું વર્ણન

આવિષ્કારોની વધુ સારી સમજ માટે ડ્રોઇંગ આપવામાં આવે છે. આ વિભાગમાં, રેખાંકનો અરબી અંકો દ્વારા સૂચિબદ્ધ છે અને રેખાંકનોનું પ્રતિનિધિત્વ દર્શાવે છે. જ્યાં લાગુ પડતું હોય ત્યાં વર્ણનમાં સમાન નંબરનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. પેટન્ટ નિયમો, 2003 ના નિયમ 15 મુજબ રેખાંકનો:

ઉપર અને ડાબા હાથ પર ઓછામાં ઓછા 4 સેમીના સ્પષ્ટ માર્જિન સાથે અને દરેક શીટના તળિયે અને જમણા હાથે 3 સે.મી.ના સ્પષ્ટ માર્જિન સાથે A4 કદ પર સરસ રીતે તૈયાર હોવું જોઈએ.

આવિષ્કારો બતાવવા માટે પૂરતા પ્રમાણમાં મોટા માપવામાં આવે છે અને ઘટકો/સુવિધાઓ ક્રમિક રીતે ક્રમાંકિત કરવામાં આવે છે.

ફ્લો ચાર્ટના કિસ્સામાં સિવાય પરિમાણો અને કોઈપણ વર્ણનો શામેલ ન હોવા જોઈએ.

શોધનું વિગતવાર વર્ણન

આ વિભાગમાં શોધનું જે પદ્ધતિ દ્વારા કરવામાં આવે છે તેની સાથે પુરતું અને સ્પષ્ટપણે વર્ણન કરવું જોઈએ જેથી કરીને સરેરાશ કૌશલ્ય ધરાવનાર વ્યક્તિને સક્ષમ બનાવવા અને જે કળા સાથે આ શોધ સંબંધિત છે તેનું સરેરાશ જ્ઞાન હોય અને તે શોધને કાર્ય કરી શકે. શોધને વધુ સારી રીતે સમજવા માટે વિગતવાર ચિત્ર સાથે વર્ણન પ્રદાન કરી શકાય છે. ઉત્પાદનની શોધના કિસ્સામાં, અંતિમ ઉત્પાદનના ઘટકો અને રચનાનું વિગતવાર વર્ણન કરવું જરૂરી છે. પ્રક્રિયાની શોધના કિસ્સામાં, પ્રક્રિયાના પગલાંને વિગતવાર સમજાવવું જોઈએ અને પગલાંની તમામ વિશિષ્ટ સુવિધાઓનો સમાવેશ કરવો જોઈએ. તે આવશ્યક છે કે અનન્ય ઘટક અથવા શોધના પગલાંને અગાઉની કલાના ઘટકો અથવા પગલાઓથી અલગ કરવા માટે લાક્ષણિકતા આપવામાં આવે છે.

જો શોધમાં જૈવિક સામગ્રીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય, તો તેનો વર્ણનમાં સમાવેશ કરવો જોઈએ અને જો આવી સામગ્રી જાહેર જનતા માટે ઉપલબ્ધ ન હોય, તો આંતરરાષ્ટ્રીય ડિપોઝિટરી ઓથોરિટીને અરજી દાખલ કરતા પહેલા સામગ્રી જમા કરીને અરજી પૂર્ણ કરવી જોઈએ (વિભાગ

10 નો સંદર્ભ લો. , પેટન્ટ એક્ટ, 1970). સામગ્રીની તમામ ઉપલબ્ધ લાક્ષણિકતાઓને ડિપોઝિટરી સંસ્થાનું નામ, સરનામું અને

સંસ્થામાં સામગ્રી જમા કરાવવાની તારીખ અને સંખ્યા. જૈવિક સામગ્રીના સ્ત્રોત અને ભૌગોલિક મૂળ સ્પષ્ટીકરણમાં જાહેર કરવા જોઈએ.

દાવાઓ

સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણના દાવા અથવા દાવાઓ એક જ શોધ અથવા એક સંશોધનાત્મક ખ્યાલ રચવા માટે જોડાયેલા શોધના જૂથ સાથે સંબંધિત હોવા જોઈએ. તે સ્પષ્ટ અને સંક્ષિપ્ત હોવું જોઈએ અને સ્પષ્ટીકરણમાં દર્શાવેલ બાબત પર વાજબી રીતે આધારિત હોવું જોઈએ. દરેક દાવામાં વિરામચિહ્નોના યોગ્ય ઉપયોગ સાથે એક વાક્ય હોવું જોઈએ.

બંધારણની દ્રષ્ટિએ, સ્વતંત્ર અને આશ્રિત દાવા એમ બે પ્રકારના દાવાઓ છે. પ્રથમ દાવો સ્વતંત્ર દાવાઓ છે અને પછીના દાવાઓ આશ્રિત દાવાઓ છે. અરજીમાં બહુવિધ સ્વતંત્ર દાવાઓ હોઈ શકે છે. દરેક સ્વતંત્ર દાવો શોધની નવલકથા અને સંશોધનાત્મક વિશેષતાઓને વ્યાખ્યાયિત કરે છે જેના માટે પેટન્ટનો એકાધિકાર માંગવામાં આવે છે. આશ્રિત દાવાઓ સ્વતંત્ર દાવાઓના અવકાશને સંકુચિત કરે છે જે સ્વતંત્ર દાવાઓમાં એક ઘટકની વિશિષ્ટ વિશેષતાઓનું વર્ણન કરે છે.

પેટન્ટ અધિનિયમ, 1970 મુજબ નવી પ્રોડક્ટ અથવા પ્રક્રિયાને લગતી શોધ, જેમાં સંશોધનાત્મક પગલું હોય અને ઔદ્યોગિક એપ્લિકેશન માટે સક્ષમ હોય તેને પેટન્ટ કરી શકાય છે. જો કે, તે આવિષ્કારોની શ્રેણીઓમાં ન આવવી જોઈએ જે અધિનિયમની કલમ 3 અને 4 હેઠળ બિન-પેટન્ટપાત્ર છે.

આ માપદંડના આધારે, ઉત્પાદન અથવા પ્રક્રિયાનો દાવો કરી શકાય છે. ઉત્પાદનના દાવામાં ઉપકરણ, ઉપકરણ, મશીન અને અંતિમ ઉત્પાદનની રચનાનો સમાવેશ થાય છે. પ્રક્રિયા દાવો શ્રેણીબદ્ધ પગલાંઓનું વર્ણન કરે છે જે ઉત્પાદનમાં પરિણમે છે.

અમૂર્ત

એક અમૂર્ત શોધના શીર્ષક સાથે શરૂ થાય છે અને તે 150 શબ્દોથી વધુ ન હોવો જોઈએ. રેખાંકનોની હાજરીમાં, તે ઓછામાં ઓછા એક ચિત્ર સાથે હોવું જોઈએ જે પ્રકાશિત કરવામાં આવશે. અમૂર્ત એ સ્પષ્ટીકરણમાં સમાવિષ્ટ બાબતનો સંક્ષિપ્ત સારાંશ છે જે શોધના ક્ષેત્રમાં તકનીકી

પ્રગતિ, શોધનો મુખ્ય ઉપયોગ, એક સરળ પ્રક્રિયા અને શોધની નવલકથા વિશેષતાઓનો સારાંશ આપે છે જે તેની અગાઉની કળામાંથી શોધને લાક્ષણિકતા આપે છે. અમૂર્તમાં જરૂરિયાતના આધારે રાસાયણિક સૂત્ર અથવા રચનાઓ શામેલ હોવી જોઈએ. આ માહિતી ખાસ કરીને પ્રોસિક્યુશન સ્ટેજ દરમિયાન પરીક્ષા પ્રક્રિયા માટે આવિષ્કારને ચોક્કસ ક્ષેત્ર સુધી મર્યાદિત કરવા માટે ઉપયોગી છે. (સંદર્ભ નિયમ 13, પેટન્ટ નિયમો, 2003).

ફરજિયાત પરવાનો

તે એક લાઇસન્સ છે જેના દ્વારા સરકાર અથવા નિયંત્રક દ્વારા ત્રીજી વ્યક્તિને પેટન્ટ ઉત્પાદન અથવા પેટન્ટ પ્રક્રિયા બનાવવા, વેચવા અથવા ઉપયોગ કરવા માટે અધિકૃત કરવામાં આવે છે. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, ફરજિયાત લાઇસન્સ એ સરકાર દ્વારા તૃતીય-પક્ષને કોઈ ચોક્કસ ઉત્પાદન બનાવવા, ઉપયોગ કરવા અથવા વેચવા અથવા કોઈ ચોક્કસ પ્રક્રિયાનો ઉપયોગ કરવા માટે આપવામાં આવેલી અધિકૃતતા છે જે પેટન્ટ માલિકની પરવાનગીની જરૂર વગર પેટન્ટ કરવામાં આવી છે.

ફરજિયાત લાઇસન્સ આપવાનો હેતુ

કલમ 89 પૂરી પાડે છે કે ફરજિયાત લાઇસન્સ આપવાનો હેતુ છે:

- વાજબી પ્રથા તરીકે ઓળખવામાં આવે તેટલી હદ સુધી કોઈપણ અયોગ્ય વિલંબ વિના દેશમાં વ્યવસાયિક રીતે કામ કરવા માટે પેટન્ટ મેળવવી.
- કોઈપણ વ્યક્તિના હિતોના સંદર્ભમાં અન્યાયી પૂર્વગ્રહને રોકવા માટે કે જે ભારતમાં કોઈ શોધ કામ કરી રહી છે અથવા વિકસાવી રહી છે અને પેટન્ટ દ્વારા સુરક્ષિત છે.

ફરજિયાત લાઇસન્સ માટેના કારણો

અધિનિયમની કલમ 84 ફરજિયાત લાઇસન્સ સાથે કામ કરે છે. કલમ મુજબ, રસ ધરાવનાર કોઈપણ વ્યક્તિ પેટન્ટ મંજૂર થયાના 3 વર્ષની મુદત પછી ફરજિયાત લાઇસન્સ આપવા માટે કંટ્રોલરને અરજી કરી શકે છે. ફરજિયાત લાઇસન્સ આપવા માટેની અરજી નીચેના આધારો પર કરી શકાય છે:

- પેટન્ટ કરેલી શોધના સંદર્ભમાં જનતાની જરૂરિયાતો સંતોષાતી નથી.
- પેટન્ટ કરાયેલી શોધ લોકોને પોસાય તેવા ભાવે ઉપલબ્ધ નથી.
- આ શોધ દેશમાં કામ કરી રહી નથી.

કલમ 84(7) પૂરી પાડે છે કે જાહેર જનતાની વાજબી જરૂરિયાતો સંતોષવામાં આવશે નહીં જો:

- પેટન્ટ દ્વારા લાઇસન્સ આપવાના ઇનકારને કારણે -
- ભારતમાં પહેલેથી અસ્તિત્વમાં છે તે વેપાર અથવા ઉદ્યોગ અથવા નવા વેપાર અથવા ઉદ્યોગની સ્થાપના પૂર્વગ્રહયુક્ત છે.
- પેટન્ટ કરેલી પ્રોડક્ટની બહુ માંગ નથી.
- દેશમાં વ્યાપારી પ્રવૃત્તિઓની સ્થાપના અથવા વિકાસના સંદર્ભમાં પૂર્વગ્રહ છે.
- પેટન્ટ ઉત્પાદનોની નિકાસ માટે બજારનો કોઈ પુરવઠો કે વિકાસ નથી.
- પેટન્ટ કરાયેલ ઉત્પાદનો અથવા પ્રક્રિયાઓના ઉપયોગ, ઉત્પાદન, ઉપયોગ અથવા સામગ્રીનું વેચાણ કે જે સુરક્ષિત નથી અથવા લાઇસન્સ આપવા પર પેટન્ટ દ્વારા લાદવામાં આવેલી શરતોને કારણે કોઈપણ વેપાર અથવા ઉદ્યોગની સ્થાપનાના સંદર્ભમાં પૂર્વગ્રહ છે.
- પેટન્ટે એક વિશિષ્ટ ગ્રાન્ટ પાછી આપવા અને પેટન્ટની માન્યતા અથવા બળજબરીથી પેકેજિંગના લાઇસન્સ માટેના પડકારોને રોકવા માટે એક શરત લાદી હતી.
- ભારતમાં શોધનો વ્યવસાયિક રીતે પર્યાપ્ત હદ સુધી અથવા સંપૂર્ણ હદ સુધી ઉપયોગ થતો નથી, જેને વાજબી પ્રથા તરીકે ગણી શકાય.
- પેટન્ટ કરેલ શોધનો વ્યાપારી ઉપયોગ કોઈપણ વિદેશી દેશમાંથી પેટન્ટ કરેલ ઉત્પાદનની આયાત દ્વારા અટકાવવામાં આવે છે અથવા અવરોધે છે:
- પેટન્ટી અથવા તેના હેઠળ દાવો કરતી કોઈપણ વ્યક્તિ.
- જે વ્યક્તિઓ પ્રત્યક્ષ અથવા આડકતરી રીતે પેટન્ટી પાસેથી ઉત્પાદન ખરીદે છે.
- કોઈપણ અન્ય વ્યક્તિ કે જેની સામે પેટન્ટ દ્વારા ઉલ્લંઘન માટે કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી નથી.

ફરજિયાત લાઇસન્સ આપવા માટેની પ્રક્રિયા

અધિનિયમની કલમ 87 ફરજિયાત લાઇસન્સ આપવાની પ્રક્રિયા પૂરી પાડે છે. કાયદા હેઠળ નિયંત્રક દ્વારા લાઇસન્સ આપવામાં આવે છે. વિભાગ જોગવાઈ કરે છે કે જ્યારે ફરજિયાત લાઇસન્સિંગ માટેની અરજી કરવામાં આવે છે અને નિયંત્રક આધારથી સંતુષ્ટ થાય છે, ત્યારે અરજદારને પેટન્ટ અથવા પેટન્ટમાં રસ ધરાવતી અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિને નોટિસ આપવાનું કહેવામાં આવશે. એપ્લિકેશન પછી સત્તાવાર જર્નલમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવશે.

કોઈપણ વાંધાના કિસ્સામાં, પેટન્ટ કે અન્ય કોઈ રસ ધરાવનાર વ્યક્તિ નિયંત્રક દ્વારા નિર્ધારિત સમયની અંદર આવા વિરોધ અથવા વાંધાની સૂચના નિયંત્રકને આપી શકે છે. વિરોધની નોટિસમાં ફરજિયાત લાયસન્સ આપવા માટે અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજીના સંદર્ભમાં વાંધાઓનું કારણ હોવું આવશ્યક છે. આવા વિરોધ વિશે અરજદારને સૂચિત કરવાની નિયંત્રકની જવાબદારી છે અને અરજીનો નિર્ણય લેતા પહેલા તેને બંને પક્ષો એટલે કે અરજદાર અને વિરોધીને સાંભળવાની તક આપવામાં આવે છે.

ફરજિયાત લાયસન્સની સમાપ્તિ

અધિનિયમની કલમ 94 ફરજિયાત લાયસન્સની સમાપ્તિ સાથે કામ કરે છે, જે આ સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલી અરજી પર અને નિયંત્રકના સંતોષ પર કરી શકાય છે કે ફરજિયાત લાયસન્સને જન્મ આપતા સંજોગો હવે અસ્તિત્વમાં નથી. વિભાગ પ્રદાન કરે છે કે સમાપ્તિ માટેની આવી અરજી આના દ્વારા કરી શકાય છે:

- પેટન્ટ મેળવનાર અથવા
- પેટન્ટમાં શીર્ષક અથવા રસ મેળવનાર કોઈપણ વ્યક્તિ કે જેના માટે ફરજિયાત લાયસન્સ આપવામાં આવ્યું હતું.
- જો કે, જો આવી અરજી અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવી હોય, તો લાયસન્સ ધારક દ્વારા વાંધો ઉઠાવવામાં આવી શકે છે. અરજી મંજૂર કરતી વખતે, નિયંત્રકે લાયસન્સ ધરાવનાર વ્યક્તિના હિતને અસર થાય છે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેવું પડશે.

ફરજિયાત લાયસન્સના નિયમો અને શરતો

કાયદાની કલમ 90 ફરજિયાત લાયસન્સના નિયમો અને શરતો સાથે કામ કરે છે અને જોગવાઈ કરે છે કે નિયમો અને શરતોનું સમાધાન કરતી વખતે, નિયંત્રકે સુરક્ષિત કરવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ:

- વાજબી રોયલ્ટી અને મહેનતાણું પેટન્ટ અથવા પેટન્ટના અન્ય વાજબી લાભાર્થી માટે આવિષ્કારની પ્રકૃતિ અને પેટન્ટ વિકસાવવા અને મેળવવામાં પેટન્ટ દ્વારા કરાયેલા ખર્ચના સંદર્ભમાં આરક્ષિત છે.
- પેટન્ટ કરેલી શોધ પર નફાની સાથે સંપૂર્ણ હદ સુધી કામ કરવું.

- લોકોને પોસાય તેવા ખર્ચે પેટન્ટ ઉત્પાદનોની ઉપલબ્ધતા.
- બિન-વિશિષ્ટ લાયસન્સ મંજૂર.
- લાઇસન્સધારકનો બિન-સોંપણીપાત્ર અધિકાર.
- સંતુલન મુદત માટે લાયસન્સ મંજૂર કરો સિવાય કે ટૂંકી મુદત લોકોના હિતોને અનુરૂપ હોય.
- લાયસન્સ મુખ્યત્વે ભારતીય બજારમાં સપ્લાય કરવા માટે આપવામાં આવે છે.
- સેમિકન્ડક્ટર ટેકનોલોજીના કિસ્સામાં લાયસન્સ આપવાનો હેતુ લોકો દ્વારા બિન-વાણિજ્યિક ઉપયોગ માટે શોધનો કાર્ય/ઉપયોગ કરવાનો છે.
- લાયસન્સ હેઠળ પેટન્ટ ઉત્પાદનોની નિકાસ માટેની પરવાનગી સ્પર્ધા વિરોધી પ્રથાને ઉકેલવા માટે આપવામાં આવે છે.

ભારતમાં ફરજિયાત લાઇસન્સનો કેસ-

1. બેયર કોર્પોરેશન અને NATCO ફાર્મા લિ.
2. લી ફાર્મા લિ. એસ્ટ્રાઝેનેકા (2015)

ભારતીય પેટન્ટ એજન્ટ

ઈન્ડિયા પેટન્ટ એક્ટ, 1970 ની કલમ 2(n) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત પેટન્ટ એજન્ટ એ એવી વ્યક્તિ છે જેણે ભારતીય પેટન્ટ એજન્ટ પરીક્ષા પાસ કરી હોય અને ભારતીય પેટન્ટ એક્ટની કલમ 126 હેઠળ પેટન્ટ એજન્ટ તરીકે નોંધાયેલ હોય. પેટન્ટ એજન્ટ જે વ્યક્તિ પેટન્ટ ફાઇલ કરવા માંગે છે તેના વતી નિયંત્રક સમક્ષ પેટન્ટ અરજીનો મુસદ્દો તૈયાર કરવામાં અને પેટન્ટ અરજીની કાર્યવાહીમાં સામેલ છે. પેટન્ટ એજન્ટને તેના નામે પાવર ઓફ એટર્નીનો અમલ કરીને તેના વતી કાર્ય કરવા માટે શોધક દ્વારા અધિકૃત કરવામાં આવે છે. પેટન્ટ એજન્ટ એવી વ્યક્તિ છે જેણે પેટન્ટ એજન્ટની પરીક્ષા લખી અને પાસ કરી છે અને પેટન્ટ એજન્ટ તરીકે પોતાની નોંધણી કરાવી છે. આમ કરવાથી, તેનું નામ કંટ્રોલર દ્વારા પેટન્ટ એજન્ટોના રજિસ્ટરમાં દાખલ કરવામાં આવે છે.

કોણ પેટન્ટ એજન્ટ બની શકે છે?

પેટન્ટ એજન્ટ બનવા માટેની લાયકાત નીચે મુજબ છે:

- તે ભારતનો નાગરિક હોવો જોઈએ;

- તેણે 21 વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરી છે;
- તેણે ભારતના પ્રદેશમાં હાલમાં અમલમાં છે તે કાયદા હેઠળ સ્થાપિત કોઈપણ યુનિવર્સિટીમાંથી વિજ્ઞાન, એન્જિનિયરિંગ અથવા ટેકનોલોજીમાં ડિગ્રી પૂર્ણ કરી હોવી જોઈએ અથવા કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલી આવી અન્ય સમકક્ષ લાયકાત ધરાવતો હોવો જોઈએ; આ સંદર્ભમાં, અંતિમ વર્ષના વિદ્યાર્થીઓ પણ અરજી કરી શકે છે જ્યાં સુધી તેઓ પેટન્ટ એજન્ટ પરીક્ષાના પરિણામોની જાહેરાતની તારીખથી 2 મહિનાની અંદર તમામ માર્ક્સ કાર્ડ સાથે તેમનું ડિગ્રી પ્રમાણપત્ર રજૂ કરી શકે;

તેણે કાં તો હેતુ માટે નિર્ધારિત લાયકાતની પરીક્ષા પાસ કરી હોવી જોઈએ અથવા કાં તો પરીક્ષક તરીકે કામ કર્યું હોવું જોઈએ અથવા કલમ 73 હેઠળ કંટ્રોલરના કાર્યો અથવા બંને, કુલ 10 વર્ષથી ઓછા સમયગાળા માટે, જો કે, બનાવતી વખતે નોંધણી માટેની અરજી તેણે આવી કોઈપણ ક્ષમતા રાખવાનું બંધ કર્યું છે; અને તેણે નિર્ધારિત ફી ચૂકવવી જોઈએ.

પેટન્ટ એજન્ટના અધિકારો

પેટન્ટ અધિનિયમ 1970 ની કલમ 127 હેઠળ પેટન્ટ એજન્ટોના અધિકારોનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે . આ અધિકારો નીચે મુજબ છે.

(a) નિયંત્રક સમક્ષ પ્રેક્ટિસ કરવી; અને

(b) આ અધિનિયમ હેઠળ કંટ્રોલર સમક્ષ કોઈપણ કાર્યવાહીના સંબંધમાં નિર્ધારિત કરી શકાય તેવા તમામ દસ્તાવેજો તૈયાર કરવા, તમામ કારોબારનો વ્યવહાર કરવો અને આવા અન્ય કાર્યોનું નિકાલ કરવું.

ભારતીય પેટન્ટ એજન્ટ ભારતમાં અને પીસીટીમાં પેટન્ટ અને ડિઝાઇન એપ્લિકેશનનો મુસદ્દો તૈયાર કરવા, ફાઇલ કરવા, કાર્યવાહી કરવા માટે અધિકૃત છે .

પેટન્ટ એજન્ટની ભૂમિકા

દરેક પેટન્ટ એજન્ટ કે જેનું નામ રજિસ્ટરમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું છે તે અધિનિયમની કલમ 129 સાથે વાંચેલી કલમ 127 મુજબ નીચેના અધિકારો મેળવવા માટે હકદાર છે:

1. નિયંત્રક પહેલાં પ્રેક્ટિસ કરવા માટે;
 - ભારતમાં અથવા અન્ય જગ્યાએ પેટન્ટ માટે અરજી કરવી અથવા મેળવવી;
 - અધિનિયમ અથવા અન્ય કોઈપણ દેશના પેટન્ટ કાયદાના હેતુઓ માટે સ્પષ્ટીકરણો અથવા અન્ય દસ્તાવેજો તૈયાર કરવા;
 - પેટન્ટની માન્યતા અથવા તેમના ઉલ્લંઘન વિશે વૈજ્ઞાનિક અથવા તકનીકી પ્રકૃતિ સિવાયની સલાહ આપવી.
2. તમામ દસ્તાવેજો તૈયાર કરવા, તમામ કારોબારનો વ્યવહાર કરવો અને કંટ્રોલર સમક્ષની કોઈપણ કાર્યવાહીના સંબંધમાં, અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ નિર્ધારિત અન્ય કોઈપણ કાર્યને ડિસ્ચાર્જ કરવા.

પેટન્ટ એજન્ટ પર એક્ટની કલમ 129 હેઠળ બે મુખ્ય નિયંત્રણો લાદવામાં આવ્યા છે. તેઓ છે:

1. તે પોતાની જાતને પેટન્ટ એજન્ટ તરીકે નોંધણી કરાવ્યા વિના નહીં, એટલે કે જ્યાં સુધી તે અને તેના તમામ ભાગીદારો પેટન્ટ એજન્ટ તરીકે નોંધાયેલા ન હોય, તે કાં તો એકલા અથવા અન્ય કોઈ પેટન્ટ એજન્ટ અથવા વ્યક્તિની પ્રેક્ટિસ સાથે ભાગીદારીમાં, પોતાને પેટન્ટ એજન્ટ તરીકે વર્ણવી અથવા પકડી શકે નહીં. પોતાની જાતને આ રીતે વર્ણવવાની અથવા બહાર રાખવાની મંજૂરી આપો.
2. ઉપરાંત, કોઈપણ કંપની અથવા અન્ય બોડી કોર્પોરેટ પ્રેક્ટિસ કરશે નહીં, પોતાનું વર્ણન કરશે નહીં અથવા પોતાને પેટન્ટ એજન્ટ તરીકે રાખશે નહીં અથવા પોતાને આ રીતે વર્ણવવામાં અથવા પકડવાની પરવાનગી આપશે નહીં.

વધુમાં, નિયમ 123 મુજબ, જો કોઈ વ્યક્તિ કલમ 129 ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરે છે, તો તે દંડને પાત્ર થશે જે પ્રથમ ગુનાના કિસ્સામાં એક લાખ રૂપિયા અને બીજા અથવા પછીના ગુનાના કિસ્સામાં પાંચ લાખ રૂપિયા સુધીનો હોઈ શકે છે. .

પેટન્ટ એજન્ટ તરીકે નોંધણીની ગેરલાયકાત

નિયમોનો નિયમ 114 પેટન્ટ એજન્ટ તરીકે નોંધણી માટે ગેરલાયક ઠરવાનું આધાર પૂરો પાડે છે, જે નીચે મુજબ છે:

1. જો તેને સક્ષમ અદાલતે અસ્વસ્થ મનનો હોવાનું જાહેર કર્યું હોય
2. જો તે અનડિસચાર્જ નાદાર છે
3. ડિસચાર્જ થયેલ નાદારીના કિસ્સામાં, તે કોર્ટમાંથી એવું પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે કે તેની નાદારી દુર્ભાગ્યને કારણે થઈ હતી અને તેના તરફથી કોઈ ગેરવર્તણૂકને કારણે નહીં.
4. જો તેને ભારતની અંદર કે બહાર કોઈપણ અદાલત દ્વારા દોષિત ઠેરવવામાં આવે તો કેદની સજા ભોગવવી પડે સિવાય કે,
5. તેણે કરેલા ગુના માટે તેને માફ કરવામાં આવે છે
6. તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી પર, કેન્દ્ર સરકારે, આ વતી આદેશ દ્વારા, વિકલાંગતાને દૂર કરી છે;
7. જો કાનૂની વ્યવસાયી હોવાને કારણે તે વ્યાવસાયિક ગેરવર્તણૂક માટે દોષિત ઠરે છે; અથવા
8. જો ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ છે, તો તે બેદરકારી અથવા ગેરવર્તણૂક માટે દોષિત છે. આવા તમામ કેસોમાં, તેને નોંધણી કરાવવા માટે ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવશે.

પેટન્ટ અધિકારોનું ટ્રાન્સફર

પેટન્ટ અધિકારોના સ્થાનાંતરણનો અર્થ

પેટન્ટ અધિકારોનું ટ્રાન્સફર એ એવી પ્રક્રિયા છે કે જેના દ્વારા પેટન્ટમાં માલિકી અથવા રસ કાયદેસર રીતે એક પક્ષમાંથી બીજા પક્ષને સોંપવામાં આવે છે. આ ટ્રાન્સફર વિવિધ મિકેનિઝમ્સ જેમ કે અસાઇનમેન્ટ, લાઇસન્સ અથવા કાયદાની કામગીરી દ્વારા થઈ શકે છે. અસાઇનમેન્ટમાં, મૂળ પેટન્ટ ધારક (સોંપણીકર્તા) તેમના માલિકી હકો અન્ય પક્ષ (એસાઇની)ને સ્થાનાંતરિત કરે છે, જે પછી પેટન્ટને લાગુ કરવાની ક્ષમતા મેળવે છે.

લાઇસન્સિંગમાં માલિકીનું સ્થાનાંતરણ કર્યા વિના સંમત શરતો હેઠળ પેટન્ટનો ઉપયોગ કરવા માટે અન્ય પક્ષને પરવાનગી આપવાનો સમાવેશ થાય છે. કાનૂની પ્રક્રિયાઓ જેમ કે વારસા અથવા

કંપનીના મજર દ્વારા પણ ટ્રાન્સફર થઈ શકે છે. ટ્રાન્સફર માન્ય રહેવા માટે કાનૂની આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવું આવશ્યક છે, જેમાં ઘણીવાર લેખિત કરારો અને સત્તાવાર નોંધણી શામેલ હોય છે.

પેટન્ટ અધિકારોના સ્થાનાંતરણનો હેતુ

પેટન્ટ અધિકારો સ્થાનાંતરિત કરવાનો હેતુ નવીનતાઓના વ્યાપારીકરણ, ઉપયોગ અને વ્યાપક પ્રસારને સરળ બનાવવાનો છે. શોધકર્તાઓ અને કંપનીઓ માટે, અધિકારોનું સ્થાનાંતરણ વેચાણ, લાઇસન્સિંગ ફી અથવા રોયલ્ટી દ્વારા નાણાકીય લાભો પ્રદાન કરી શકે છે, જેનાથી સંશોધન અને વિકાસના ખર્ચની ભરપાઈ થઈ શકે છે. તે મેન્યુફેક્ચરિંગ ક્ષમતાઓ અથવા માર્કેટ એક્સેસ વિનાની સંસ્થાઓને ભાગીદારી અથવા લાઇસન્સિંગ કરારો દ્વારા બજારમાં શોધ લાવવા માટે સક્ષમ બનાવે છે. વધુમાં, તે પેટન્ટ પોર્ટફોલિયોના વ્યૂહાત્મક સંચાલન માટે પરવાનગી આપે છે, જેમ કે બિન-કોર ટેક્નોલોજીઓનું વિનિમય કરવું અથવા સ્પર્ધાત્મક સ્થિતિને વધારવા માટે પૂરક પેટન્ટ પ્રાપ્ત કરવી. સ્થાનાંતરણ એ પણ સુનિશ્ચિત કરી શકે છે કે મૂલ્યવાન બૌદ્ધિક સંપદાનો અસરકારક રીતે લાભ લેવામાં આવે છે, જે પેટન્ટ કરેલી નવીનતાઓના વ્યવહારિક ઉપયોગને સક્ષમ કરીને તકનીકી પ્રગતિ અને આર્થિક વૃદ્ધિમાં ફાળો આપે છે.

કોણ પેટન્ટ અધિકારો ટ્રાન્સફર કરી શકે છે?

પેટન્ટ અધિકારોનું સ્થાનાંતરણ વિવિધ સંસ્થાઓ દ્વારા એક્ઝિક્યુટ કરી શકાય છે, દરેક ચોક્કસ લાયકાતો અને ક્ષમતાઓ સાથે:

1. **પેટન્ટ ધારક (પેટન્ટ મેળવનાર) :** પેટન્ટની માલિકી ધરાવનાર મૂળ શોધક અથવા સોંપણીને અસાઇનમેન્ટ અથવા લાયસન્સ દ્વારા તેમના પેટન્ટ અધિકારો ટ્રાન્સફર કરવાનો પ્રાથમિક અધિકાર છે.
2. **અસાઇની:** મૂળ પેટન્ટ ધારક દ્વારા પેટન્ટ અધિકારો અસાઇન કરવામાં આવેલ વ્યક્તિ અથવા એન્ટિટી પ્રારંભિક સોંપણીની શરતોને આધિન આ અધિકારોને વધુ ટ્રાન્સફર કરી શકે છે.
3. **કાનૂની પ્રતિનિધિઓ :** જો પેટન્ટ ધારક મૃત્યુ પામ્યો હોય તો એસ્ટેટના વહીવટકર્તાઓ અથવા વહીવટકર્તાઓ પેટન્ટ અધિકારો ટ્રાન્સફર કરી શકે છે, પેટન્ટના અધિકારો મૃતકની ઇચ્છા અથવા કાનૂની શરતો અનુસાર સંચાલિત થાય છે તેની ખાતરી કરીને.
4. **કોર્પોરેટ એન્ટિટીઝ :** પેટન્ટની માલિકી ધરાવતી કંપનીઓ તેમને મજર, એક્વિઝિશન અથવા સંપત્તિના વેચાણ જેવા વ્યવસાયિક વ્યવહારો દ્વારા ટ્રાન્સફર કરી શકે છે.

5. સરકાર અને જાહેર સંસ્થાઓ : કેટલાક કિસ્સાઓમાં, ખાસ કરીને ફરજિયાત લાયસન્સ સાથે, સરકારી સંસ્થાઓ જાહેર આરોગ્ય અથવા સલામતીની ચિંતાઓને સંબોધવા પેટન્ટ અધિકારોના સ્થાનાંતરણની સુવિધા આપી શકે છે.
6. બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ : પેટન્ટ પર ગીરો રાખતી સંસ્થાઓ અધિકારો ટ્રાન્સફર કરી શકે છે જો મોર્ટેગેજ કરારની શરતો પૂરી થાય, જેમ કે પેટન્ટ ધારક દ્વારા ડિફોલ્ટના કિસ્સામાં.

પેટન્ટમાં કોઈપણ ટુચિની રચના માટેની આવશ્યકતાઓ

ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમ, 1970 ની કલમ 68, ગીરો, લાઇસન્સ અને અન્ય સોંપણીઓ સહિત પેટન્ટમાં કોઈપણ રસ પેદા કરવા માટે કાનૂની માળખું પૂરું પાડે છે. વિભાગ આદેશ આપે છે કે પેટન્ટ અધિકારોના કોઈપણ ટ્રાન્સફરને માન્ય રાખવા માટે ચોક્કસ રીતે દસ્તાવેજીકૃત અને અમલમાં મૂકવું આવશ્યક છે.

કલમ 68: સોંપણીઓ, વગેરે, જ્યાં સુધી લેખિતમાં અને યોગ્ય રીતે ચલાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી માન્ય નથી.

1. લેખન આવશ્યકતા : પેટન્ટની સોંપણી, પેટન્ટમાં હિસ્સો, ગીરો, લાઇસન્સ અથવા પેટન્ટમાં અન્ય કોઈ રસની રચના અમાન્ય છે સિવાય કે તે દસ્તાવેજીકૃત હોય. કરાર લેખિતમાં હોવો જોઈએ, જેમાં પક્ષકારોના અધિકારો અને જવાબદારીઓને સંચાલિત કરતા તમામ નિયમો અને શરતોનો સમાવેશ થાય છે.
2. યોગ્ય રીતે અમલ : દસ્તાવેજ તમામ સંબંધિત પક્ષો દ્વારા યોગ્ય રીતે ચલાવવામાં આવવો જોઈએ. આમાં સાક્ષીઓની હાજરીમાં દસ્તાવેજ પર સહી કરવી અને કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત કોઈપણ અન્ય ઔપચારિક આવશ્યકતાઓનું પાલન સુનિશ્ચિત કરવું શામેલ છે.
3. નોંધણી : ટ્રાન્સફરને અસરકારક બનાવવા માટે, કલમ 68 હેઠળ નિર્દિષ્ટ સમયમર્યાદામાં ફોર્મ-16 નો ઉપયોગ કરીને દસ્તાવેજની નોંધણી માટે અરજી નિયત રીતે ફાઇલ કરવી આવશ્યક છે. નોંધણી પર, દસ્તાવેજ અમલીકરણની તારીખથી પ્રભાવી થશે.

4.

પેટન્ટ અધિકારોના ટ્રાન્સફરના ફોર્મ અને પ્રકૃતિ

પેટન્ટની અનુદાન પેટન્ટ મેળવનારને પરવાનગી વિના પેટન્ટ કરાયેલ શોધને બનાવવા, ઉપયોગ કરવા, વ્યાયામ કરવા અથવા વેચવાથી અન્ય લોકોને અટકાવવાનો વિશિષ્ટ અધિકાર આપે છે. પેટન્ટ લેનાર પેટન્ટ સાથે વ્યવહાર કરી શકે તેવી ઘણી રીતો છે:

1. સોંપણી
2. લાઇસન્સ

3. કાયદાના સંચાલન દ્વારા ટ્રાન્સમિશન

1. સોંપણી

અસાઇનમેન્ટમાં પેટન્ટના માલિકી હકો પેટન્ટ (સોંપનાર) પાસેથી અન્ય પક્ષ (એસાઇની)ને સ્થાનાંતરિત કરવાનો સમાવેશ થાય છે. ભારતીય પેટન્ટ એક્ટ "એસાઇનમેન્ટ" ને વ્યાખ્યાયિત કરતું નથી, પરંતુ તે સામાન્ય રીતે નીચેનાનો સમાવેશ કરવા માટે સમજી શકાય છે:

- **કાનૂની સોંપણી :** આમાં હાલની પેટન્ટ ટ્રાન્સફર કરવી અથવા પેટન્ટ ટ્રાન્સફર કરવા માટે સંમત થવું શામેલ છે. સોંપનાર પેટન્ટના માલિક તરીકે તેમનું નામ દાખલ કરી શકે છે. ડીડ દ્વારા બનાવવામાં આવેલ પેટન્ટ માત્ર ડીડ દ્વારા જ અસાઇન કરી શકાય છે અને કાનૂની સોંપનાર પેટન્ટ સાથે સંકળાયેલા તમામ અધિકારો મેળવે છે. પ્રક્રિયામાં શામેલ છે:
- **ડીડનો મુસદ્દો બનાવવો :** ડીડમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવતા અધિકારો અને જોડાયેલ કોઈપણ શરતોની વિગતો હોવી જોઈએ.
- **અમલ :** બંને પક્ષોએ સાક્ષીઓની હાજરીમાં ખત પર સહી કરવી આવશ્યક છે.
- **નોંધણી :** એક્ઝિક્યુટેડ ડીડ પેટન્ટ ઓફિસમાં નોંધાયેલ હોવું આવશ્યક છે.
- **ન્યાયપૂર્ણ અસાઇનમેન્ટ :** જ્યારે પેટન્ટ ધારક અન્ય વ્યક્તિને પેટન્ટનો નિર્ધારિત હિસ્સો ટ્રાન્સફર કરવા માટે સંમત થાય ત્યારે ન્યાયપૂર્ણ સોંપણી થાય છે. આ કિસ્સામાં અસાઇની પેટન્ટના માલિક તરીકે નોંધણી કરાવી શકતી નથી પરંતુ રજિસ્ટરમાં દાખલ કરવામાં આવેલી તેમની રૂચિની સૂચના મેળવી શકે છે.
- **મોર્ટગેજ :** મોર્ટગેજમાં પૈસાની રકમના બદલામાં પેટન્ટ અધિકારોને સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે સોંપનારને ટ્રાન્સફર કરવાનો સમાવેશ થાય છે. ચુકવણી પર, પેટન્ટ અધિકારો સોંપનારને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે. ગીરોદારનું નામ રજિસ્ટરમાં મોર્ગેજ તરીકે દાખલ કરી શકાય છે પરંતુ માલિક તરીકે નહીં. મુખ્ય પગલાઓમાં શામેલ છે:
- **કરાર :** ગીરો કરારનો મુસદ્દો તૈયાર કરવો, જેમાં પુનઃચુકવણીના સમયપત્રક અને અધિકારો પરત કરવા માટેની શરતોનો સમાવેશ થાય છે.
- **એક્ઝિક્યુશન અને રજીસ્ટ્રેશન :** અસાઇનમેન્ટની જેમ જ એગ્રીમેન્ટ એક્ઝિક્યુટ અને રજીસ્ટર થયેલ હોવું જોઈએ.
- **પુનઃચુકવણી અને પુનઃપ્રાપ્તિ :** પુનઃચુકવણી પર, અધિકારો પેટન્ટને પરત કરવામાં આવે છે અને ગીરોનું વ્યાજ રજિસ્ટરમાંથી કાઢી નાખવામાં આવે છે.

2. લાઇસન્સ

પેટન્ટ અધિનિયમ પેટન્ટને પેટન્ટ કરેલી શોધ બનાવવા, ઉપયોગ કરવા અથવા વેચવા માટે અન્ય લોકોને લાઇસન્સ આપવાની મંજૂરી આપે છે. લાઇસન્સ આ હોઈ શકે છે:

- **સ્વૈચ્છિક લાઇસન્સ :** આ સરકારના હસ્તક્ષેપ વિના પેટન્ટ દ્વારા આપવામાં આવે છે. શરતો પરવાનેદાર અને લાઇસન્સધારક દ્વારા પરસ્પર સંમત છે. પ્રક્રિયામાં શામેલ છે.
- **વાટાઘાટો અને કરાર :** લાઇસન્સર અને લાઇસન્સધારક અવકાશ, અવધિ અને રોયલ્ટી સહિતની શરતોની વાટાઘાટ કરે છે.
- **લેખિત કરાર :** શરતો લેખિત કરારમાં દસ્તાવેજીકૃત કરવામાં આવે છે, બંને પક્ષો દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવે છે.
- **અમલ :** લાઇસન્સ અમલીકરણ પછી અસરકારક બને છે અને લાઇસન્સધારક સંમત થયા મુજબ પેટન્ટનો ઉપયોગ કરી શકે છે.
- **વૈધાનિક લાઇસન્સ :** આ સરકાર દ્વારા જાહેર હિતમાં આપવામાં આવે છે, જેમ કે ચોક્કસ શરતો હેઠળ ફરજિયાત લાઇસન્સ.
- **વિશિષ્ટ/મર્યાદિત લાઇસન્સ :** એક વિશિષ્ટ લાઇસન્સ લાઇસન્સધારકને પેટન્ટનો ઉપયોગ કરવાનો એકમાત્ર અધિકાર આપે છે, પેટન્ટ મેળવનારને પણ બાદ કરતાં. મર્યાદિત લાઇસન્સ સમય, સ્થળ અથવા હેતુ જેવી ચોક્કસ પરિસ્થિતિઓના અધિકારોને પ્રતિબંધિત કરે છે.
- **એક્સપ્રેસ/ઇમ્પ્લીડ લાઇસન્સ :** એક્સપ્રેસ લાઇસન્સ સ્પષ્ટપણે લેખિતમાં જણાવવામાં આવે છે, જ્યારે ગર્ભિત લાઇસન્સ સંજોગોમાંથી અનુમાનિત કરવામાં આવે છે, જેમ કે પેટન્ટ ઉત્પાદન ખરીદવું જેનો ઉપયોગ કરવાની પરવાનગી સૂચવે છે.

3. કાયદાના સંચાલન દ્વારા હસ્તાંતરણ

જ્યારે પેટન્ટનું મૃત્યુ થાય છે, ત્યારે પેટન્ટમાં તેમનો રસ તેમના કાનૂની પ્રતિનિધિને જાય છે. તેવી જ રીતે, કંપનીના વિસર્જન અથવા નાદારીના કિસ્સામાં, પેટન્ટ અધિકારો કાયદાની કામગીરી દ્વારા સ્થાનાંતરિત થાય છે.

- **પેટન્ટનું મૃત્યુ :** પેટન્ટ અધિકારો મૃતકના કાનૂની પ્રતિનિધિને આપવામાં આવે છે.
- **કંપની વિસર્જન :** પેટન્ટ અધિકારો લિક્વિડેશન પ્રક્રિયાના ભાગ રૂપે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે છે.
- **નાદારી :** પેટન્ટ અધિકારો દેવાની પતાવટ કરવા માટે વેચી અથવા ટ્રાન્સફર કરી શકાય છે.

પેટન્ટનું શરણાગતિ અને રદબાતલ

પેટન્ટ એક્ટ, 1970ની કલમ 63 પેટન્ટને પેટન્ટ સોંપવાની પરવાનગી આપે છે. પેટન્ટ મેળવનાર કંટ્રોલરને નોટિસ આપીને તેની પેટન્ટ સરન્ડર કરી શકે છે.શરણાગતિની ઓફર પેટન્ટ કંટ્રોલર દ્વારા પ્રકાશિત થવી જોઈએ, અને પેટન્ટમાં રસ ધરાવનાર દરેક વ્યક્તિને તે અંગે પણ જાણ કરવામાં આવશે.

પ્રકાશન પછી, કોઈપણ રસ ધરાવનાર વ્યક્તિ શરણાગતિનો વિરોધ કરી શકે છે, તેને નોટિસ આપીનેકંટ્રોલર કે જેને કંટ્રોલર દ્વારા પેટન્ટને જાણ કરવી જોઈએ. જો પેટન્ટ મેળવનાર અથવા તો પ્રતિસ્પર્ધી સાંભળવા માંગે છે, નિયંત્રક, સંતુષ્ટ થવા પર કે પેટન્ટ હોઈ શકે છે. શરણાગતિ અને સુનાવણી પછી, ઓફર સ્વીકારી શકે છે અને ઓર્ડર દ્વારા પેટન્ટ રદ કરી શકે છે.

પેટન્ટ સોંપવાની સૂચનાના પ્રકાશનની તારીખ પછી વિરોધની નોટિસ કંટ્રોલરને 3 મહિનાની અંદર આપવી પડશે . જો પેટન્ટ શરણાગતિની ઓફર કરે છે પેટન્ટ નિયંત્રક દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે છે, તે આ કરી શકે છે:

- પેટન્ટને પેટન્ટ પરત કરવા માટે નિર્દેશિત કરો; અને
- પેટન્ટ પ્રાપ્ત થવા પર તેને ઓર્ડર દ્વારા રદ કરો; અને
- પેટન્ટ રદબાતલ પ્રકાશિત કરો.

પેટન્ટ રદબાતલ

પેટન્ટ એક્ટ, 1970 ની કલમ 64 'પેટન્ટ રદબાતલ' સાથે સંબંધિત છે. જે પેટન્ટ ધરાવે છે શોધ માટે મંજૂર કરવામાં આવેલ એપેલેટ બોર્ડ દ્વારા નીચેની રીતે રદ કરી શકાય છે:

- કોઈપણ રસ ધરાવનાર વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી પર; અથવા
- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી પર; અથવા
- હાઇકોર્ટ દ્વારા પેટન્ટના ઉલ્લંઘન માટેના દાવામાં પ્રતિ-દાવા પર

પેટન્ટ રદ કરવા માટેના આધારો

પેટન્ટ નીચેના કોઈપણ આધારો પર રદ કરી શકાય છે:

- જ્યાં અગાઉની અગ્રતાની તારીખના માન્ય દાવામાં દાવા મુજબ શોધ
- અન્ય પેટન્ટના સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણમાં શામેલ છે;

- જ્યાં પેટન્ટ અરજી એવી વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી કે જેઓ હેઠળ હકદાર નથી
- કાયદાની જોગવાઈઓ અને આવી અરજી પર પેટન્ટ આપવામાં આવી હતી;
- જ્યાં પેટન્ટ ખોટી રીતે મેળવવામાં આવી હતી અને અરજદારના અધિકારો અથવા કોઈપણ
- વ્યક્તિ જેની હેઠળ/માર્ગે તે દાવો કરે છે, તેનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું હતું;
- જ્યારે સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણના દાવાનો વિષય અંદરની શોધ નથી
- જ્યાં કોઈપણ દાવાની અવકાશ યોગ્ય રીતે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી નથી અથવા તે બાબત પર આધારિત છે જે તેના સ્પષ્ટીકરણમાં જાહેર નથી;
- જ્યાં પેટન્ટ મેળવવા માટે ખોટું સૂચન અથવા રજૂઆત કરવામાં આવી હતી;
- જ્યાં સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણના કોઈપણ દાવાના વિષય હેઠળ પેટન્ટપાત્ર નથી
- જે શોધનો દાવો કરવામાં આવી રહ્યો છે તેનો ભારતમાં અગ્રતા તારીખ પહેલા ગુપ્ત રીતે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો

પેટન્ટ ઉલ્લંઘન શું છે?

પેટન્ટનું ઉલ્લંઘન શું છે તે 1970ના પેટન્ટ એક્ટમાં ખાસ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું નથી. જો કે, તે બે પ્રકારની ક્રિયાઓનો ઉલ્લેખ કરે છે જે, જો પેટન્ટ ધારકની પરવાનગી વિના લેવામાં આવે તો, પેટન્ટ ઉલ્લંઘન સમાન હશે:

- પેટન્ટ પ્રક્રિયાનો ઉપયોગ કરવો, અથવા તે પ્રક્રિયા દ્વારા સીધી રીતે સમાવિષ્ટ ઉત્પાદનનો ઉપયોગ, વેચાણ, વેચાણ અથવા આયાત માટે ઓફર કરવી
- પેટન્ટ કરેલ ઉત્પાદનનો ઉપયોગ કરવો, વેચાણ કરવું, બનાવવું, આયાત કરવું અથવા વેચાણ માટે ઓફર કરવી.

પેટન્ટ ઉલ્લંઘનના પ્રકાર

ભારતમાં પેટન્ટ ઉલ્લંઘન, ભારતીય પેટન્ટ એક્ટ, 1970 દ્વારા સંચાલિત, ત્યારે થાય છે જ્યારે પેટન્ટ ધારકની પરવાનગી વિના પેટન્ટની શોધનો ઉપયોગ કરવામાં આવે, બનાવવામાં આવે, વેચવામાં આવે અથવા વેચાણ માટે ઓફર કરવામાં આવે. અહીં ભારતીય કાયદાઓ સાથે સંબંધિત પેટન્ટ ઉલ્લંઘનના પ્રકારો છે, સામાન્ય વ્યાખ્યાઓ અને ચોક્કસ ભારતીય સંદર્ભો બંનેને એકીકૃત કરીને:

1. સીધું ઉલ્લંઘન :

- વ્યાખ્યા : આ ત્યારે થાય છે જ્યારે પેટન્ટ કરેલ શોધની સમાન ઉત્પાદન અથવા પ્રક્રિયા અધિકૃતતા વિના બનાવવામાં આવે છે, ઉપયોગમાં લેવાય છે, વેચવામાં આવે છે અથવા વેચાણ માટે ઓફર કરવામાં આવે છે.
- ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમની કલમ 48 હેઠળ, પેટન્ટને તૃતીય પક્ષોને આ કૃત્યો કરવાથી રોકવાના વિશિષ્ટ અધિકારો છે. સીધું ઉલ્લંઘન એ આ વિશિષ્ટ અધિકારોનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન છે.

2. પરોક્ષ ઉલ્લંઘન :

- વ્યાખ્યા : આમાં યોગદાન ઉલ્લંઘન અને પ્રેરિત ઉલ્લંઘનનો સમાવેશ થાય છે.
 - યોગદાન ઉલ્લંઘન : ત્યારે થાય છે જ્યારે કોઈ પક્ષ પેટન્ટનું ઉલ્લંઘન કરવા માટે ઉપયોગમાં લેવાતા ઘટકો પ્રદાન કરે છે, એ જાણીને કે આ ઘટકો આવા ઉપયોગ માટે ખાસ બનાવવામાં આવ્યા છે અથવા સ્વીકારવામાં આવ્યા છે.
 - પ્રેરિત ઉલ્લંઘન : પેટન્ટનું ઉલ્લંઘન કરવા માટે અન્ય પક્ષને પ્રોત્સાહિત કરવા અથવા મદદ કરવા, પેટન્ટની જાણકારી સાથે અને ઉલ્લંઘનકારી કૃત્યો કરવા માટેના ઉદ્દેશ્યનો સમાવેશ થાય છે.
- ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમમાં સ્પષ્ટ રીતે વ્યાખ્યાયિત ન હોવા છતાં, ભારતીય અદાલતોએ વિવિધ ચુકાદાઓ દ્વારા ઉલ્લંઘનના આ સ્વરૂપોને સ્વીકાર્યા અને સંબોધ્યા છે.

3. શાબ્દિક ઉલ્લંઘન :

- વ્યાખ્યા : જ્યારે ઉલ્લંઘન કરનાર ઉત્પાદન અથવા પ્રક્રિયા પેટન્ટ દાવાની ભાષા સાથે બરાબર મેળ ખાતી હોય ત્યારે થાય છે. પેટન્ટ દાવાની દરેક તત્વ આરોપી ઉત્પાદન અથવા પ્રક્રિયામાં જોવા મળે છે.
- આરોપી ઉત્પાદન અથવા પ્રક્રિયા મંજૂર પેટન્ટ દાવાઓના ક્ષેત્રમાં આવે છે કે કેમ તેના આધારે નિર્ધારિત.

4. સમાનતાનો સિદ્ધાંત :

- વ્યાખ્યા : ઉલ્લંઘન ત્યારે થાય છે જ્યારે ઉત્પાદન અથવા પ્રક્રિયા પેટન્ટના દાવાઓનું શાબ્દિક રીતે ઉલ્લંઘન કરતી નથી પરંતુ સમાન પરિણામ પ્રાપ્ત કરવા માટે નોંધપાત્ર રીતે સમાન કાર્ય કરે છે.

- ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમમાં સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખિત ન હોવા છતાં, ભારતીય અદાલતોએ કાર્યાત્મક અને પરિણામલક્ષી સમાનતા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને ઉલ્લંઘનને નિર્ધારિત કરવા માટે આ સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં લીધો છે.

5. ઇરાદાપૂર્વક ઉલ્લંઘન :

- વ્યાખ્યા : ત્યારે થાય છે જ્યારે ઉલ્લંઘનકર્તા જાણીજોઈને પેટન્ટ ધારકના અધિકારોની અવિચારી અવગણના સાથે પેટન્ટનું ઉલ્લંઘન કરે છે, જે સંભવિતપણે ઉન્નત નુકસાન તરફ દોરી જાય છે.
- ભારતીય કાયદામાં વિશિષ્ટ રીતે સંબોધિત ન હોવા છતાં, ઇરાદાપૂર્વકનું ઉલ્લંઘન ઉચ્ચ નુકસાની આપવા અને પેટન્ટના કેસને મજબૂત બનાવવાના કોર્ટના નિર્ણયને પ્રભાવિત કરી શકે છે.

6. સમાન ઉલ્લંઘન :

- વ્યાખ્યા : એવી તકનીક અથવા પ્રક્રિયાનો ઉપયોગ શામેલ છે જે પેટન્ટના દાવાઓ માટે સમાન નથી પરંતુ સમાન પરિણામ પ્રાપ્ત કરવા માટે સમાન કાર્ય કરે છે.
- ભારતીય અદાલતોએ સમકક્ષતાના સિદ્ધાંતને લાગુ કર્યો છે, એ સુનિશ્ચિત કરીને કે સમાન પરિણામ પ્રાપ્ત કરવા માટે સહેજ ભિન્નતા ઉલ્લંઘનની જવાબદારીમાંથી છટકી ન જાય.

ભારતીય કાનૂની માળખામાં આ પ્રકારના પેટન્ટ ઉલ્લંઘનને સમજવાથી પેટન્ટ ધારકોને તેમની બૌદ્ધિક સંપદાને અસરકારક રીતે સુરક્ષિત કરવામાં મદદ મળે છે અને જ્યારે જરૂરી હોય ત્યારે યોગ્ય કાનૂની પગલાં લેવામાં આવે છે.

ભારતીય પેટન્ટ્સ અધિનિયમ, ન્યાયિક અર્થઘટન સાથે, જાહેર હિત સાથે શોધકર્તાઓના અધિકારોને સંતુલિત કરીને, ઉલ્લંઘનના વિવિધ સ્વરૂપોને સંબોધવા માટે એક મજબૂત માળખું પ્રદાન કરે છે.

પેટન્ટના ઉલ્લંઘનને કેવી રીતે અટકાવી શકાય?

પેટન્ટના ઉલ્લંઘનને રોકવા માટેના કેટલાક અભિગમો નીચે વર્ણવેલ છે:

- અનન્ય ચીજવસ્તુઓનું ઉત્પાદન - એમ્પ્લોયરો અનન્ય વસ્તુઓનું ઉત્પાદન કરવા માટે સર્જનાત્મકતા અને બુદ્ધિમત્તા ધરાવતા સ્ટાફ સભ્યોને શોધી શકે છે. કર્મચારીઓને પાછળથી વિચારની માલિકીનો દાવો કરતા અટકાવવા માટે, કોર્પોરેશને કરારમાં એક કલમ સામેલ કરવાનું યાદ રાખવું જોઈએ કે વિકસિત ઉત્પાદન તેની એકમાત્ર મિલકત છે.

- પેટન્ટ માલિકો પાસેથી જરૂરી લાઇસન્સ મેળવવું - કંપનીઓ અને વ્યવસાયોએ વધુ ઉપયોગ માટે કોઈપણ નોંધાયેલ સામગ્રીનો ઉપયોગ કરતા પહેલા પેટન્ટ ધારક પાસેથી અધિકૃતતા મેળવવી જોઈએ જો તેઓ પેટન્ટ સામગ્રીના શોષણ માટે જવાબદાર રહેવાનું જોખમ લેવા માંગતા ન હોય. ઓનલાઈન સામગ્રી કે જે કોઈપણ પ્રતિબંધો વિના ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે તેને સામાન્ય રીતે રોયલ્ટી-મુક્ત મીડિયા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. જો કે, તે કામ પરના તેમના વિશિષ્ટ અધિકારો પર કોઈપણ પેટન્ટ ઉલ્લંઘનને રોકવા માટે તે અધિકારોના માલિકને યોગ્ય સ્વીકૃતિ આપવી શ્રેષ્ઠ છે.
- પેટન્ટ ઉલ્લંઘન માટે દાવો - 1970 નો પેટન્ટ એક્ટ પેટન્ટને તેના વિશિષ્ટ પેટન્ટ અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવે તો તેને દાવો કરવાની ક્ષમતા આપે છે. મર્યાદા અધિનિયમ નિયત કરે છે કે પેટન્ટના ઉલ્લંઘનના ત્રણ વર્ષની અંદર મુકદ્દમો દાખલ કરવો આવશ્યક છે.

સામાન્ય રીતે, પ્રતિવાદીએ પેટન્ટનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે તે દર્શાવવાની જવાબદારી વાદીની છે; જો કે, કેટલાક સંજોગોમાં, પુરાવાના ભારણનો નિર્ણય કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવી શકે છે. ભારતમાં, બંને જિલ્લાઓ અને ઉચ્ચ અદાલતોને પેટન્ટ ઉલ્લંઘન સંબંધિત કેસોની સુનાવણી કરવાની સત્તા છે.

જો કે, જો પ્રતિવાદીએ પેટન્ટ રદ કરવા માટે કાઉન્ટરક્લેઈમ દાખલ કર્યો હોય તો માત્ર હાઈકોર્ટને જ આ બાબત પર વિચાર કરવાનો અધિકાર છે. પેટન્ટ મેળવનાર તેના રહેઠાણની જગ્યાએ અથવા જ્યાં તે પોતાનો વ્યવસાય કરે છે અથવા જ્યાં કાર્યવાહીનું કારણ ઊભું થાય ત્યાં કેસ દાખલ કરી શકે છે. પેટન્ટ એક્ટ 1970ની કલમ 48માં પેટન્ટના અધિકારો છે. તે કેટલીક પ્રવૃત્તિઓની યાદી આપે છે જે પેટન્ટના અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે:

- ઉપયોગ
 - આયાત કરી રહ્યું છે
 - વેચાણ માટે ઓફરો બનાવે છે
 - માલિકીની પદ્ધતિને પ્રોત્સાહન આપવું
- લોકો આ પણ વાંચો: [પેટન્ટ રદબાતલ શું છે?](#)

ભારતમાં પેટન્ટ ઉલ્લંઘનને સંચાલિત કરતા કાયદા

ભારતમાં પેટન્ટનું ઉલ્લંઘન મુખ્યત્વે ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમ, 1970 દ્વારા સંચાલિત થાય છે, જેમાં વિવિધ સુધારાઓ અને નિયમો છે જે પેટન્ટ અધિકારોના રક્ષણ માટે વ્યાપક કાનૂની માળખું પ્રદાન કરે છે. મુખ્ય કાયદાઓ અને જોગવાઈઓમાં શામેલ છે:

1. ભારતીય પેટન્ટ એક્ટ, 1970 :

- કલમ 48 : પેટન્ટ મેળવનારને તૃતીય પક્ષોને સંમતિ વિના પેટન્ટ કરેલ શોધને બનાવવા, ઉપયોગ કરવા, વેચાણ માટે ઓફર કરવા, વેચવા અથવા આયાત કરવાથી રોકવા માટેના વિશિષ્ટ અધિકારો આપે છે.
- કલમ 104 : પેટન્ટ મેળવનારને જિલ્લા અદાલત અથવા અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી ઉચ્ચ અદાલતમાં ઉલ્લંઘન માટે દાવો દાખલ કરવાનો અધિકાર પૂરો પાડે છે.
- કલમ 105 : કોઈપણ રસ ધરાવનાર વ્યક્તિને ઘોષણા માટે કોર્ટમાં અરજી કરવાની મંજૂરી આપે છે કે તેમનું ઉત્પાદન અથવા પ્રક્રિયા ચોક્કસ પેટન્ટનું ઉલ્લંઘન કરતી નથી.
- કલમ 106 : ઉલ્લંઘનની કાર્યવાહીની આધારહીન ધમકીઓના કેસોમાં રાહત આપવા માટે કોર્ટે સત્તા આપે છે.
- કલમ 107 : પેટન્ટની માન્યતા સામેના પડકારો સહિત ઉલ્લંઘન માટેના દાવાઓમાં ઉપલબ્ધ સંરક્ષણની વિગતો.
- કલમ 107A : અમુક કૃત્યો સ્પષ્ટ કરે છે જે ઉલ્લંઘનને પાત્ર નથી, જેમ કે પ્રાયોગિક ઉપયોગ અને નિયમનકારી મંજૂરી માટે દવાઓની તૈયારી.

2. પેટન્ટ્સ (સુધારો) અધિનિયમ, 2005 :

- ફાર્માસ્યુટિકલ્સ અને કૃષિ રસાયણો માટે ઉત્પાદન પેટન્ટ અને પૂર્વ-ગ્રાન્ટ અને પોસ્ટ-ગ્રાન્ટ વિરોધ માટેની જોગવાઈઓ સહિત નોંધપાત્ર ફેરફારો રજૂ કર્યા.
- અમલીકરણ મિકેનિઝમ વધાર્યું અને ઉલ્લંઘન સંબંધિત જોગવાઈઓને મજબૂત બનાવી.

3. પેટન્ટ નિયમો, 2003 :

- પેટન્ટ અધિનિયમના અમલીકરણ માટે પ્રક્રિયાગત માર્ગદર્શિકા પૂરી પાડે છે, જેમાં પેટન્ટ અરજી દાખલ કરવી, પરીક્ષા કરવી અને વિરોધનો સમાવેશ થાય છે.
- પેટન્ટ ઉલ્લંઘન કેસ સાથે વ્યવહાર કરવા માટેની કાર્યવાહીની વિગતો.

4. ઇન્ટેલેક્ટ્યુઅલ પ્રોપર્ટી એપેલેટ બોર્ડ (IPAB) :

- પેટન્ટ પર અધિકારક્ષેત્ર સાથે ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, 1999 હેઠળ સ્થાપિત.
- પેટન્ટના નિયંત્રકના નિર્ણયો અને પેટન્ટને રદ કરવા સંબંધિત નિર્ણયો સામેની અપીલનું સંચાલન કરે છે.

5. સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, 1908 :

- પેટન્ટ ઉલ્લંઘન દાવાઓ સહિત સિવિલ લિટીગેશનના પ્રક્રિયાગત પાસાઓનું સંચાલન કરે છે.
- દાવો દાખલ કરવા, મનાઈ હુકમો આપવા અને અન્ય ઉપાયો માટે માળખું પૂરું પાડે છે.

6. વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમ, 1963 :

- ઉલ્લંઘનના કિસ્સામાં ચોક્કસ ઉપાયો પૂરા પાડે છે, જેમ કે મનાઈ હુકમો અને નુકસાની.
- અદાલતોને ઉલ્લંઘનની પ્રવૃત્તિઓને નિયંત્રિત કરવા માટે અસ્થાયી અને કાયમી મનાઈ હુકમો આપવાની મંજૂરી આપે છે.

7. કસ્ટમ્સ એક્ટ, 1962 :

- બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરતી માલસામાનની આયાતને રોકવા માટેની જોગવાઈઓ સમાવે છે.
- ઉલ્લંઘનકારી માલની આયાતને રોકવા માટે પેટન્ટને કસ્ટમ સત્તાવાળાઓ પાસેથી હસ્તક્ષેપ મેળવવા માટે સક્ષમ કરે છે.

આ કાયદાઓ સામૂહિક રીતે ભારતમાં પેટન્ટ અધિકારોનું રક્ષણ કરવા, પેટન્ટ ઉલ્લંઘનના વિવિધ પાસાઓને સંબોધિત કરવા અને પેટન્ટ મેળવનારાઓ માટે ઉપાયો પ્રદાન કરવા માટે એક મજબૂત કાનૂની માળખું સુનિશ્ચિત કરે છે. આ કાયદાઓને સમજવાથી પેટન્ટ ધારકોને તેમના અધિકારો લાગુ કરવામાં અને જ્યારે જરૂરી હોય ત્યારે યોગ્ય કાનૂની પગલાં લેવામાં મદદ મળે છે.

પેટન્ટ ઉલ્લંઘનના કિસ્સામાં પેટન્ટ માટે કયા ઉપાયો ઉપલબ્ધ છે?

વાદી પેટન્ટ ઉલ્લંઘનના કિસ્સામાં 1970ના પેટન્ટ એક્ટની કલમ 108(1) હેઠળ નિવારણ માટે હકદાર છે. પેટન્ટના ઉપલબ્ધ ઉપાયો નીચે મુજબ છે:

- **ઇન્ટરલોક્યુટરી/ટેમ્પરરી ઇન્જેક્શન** - વાદીના મુકદ્દમાની શરૂઆતમાં, કોર્ટ કામચલાઉ મનાઈ હુકમની વિનંતી કરે છે. આ કાયદો પ્રતિવાદીને અન્ય પેટન્ટ કરેલ માલસામાનનો ઉપયોગ કરીને વધારાના લાભો મેળવવાથી રોકવા માટે બનાવવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદીએ પેટન્ટનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે અને તે કામચલાઉ મનાઈ હુકમની વિનંતી કરવા માટે કાયદેસર છે તે દર્શાવવું પેટન્ટ માટે નિર્ણાયક છે. વધુમાં, તેના પેટન્ટ અધિકારોના અનુગામી ઉલ્લંઘનના પરિણામે તેને ભરપાઈ ન થઈ શકે તેવું નુકસાન થયું છે.
- **કાયમી મનાઈ હુકમ** - જ્યારે કોર્ટ કેસમાં ચુકાદો આપે છે, ત્યારે કાયમી મનાઈ હુકમ જારી કરવામાં આવે છે. જો પ્રતિવાદી પેટન્ટ ઉલ્લંઘન માટે દોષિત સાબિત થાય છે, તો કામચલાઉ

મનાઈ હુકમ કાયમી બની જાય છે. જો કે, કામચલાઉ મનાઈ હુકમ વિસર્જન કરવામાં આવે છે અને જો પ્રતિવાદીને જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરવામાં આવે તો તે કાયમી થતો નથી.

- નુકસાની - જો પ્રતિવાદી દોષિત સાબિત થાય છે, તો વાદીને કાં તો નાણાકીય નુકસાની અથવા પ્રતિવાદીની કમાણીનો હિસાબ મળશે. ધારો કે પ્રતિવાદી અજ્ઞાનતાનો દાવો કરે છે અને સ્થાપિત કરે છે કે ઉલ્લંઘન સમયે કથિત રીતે ઉલ્લંઘન કરતી પેટન્ટ અસ્તિત્વમાં હોવાની શંકા માટે તેની પાસે કોઈ આધાર નથી. તે કિસ્સામાં, વાદીને નુકસાની આપવામાં આવશે નહીં. પેટન્ટ ઉલ્લંઘન માટેના દાવામાં પ્રતિવાદી માટે કયા સંરક્ષણો ઉપલબ્ધ છે?

પેટન્ટ ઉલ્લંઘન માટેના મુકદ્દમામાં, પ્રતિવાદી જવાબદારીને ટાળવા માટે ઘણા સંરક્ષણો ઉભા કરી શકે છે.

- જ્યારે આરોપી તેના હેતુના અભાવને દર્શાવીને ઉલ્લંઘનનો વિવાદ કરે છે.
- જો res judicata અથવા estoppel લાગુ પડે છે.
- જ્યારે વાદીને ઉલ્લંઘનનો દાવો લાવવા માટે કાનૂની સ્થિતિનો અભાવ હોય.
- શું આરોપી પેટન્ટ કરેલ ઉત્પાદનનો ઉપયોગ કરવા માટે એક્સપ્રેસ અથવા ગર્ભિત લાયસન્સ ધરાવે છે.
- જ્યારે પેટન્ટ રદ કરવામાં આવે છે કારણ કે તે ગેરકાયદેસર રીતે મેળવવામાં આવી હતી.
- ફાર્માસ્યુટિકલ દવાઓ/દવાઓના કિસ્સામાં, સરકાર પાસે જનતાના લાભ માટે કોપિરાઇટ કરેલ માલસામાનનું ઉત્પાદન કરવાનો એકમાત્ર અધિકાર ચાલુ રાખી શકે છે.
- ઘટનામાં કે કથિત ઉલ્લંઘન જોવા માટે સાદા છે અને નવું નથી. ઉલ્લંઘન માટે અપવાદો શું છે?

પેટન્ટ એક્ટની કલમ 107A માં સમાંતર આયાત અને બોલર આયાત માટેની જોગવાઈઓ શામેલ છે:

- બોલર કલોઝ : તે ફાર્માસ્યુટિકલ ઉત્પાદન ઉત્પાદકોને સામાન્ય વસ્તીના લાભ માટે બજારમાં રજૂ કરતા પહેલા પેટન્ટ કરેલ માલની શ્રેણી પર સંશોધન કરવાની સ્વતંત્રતા આપે છે. જો કે, જ્યાં સુધી પેટન્ટ કરેલ ઉત્પાદન તેનો અભ્યાસક્રમ ન ચલાવે ત્યાં સુધી આ સંશોધન ઉપયોગી થશે નહીં.
- સમાંતર આયાત જોગવાઈઓ : આ પેટન્ટ દ્વારા અધિકૃત વ્યક્તિને ઉત્પાદનની આયાત કરવાની મંજૂરી આપે છે. આ આયાતને પેટન્ટના અધિકારોના ઉલ્લંઘન તરીકે ગણવામાં આવશે નહીં. આનો અર્થ એવો થાય છે કે લાયસન્સ ધરાવનાર કોઈપણ વ્યક્તિ પેટન્ટ મેળવનારની

સલાહ લીધા વિના પેટન્ટ માલની આયાત કરી શકે છે અને આને ઉલ્લંઘન ગણવામાં આવશે નહીં.

પેટન્ટ ઉલ્લંઘન સંબંધિત સિદ્ધાંતો

પેટન્ટ ઉલ્લંઘનના કિસ્સાઓ નક્કી કરવામાં કેટલાક કાનૂની સિદ્ધાંતો મુખ્ય છે. આ સિદ્ધાંતો કોર્ટને પેટન્ટના દાવાઓનું અર્થઘટન કરવામાં, ઉલ્લંઘનનું મૂલ્યાંકન કરવામાં અને જાહેર હિત સાથે પેટન્ટ ધારકોના અધિકારોને સંતુલિત કરવામાં મદદ કરે છે. અહીં પેટન્ટ ઉલ્લંઘન સંબંધિત મુખ્ય સિદ્ધાંતો છે:

1. સમાનતાનો સિદ્ધાંત :

- વ્યાખ્યા : આ સિદ્ધાંત કોર્ટને પેટન્ટ ઉલ્લંઘન માટે જવાબદાર પક્ષકારને પકડી રાખવાની મંજૂરી આપે છે, ભલે ઉલ્લંઘન કરનાર ઉત્પાદન અથવા પ્રક્રિયા શાબ્દિક રીતે પેટન્ટ દાવાઓમાં ન આવતી હોય પરંતુ સમાન પરિણામ પ્રાપ્ત કરવા માટે નોંધપાત્ર રીતે સમાન કાર્ય કરે છે.
- હેતુ : તે ઉલ્લંઘનકારોને પેટન્ટ કરેલી શોધમાં નોંધપાત્ર ફેરફારો કરીને જવાબદારી ટાળવાથી અટકાવે છે.
- ભારતમાં અરજી : ભારતીય અદાલતોએ આ સિદ્ધાંતને સુનિશ્ચિત કરવા માટે લાગુ કર્યો છે કે સમાન પરિણામ પ્રાપ્ત કરતી નાની ભિન્નતાઓ ઉલ્લંઘનની જવાબદારીમાંથી છટકી ન જાય.

2. પ્રોસિક્યુશન ઇતિહાસનો સિદ્ધાંત એસ્ટોપેલ :

- વ્યાખ્યા : આ સિદ્ધાંત પેટન્ટ અરજી પ્રક્રિયા દરમિયાન સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું હતું તેના કરતાં વધુ વ્યાપકપણે પેટન્ટ દાવાઓના અવકાશનું અર્થઘટન કરતા પેટન્ટીને અટકાવે છે.
- હેતુ : તે પેટન્ટ અરજીની કાર્યવાહી દરમિયાન કરવામાં આવેલા સુધારા અને રજૂઆતો માટે પેટન્ટીઓને જવાબદાર રાખે છે, તેમને આત્મસમર્પણ કરાયેલ વિષયવસ્તુને પુનઃ દાવો કરવાથી અટકાવે છે.
- ભારતમાં અરજી : વ્યાપકપણે ઉપયોગમાં લેવાતી ન હોવા છતાં, ભારતીય અદાલતો પેટન્ટના દાવાઓનું અર્થઘટન કરવામાં અને ઉલ્લંઘન નક્કી કરવામાં પ્રોસિક્યુશન ઇતિહાસને ધ્યાનમાં લે છે.

3. થાકનો સિદ્ધાંત (પ્રથમ વેચાણ સિદ્ધાંત) :

- વ્યાખ્યા : એકવાર પેટન્ટ મેળવનાર દ્વારા અથવા તેમની અધિકૃતતા સાથે પેટન્ટ કરાયેલ વસ્તુ વેચવામાં આવે, ત્યારે તે ચોક્કસ વસ્તુ પર પેટન્ટ ધારકનું નિયંત્રણ સમાપ્ત થઈ જાય છે.
- હેતુ : તે પેટન્ટ ધારકની વધુ દાખલ વિના પેટન્ટ ઉત્પાદનના ખરીદનારને ઉત્પાદનનો ઉપયોગ અથવા પુનઃવેચાણ કરવાની મંજૂરી આપે છે.
- ભારતમાં અરજી: ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમની કલમ 107A(b) હેઠળ માન્યતા પ્રાપ્ત, કાયદેસર રીતે વિદેશમાં વેચાતી પેટન્ટ ઉત્પાદનોની સમાંતર આયાતને મંજૂરી આપે છે.

4. સમારકામ અને પુનર્નિર્માણનો સિદ્ધાંત :

- વ્યાખ્યા : અનુમતિપાત્ર સમારકામ અને પેટન્ટ કરેલ ઉત્પાદનની અનુમતિપાત્ર પુનઃનિર્માણ વચ્ચેનો તફાવત.
- હેતુ : તે પેટન્ટ કરેલ ઉત્પાદનના માલિકને તેનું આયુષ્ય વધારવા માટે તેને સમારકામ કરવાની મંજૂરી આપે છે, પરંતુ નવો લેખ બનાવવા માટે ઉત્પાદનને પુનઃનિર્માણ કરવાથી પ્રતિબંધિત કરે છે.
- ભારતમાં અરજી : ભારતીય અદાલતોએ પેટન્ટના અધિકારોને ઉત્પાદનના માલિકોના અધિકારો સાથે સંતુલિત કરવા માટે આ સિદ્ધાંતનો સંદર્ભ આપ્યો છે.

5. અસમાન આચરણનો સિદ્ધાંત :

- વ્યાખ્યા : જો પેટન્ટ અરજી પ્રક્રિયા દરમિયાન પેટન્ટે છેતરપિંડી અથવા છેતરપિંડીથી કામ કર્યું હોવાનું જાણવા મળે છે, તો પેટન્ટને અમલી ન કરી શકાય તેવું રેન્ડર કરી શકાય છે.
- હેતુ : તે પેટન્ટ ઓફિસ સાથેના વ્યવહારમાં પ્રમાણિકતા અને અખંડિતતાની ખાતરી આપે છે.
- ભારતમાં અરજી: ભારતીય પેટન્ટ એક્ટની કલમ 64 હેઠળ સમાન સિદ્ધાંતો લાગુ કરવામાં આવે છે, જ્યાં પેટન્ટ કપટપૂર્વક મેળવવામાં આવી હોય તો તેને રદ કરી શકાય છે.

6. પહેલાના વપરાશકર્તા અધિકારોનો સિદ્ધાંત :

- વ્યાખ્યા : પૂરી પાડે છે કે જે વ્યક્તિ, સદ્વાવનાથી, પેટન્ટ અરજી દાખલ કરવામાં આવે તે પહેલાં જ પેટન્ટ કરેલ શોધનો ઉપયોગ કરી રહી હોય તે શોધનો ઉપયોગ કરવાનું ચાલુ રાખી શકે છે.

- હેતુ : તે એવા લોકોના હિતોનું રક્ષણ કરે છે કે જેમણે પેટન્ટ ફાઇલિંગ પહેલાં શોધના વિકાસ અને ઉપયોગમાં રોકાણ કર્યું છે.
- ભારતમાં અરજી : ભારતીય પેટન્ટ એક્ટની કલમ 104A હેઠળ માન્યતા પ્રાપ્ત, ઉલ્લંઘનના દાવાઓમાં સંરક્ષણ તરીકે અગાઉ ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપે છે.

આ સિદ્ધાંતો પેટન્ટના દાવાઓનું અર્થઘટન કરવા, પેટન્ટ અધિકારોના અવકાશનું મૂલ્યાંકન કરવા અને પેટન્ટના વાજબી અમલીકરણની ખાતરી કરવા માટે, પેટન્ટ દાવાઓ માટે માળખું પ્રદાન કરવા, પેટન્ટ મુકદ્દમામાં નિર્ણાયક ભૂમિકા ભજવે છે. આ સિદ્ધાંતોને સમજવાથી પેટન્ટ ઉલ્લંઘનના કેસોની જટિલતાઓને નેવિગેટ કરવામાં મદદ મળે છે.

ભારતમાં પેટન્ટના ઉલ્લંઘન માટે સીમાચિહ્નરૂપ ચુકાદાઓ

ભારતમાં કેટલાક સીમાચિહ્નરૂપ ચુકાદાઓએ પેટન્ટ કાયદાના લેન્ડસ્કેપને આકાર આપ્યો છે અને ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમ, 1970ના નિર્ણાયક અર્થઘટન પ્રદાન કર્યા છે. આ ચુકાદાઓ પેટન્ટ ઉલ્લંઘનના કેસોમાં ન્યાયતંત્રના અભિગમને પ્રકાશિત કરે છે અને મહત્વપૂર્ણ દાખલાઓ સ્થાપિત કરે છે:

1. રોશે વિ. સિપ્લા (2008) :

- કેસ સારાંશ : ભારતીય ફાર્માસ્યુટિકલ સેક્ટરમાં આ એક નોંધપાત્ર કેસ હતો, જેમાં રોશેની ફેફસાના કેન્સરની દવા, એર્લોટિનિબ પર પેટન્ટ વિવાદ સામેલ હતો.
- ચુકાદો : દિલ્હી હાઈકોર્ટે સિપ્લા સામે વચગાળાના મનાઈ હુકમની રોશની અરજીને નકારી કાઢી, સગવડતાના સંતુલન અને પરવડે તેવી દવાઓ મેળવવામાં જાહેર હિત પર ભાર મૂક્યો. આ કેસ પેટન્ટ ઉલ્લંઘન વિવાદોમાં જાહેર આરોગ્યની અસરોને ધ્યાનમાં લેવાના મહત્વને પ્રકાશિત કરે છે.

2. બેયર કોર્પોરેશન વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (2014) :

- કેસનો સારાંશ : આ કેસમાં ભારતીય પેટન્ટ ઓફિસ દ્વારા બાયરની પેટન્ટ કરાયેલ કેન્સર દવા, નેક્સાવર માટે આપવામાં આવેલ પ્રથમ ફરજિયાત લાઇસન્સ સામેલ છે.
- ચુકાદો : બૌદ્ધિક સંપદા અપીલ બોર્ડ (IPAB) એ Natco ફાર્માને મંજૂર કરાયેલ ફરજિયાત લાઇસન્સ જાળવી રાખ્યું છે, જે તેને નેક્સાવરના સામાન્ય સંસ્કરણનું ઉત્પાદન અને વેચાણ કરવાની મંજૂરી આપે છે. ચુકાદામાં પેટન્ટ દવાઓ વ્યાજબી પોષણક્ષમ ભાવે ઉપલબ્ધ થવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો.

3. નોર્વાર્ટિસ એજી વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (2013) :

- કેસનો સારાંશ : આ સીમાચિહ્નરૂપ કેસ નોવાર્ટિસની કેન્સરની દવા, ઝિલ્વેક અને તેના બીટા-સ્ફટિકીય સ્વરૂપની પેટન્ટબિલિટીની આસપાસ ફરે છે.
 - ચુકાદો : ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતે ભારતીય પેટન્ટ એક્ટની કલમ 3(v) ને ટાંકીને નોવાર્ટિસની પેટન્ટ અરજીને નકારી કાઢી હતી, જે પેટન્ટની સદાબહાર બની રહેતી અટકાવે છે. આ ચુકાદાએ નાના ફેરફારો દ્વારા પેટન્ટ એકાધિકારના વિસ્તરણને રોકવા અંગેના ભારતના વલણને મજબૂત બનાવ્યું હતું.
4. મર્ક શાર્પ અને ડોહમે કોર્પ. વિ. ઝ્લેનમાર્ક ફાર્માસ્યુટિકલ્સ (2015) :
- કેસનો સારાંશ : મર્ક ડાયાબિટીસની દવા સિતાઝિપ્ટિન પર તેની પેટન્ટનું ઉલ્લંઘન કરવા બદલ ઝ્લેનમાર્ક પર દાવો માંડ્યો.
 - ચુકાદો : દિલ્હી હાઈકોર્ટે ઝ્લેનમાર્ક સામે મનાઈ હુકમ આપ્યો, ઉલ્લંઘનકારી ઉત્પાદનના ઉત્પાદન અને વેચાણને અટકાવ્યું. કોર્ટે આવા મનાઈહુકમ આપવા માટે પેટન્ટના ઉલ્લંઘનના સ્પષ્ટ પુરાવાની જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.
5. મોન્સેન્ટો ટેકનોલોજી એલએલસી વિ. નુઝીવેડુ સીડ્સ લિ. (2018) :
- કેસનો સારાંશ : આ કેસમાં મોન્સેન્ટોની પેટન્ટ Bt કોટન ટેકનોલોજી અને ભારતીય બિયારણ કંપનીઓને તેના લાયસન્સ અંગેના વિવાદનો સમાવેશ થાય છે.
 - ચુકાદો : દિલ્હી હાઈકોર્ટે શરૂઆતમાં નુઝીવેડુની તરફેણમાં ચુકાદો આપ્યો હતો, એવું માનીને કે ટેકનોલોજી ભારતીય કાયદા હેઠળ પેટન્ટપાત્ર નથી. જો કે, ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતે પાછળથી આ ચુકાદો રદ કર્યો અને મામલાને નવેસરથી વિચારણા માટે સિંગલ જજને સોંપ્યો. આ કેસ કૃષિ બાયોટેકનોલોજીમાં પેટન્ટ અમલીકરણની જટિલતાઓને રેખાંકિત કરે છે.
6. એરિક્સન વિ. માઇક્રોમેક્સ (2013) :
- કેસનો સારાંશ : એરિક્સને જીએસએમ ટેકનોલોજી સંબંધિત તેના સ્ટાન્ડર્ડ એસેન્શિયલ પેટન્ટ્સ (SEPs)નું ઉલ્લંઘન કરવા બદલ માઇક્રોમેક્સ સામે દાવો દાખલ કર્યો હતો.
 - ચુકાદો : દિલ્હી હાઈકોર્ટે માઇક્રોમેક્સ સામે વચગાળાનો મનાઈ હુકમ આપ્યો અને એરિક્સનને રોયલ્ટી ચૂકવવાનો આદેશ આપ્યો. ભારતમાં SEP દાવાને હેન્ડલ કરવા માટેનું માળખું સ્થાપિત કરવા માટે આ કેસ નોંધપાત્ર હતો.
7. ડો. (મિસ) સ્નેહલતા સી. ગુપ્તે વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (2002) :
- કેસ સારાંશ : આ કેસમાં ભારતીય પેટન્ટ કાયદા હેઠળ "સાચા અને પ્રથમ શોધક" ની રચનાનું અર્થઘટન સામેલ હતું.

- ચુકાદો : બોમ્બે હાઈકોર્ટે સાચા અને પ્રથમ શોધકની વ્યાખ્યા સ્પષ્ટ કરી, પેટન્ટ અરજીઓમાં શોધકર્તાના યોગ્ય એટ્રિબ્યુશનની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો. આ ચુકાદો શોધકની જરૂરિયાતો અને પેટન્ટની માન્યતા માટે તેની અસરોને સમજવા માટે નિર્ણાયક છે.

પેટન્ટ ને લગતા કેન્દ્ર સરકારની સત્તાઓ

1] કલમ 66

જાહેર હિતમાં પેટન્ટ રદ કરવી

જ્યાં કેન્દ્ર સરકાર અભિપ્રાય ધરાવે છે કે પેટન્ટ અથવા તે પદ્ધતિ કે જેમાં તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે તે રાજ્ય માટે તોફાની છે અથવા સામાન્ય રીતે લોકો માટે પૂર્વગ્રહયુક્ત છે, તે પેટન્ટને સાંભળવાની તક આપ્યા પછી, તે અસર માટે ઘોષણા કરી શકે છે. અધિકૃત ગેઝેટ અને ત્યારપછી પેટન્ટ રદ કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે.

2] કલમ 100

સરકારના હેતુઓ માટે શોધનો ઉપયોગ કરવાની કેન્દ્ર સરકારની સત્તા

- પેટન્ટ ઓફિસમાં પેટન્ટ માટેની અરજી દાખલ કરવામાં આવ્યા પછી અથવા પેટન્ટ મંજૂર કરવામાં આવ્યા પછી કોઈપણ સમયે, કેન્દ્ર સરકાર અને તેના દ્વારા લેખિતમાં અધિકૃત કોઈપણ વ્યક્તિ, આ શોધનો ઉપયોગ સરકારના હેતુઓ માટે કરી શકે છે.
- જ્યાં કોઈ શોધ, સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણના સંબંધિત દાવાની અગ્રતા તારીખ પહેલાં, દસ્તાવેજમાં યોગ્ય રીતે રેકૉર્ડ કરવામાં આવી હોય, અથવા સરકાર અથવા સરકારી બાંધધરી દ્વારા અથવા તેના વતી પરીક્ષણ અથવા પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હોય, અન્યથા તેના પરિણામે શોધનો પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે પેટન્ટ મેળવનાર અથવા એવી વ્યક્તિ દ્વારા કે જેની પાસેથી તે શીર્ષક મેળવે છે, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા શોધનો કોઈપણ ઉપયોગ અથવા સરકારના હેતુઓ માટે તેના દ્વારા લેખિતમાં અધિકૃત કોઈપણ વ્યક્તિ કોઈપણ રોયલ્ટીથી મુક્ત કરી શકાય છે
- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા શોધના સંદર્ભમાં અધિકૃતતા આ કલમ હેઠળ આપવામાં આવી શકે છે, કાં તો પેટન્ટ મંજૂર કરવામાં આવે તે પહેલાં અથવા પછી અને ક્યાં તો તે પહેલાં અથવા પછી કૃત્યો કે જેના સંદર્ભમાં આવી અધિકૃતતા આપવામાં આવી છે અથવા કરવામાં આવી છે, અને હોઈ શકે છે. કોઈપણ વ્યક્તિને આપવામાં આવે છે કે કેમ તે અરજદાર અથવા પેટન્ટ દ્વારા પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે અધિકૃત છે કે નહીં તે શોધને બનાવવા, ઉપયોગ કરવા, કસરત

કરવા અથવા વેચવા અથવા મશીન, ઉપકરણ અથવા અન્ય લેખ અથવા દવા અથવા દવાની આયાત કરવા માટે આવા પેટન્ટ દ્વારા આવરી લેવામાં આવે

- સરકારના હેતુઓ માટે શોધ બનાવવા, ઉપયોગ કરવા, વ્યાયામ કરવા અને વેચવાના અધિકારમાં બિન-વ્યાવસાયિક ધોરણે વેચાણ કરવાનો અધિકાર શામેલ હશે, તે અધિકારના ઉપયોગથી માલ બનાવવામાં આવ્યો છે, અને આ રીતે વેચવામાં આવેલ માલના ખરીદનાર અને તેના દ્વારા દાવો કરનાર વ્યક્તિ પાસે માલસામાન સાથે વ્યવહાર કરવાની સત્તા હશે
- જ્યાં પેટન્ટના સંદર્ભમાં જે આ કલમ હેઠળ અધિકૃતતાનો વિષય છે, ત્યાં કલમ 101 ની પેટા-કલમ (3) માં ઉલ્લેખિત એક વિશિષ્ટ લાઇસન્સધારક છે, અથવા જ્યાં આવી પેટન્ટને સોંપવામાં આવી છે શોધના ઉપયોગના સંદર્ભ દ્વારા નિર્ધારિત રોયલ્ટી અથવા અન્ય લાભોને ધ્યાનમાં રાખીને પેટન્ટ મેળવનાર (લઘુત્તમ રોયલ્ટી દ્વારા ચૂકવણી સહિત), પેટા-કલમ (5) હેઠળ આપવામાં આવેલી સૂચના પણ આવા વિશિષ્ટ લાઇસન્સધારક અથવા સોંપનારને આપવામાં આવશે. , જેમ કે કેસ હોઈ શકે, અને પેટા-કલમ (3) માં પેટન્ટનો સંદર્ભ આવા સોંપનાર અથવા વિશિષ્ટ લાઇસન્સધારકના સંદર્ભનો સમાવેશ કરવા માટે માનવામાં આવશે.

3] કલમ 102

કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા શોધ અને પેટન્ટનું સંપાદન

(1) કેન્દ્ર સરકાર, જો સંતુષ્ટ હોય કે પેટન્ટ અથવા પેટન્ટ માટેની અરજીનો વિષય હોય તેવી શોધ અરજદાર અથવા પેટન્ટ મેળવનાર પાસેથી સાર્વજનિક હેતુ માટે હસ્તગત કરવામાં આવે તે જરૂરી છે, તો તે માટે એક સૂચના પ્રકાશિત કરી શકે છે. અધિકૃત ગેઝેટમાં, અને ત્યારપછી શોધ અથવા પેટન્ટ અને શોધ અથવા પેટન્ટના સંબંધમાંના તમામ અધિકારો, આ વિભાગના બળ દ્વારા, કેન્દ્ર સરકારને સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવશે અને તેને સોંપવામાં આવશે.

(2) સંપાદનની સૂચના અરજદારને આપવામાં આવશે, અને, જ્યાં પેટન્ટ મંજૂર કરવામાં આવી છે, પેટન્ટ મેળવનાર અને અન્ય વ્યક્તિઓને, જો કોઈ હોય તો, પેટન્ટમાં રસ ધરાવતા હોવાના રજિસ્ટરમાં દેખાય છે.

(3) કેન્દ્ર સરકાર અરજદારને ચૂકવણી કરશે, અથવા, જેમ બને તેમ, પેટન્ટમાં રસ ધરાવતી પેટન્ટ અને અન્ય વ્યક્તિઓ કે જેઓ રજિસ્ટરમાં દેખાય છે, જેમ કે કેન્દ્ર સરકાર અને અરજદાર વચ્ચે સંમત થઈ શકે તેવા વળતર તરીકે, અથવા પેટન્ટ અને અન્ય વ્યક્તિઓ; અથવા, જેમ કે, કરારની ખામીમાં, કલમ 103 હેઠળના સંદર્ભ પર હાઇકોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવશે કે તે ફક્ત શોધના સંબંધમાં થયેલા ખર્ચને ધ્યાનમાં રાખીને અને, પેટન્ટના કિસ્સામાં, તેની મુદત, જે સમયગાળા દરમિયાન અને જે રીતે તે પહેલાથી જ કામ કરવામાં આવ્યું છે (પેટન્ટ અથવા તેના લાયસન્સધારક દ્વારા આવા સમયગાળા દરમિયાન થયેલા નફા સહિત, પછી ભલે તે વિશિષ્ટ હોય કે અન્યથા) અને અન્ય સંબંધિત પરિબલો.

4]કલમ 159

નિયમો બનાવવાની કેન્દ્ર સરકારની સત્તા

(1) કેન્દ્ર સરકાર, સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિફિકેશન દ્વારા, આ અધિનિયમના હેતુઓ પૂરા કરવા માટે નિયમો બનાવી શકે છે.

(2) ઉપરોક્ત સત્તાની સામાન્યતા પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ રાખ્યા વિના, કેન્દ્ર સરકાર નીચેની બધી અથવા કોઈપણ બાબતો માટે નિયમો બનાવી શકે છે, એટલે કે:-

(i) પેટન્ટ ઓફિસમાં પેટન્ટ માટે કોઈપણ અરજી, કોઈપણ વિશિષ્ટતાઓ અથવા રેખાંકનો અને અન્ય કોઈપણ અરજી અથવા દસ્તાવેજ દાખલ કરી શકાય તે ફોર્મ અને રીત;

(ia) પેટા-કલમ (1) હેઠળની અરજીઓના સંદર્ભમાં કંટ્રોલર સ્ટેટમેન્ટ ફાઇલ કરવા અને બાંધધરી આપવા માટે પરવાનગી આપી શકે તે સમયગાળો, તે સમયગાળો જેમાં અરજીઓની પ્રક્રિયા સંબંધિત વિગતો કંટ્રોલર સમક્ષ ફાઇલ કરી શકાય અને વિગતો કલમ 8 ની પેટા-કલમ (2) હેઠળ અરજદાર દ્વારા કંટ્રોલરને આપવામાં આવશે;

(ib) કલમ 10 ની પેટા-કલમ (4) ની જોગવાઈની કલમ (ii) ના પેટા-કલાજ (A) હેઠળ સ્પષ્ટીકરણમાં સામગ્રીની ડિપોઝિટનો સંદર્ભ જે સમયગાળામાં કરવામાં આવશે;

(ic) જે સમયગાળા માટે પેટન્ટ માટેની અરજી પેટા-કલમ (1) હેઠળ જાહેર જનતા માટે ખુલ્લી રહેશે નહીં અને જે રીતે અરજદાર નિયંત્રકને પેટા-કલમ (2) હેઠળ તેની અરજી પ્રકાશિત કરવા વિનંતી કરી શકે છે. વિભાગ 11 એ;

(id) પેટન્ટ માટેની અરજી માટે પરીક્ષાની વિનંતી કરવાની રીત અને કલમ 11Bની પેટા-વિભાગો (1) અને (3) હેઠળ આવી પરીક્ષા કયા સમયગાળામાં કરવામાં આવશે;

(એટલે કે) પેટન્ટની અનુદાન માટેની અરજી પાછી ખેંચવા માટેની અરજી જે રીતે કરવામાં આવશે અને જે સમયગાળાની અંદર ગુપ્તતાના નિર્દેશોને રદ કરવાની તારીખથી પરીક્ષા માટે વિનંતી કરવામાં આવશે તે પેટા-કલમની જોગવાઈ હેઠળ કરવામાં આવશે (4) કલમ 11B.

(ii) આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈપણ કૃત્ય અથવા વસ્તુ થઈ શકે તે સમય, જેમાં આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈપણ બાબત પ્રકાશિત થઈ શકે તે રીત અને સમય સહિત;

(iii) આ અધિનિયમ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર ફી અને આવી ફી ભરવાની રીત અને સમય;

(iv) જે બાબતોના સંદર્ભમાં પરીક્ષક નિયંત્રકને રિપોર્ટ કરી શકે છે;

(v) જે રીતે અને સમયગાળામાં કંટ્રોલર કલમ 25 ની પેટા-કલમ (1) હેઠળ રજૂઆતને ધ્યાનમાં લેશે અને તેનો નિકાલ કરશે;

(va) કંટ્રોલરને કલમ 39 હેઠળ અરજીનો નિકાલ કરવાની આવશ્યકતા હોય તે સમયગાળો;

(vi) આ અધિનિયમ હેઠળ જે ફોર્મ અને રીત અને સમયની અંદર કોઈપણ સૂચના આપવામાં આવી શકે છે;

(vii) એવી જોગવાઈઓ જે પેટન્ટ બંધ થઈ ગયા પછી પેટન્ટના વિષય-વિષયનો પોતાને લાભ લીધો હોય તેવા વ્યક્તિઓના રક્ષણ માટે પેટન્ટને પુનઃસ્થાપિત કરવાના ક્રમમાં દાખલ કરી શકાય છે;

(viii) પેટન્ટ ઓફિસની શાખા કચેરીઓની સ્થાપના અને સામાન્ય રીતે પેટન્ટ ઓફિસના વ્યવસાયનું નિયમન, તેની શાખા કચેરીઓ સહિત;

(ix) પેટન્ટના રજિસ્ટરની જાળવણી અને કોમ્પ્યુટર ફ્લોપી, ડિસ્કેટ અથવા અન્ય કોઈપણ ઇલેક્ટ્રોનિક સ્વરૂપમાં આવા રજિસ્ટરની જાળવણીમાં જોવામાં આવતા સલામતી અને તેમાં દાખલ કરવાની બાબતો;

(x) જે બાબતોના સંદર્ભમાં નિયંત્રકને સિવિલ કોર્ટની સત્તાઓ હશે;

(xi) આ અધિનિયમ હેઠળ રજિસ્ટર અને અન્ય કોઈપણ દસ્તાવેજ તપાસવા માટે ખુલ્લા હોય તે સમય અને કેવી રીતે તપાસવામાં આવી શકે છે;

(xii) કલમ 115ના હેતુ માટે વૈજ્ઞાનિક સલાહકારોની લાયકાત અને રોલ તૈયાર કરવો;

(xiiia) પેટાકલમ (2) હેઠળ અપીલ બોર્ડના અધિકારીઓ અને અન્ય કર્મચારીઓના પગાર અને ભથ્થાઓ અને સેવાની અન્ય શરતો અને એપેલેટ બોર્ડના અધિકારીઓ અને અન્ય કર્મચારીઓ પેટાકલમ (3) હેઠળ તેમના કાર્યોને કેવી રીતે નિભાવશે. કલમ 117;

(xiib) અપીલ કરવાનું સ્વરૂપ, ચકાસણીની રીત અને કલમ 117Aની પેટા-કલમ (3) હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર ફી;

(xiic) જે ફોર્મમાં, અને કલમ 117D ની પેટા-કલમ (1) હેઠળ અપીલ બોર્ડને અરજીમાં સામેલ કરવાની વિગતો;

(xiii) સરકાર દ્વારા સંપાદન માટે કોઈપણ વળતર ચૂકવવામાં આવી શકે તે રીતે;

(xiv) પેટન્ટ એજન્ટોનું રજિસ્ટર કલમ 125 ની પેટા-કલમ (1) હેઠળ જે રીતે જાળવવામાં આવી શકે છે અને કોમ્પ્યુટર ફ્લોપી, ડિસ્કેટ અથવા અન્ય કોઈપણ ઇલેક્ટ્રોનિક સ્વરૂપ પર પેટન્ટ એજન્ટોના આવા રજિસ્ટરની જાળવણીમાં અવલોકન કરવામાં આવનારી સલામતી તે વિભાગના પેટાકલમ (2) હેઠળ; પેટન્ટ એજન્ટો માટે લાયકાતની પરીક્ષાઓનું સંચાલન; અને તેમની પ્રેક્ટિસ અને આચરણ સાથે સંકળાયેલી બાબતો, જેમાં ગેરવર્તણૂક માટે પેટન્ટ એજન્ટો સામે શિસ્તબદ્ધ કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવે છે;

(xv) પેટન્ટ ઓફિસમાં સ્પષ્ટીકરણો અને અન્ય દસ્તાવેજોના અનુક્રમણિકાઓના નિર્માણ, પ્રિન્ટીંગ, પ્રકાશન અને વેચાણનું નિયમન; અને અનુક્રમણિકાઓ અને સંક્ષેપ અને અન્ય દસ્તાવેજોનું નિરીક્ષણ;

(xvi) અન્ય કોઈપણ બાબત કે જે નિર્ધારિત હોવી જોઈએ અથવા હોઈ શકે છે.

(3) આ કલમ હેઠળ નિયમો બનાવવાની સત્તા અગાઉના પ્રકાશન પછી બનાવવામાં આવેલ નિયમોની શરતને આધીન રહેશે:

જો કે કેન્દ્ર સરકાર સંતુષ્ટ હોય કે સંજોગો અસ્તિત્વમાં છે જેના કારણે તેનું પાલન કરવું વ્યવહારીક રીતે શક્ય નથી. અગાઉના પ્રકાશનની શરત, આવા પાલન સાથે વિતરિત કરો.

અપીલ કલમ 116

અપીલ બોર્ડ

(1) આ અધિનિયમની જોગવાઈઓને આધીન, ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, 1999ની કલમ 83 હેઠળ સ્થપાયેલ એપેલેટ બોર્ડ આ કાયદાના હેતુઓ માટે એપેલેટ બોર્ડ હશે અને ઉપરોક્ત એપેલેટ બોર્ડ આપવામાં આવેલ અધિકારક્ષેત્ર, સત્તા અને સત્તાનો ઉપયોગ કરશે. તેના પર અથવા આ કાયદા હેઠળ: જો કે આ કાયદાના હેતુઓ માટે અપીલ બોર્ડના ટેકનિકલ સભ્ય પાસે પેટા-કલમ (2) માં ઉલ્લેખિત લાયકાત હોવી જોઈએ.

(2) વ્યક્તિ આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે ટેકનિકલ સભ્ય તરીકે નિમણૂક માટે લાયક ઠરશે નહીં સિવાય કે તે-

(a) ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષ આ અધિનિયમ હેઠળ નિયંત્રકનું પદ સંભાળ્યું હોય અથવા ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષ સુધી આ અધિનિયમ હેઠળ નિયંત્રકના કાર્યોનો ઉપયોગ કર્યો હોય; અથવા

(b) ઓછામાં ઓછા દસ વર્ષ સુધી રજિસ્ટર્ડ પેટન્ટ એજન્ટ તરીકે કામ કર્યું હોય અને કાયદા હેઠળ સ્થાપિત કોઈપણ યુનિવર્સિટીમાંથી એન્જિનિયરિંગ અથવા ટેકનોલોજીની ડિગ્રી અથવા વિજ્ઞાનમાં માસ્ટર્સ ડિગ્રી ધરાવે છે;

117A. એપેલેટ બોર્ડને અપીલ.—

(1) પેટા-કલમ (2)માં અન્યથા સ્પષ્ટ રીતે પૂરી પાડવામાં આવેલ છે તે સિવાય, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા આ અધિનિયમ હેઠળ કરાયેલા અથવા જારી કરાયેલા કોઈપણ નિર્ણય, આદેશ અથવા નિર્દેશથી અથવા કોઈપણ અધિનિયમ અથવા આદેશથી કોઈ અપીલ થઈ શકશે નહીં. આવા કોઈપણ નિર્ણય, આદેશ અથવા નિર્દેશને અસર કરવાના હેતુ માટે નિયંત્રકનો.

(2) કલમ 15, કલમ 16, કલમ 17, કલમ 18, કલમ 19, કલમ 20, પેટા-કલમ (4) હેઠળ કંટ્રોલર અથવા કેન્દ્ર સરકારના કોઈપણ નિર્ણય, આદેશ અથવા નિર્દેશથી અપીલ બોર્ડ સમક્ષ આવશે. કલમ 25, કલમ 28, કલમ 51, કલમ 54, કલમ 57, કલમ 60, કલમ 61, કલમ 63, કલમ 66, કલમ 69ની પેટા-કલમ (3), કલમ 78, પેટા-કલમ (1) થી (5) કલમ 84, કલમ 85, કલમ 88, કલમ 91, કલમ 92 અને કલમ 94.

(3) આ કલમ હેઠળની દરેક અપીલ નિયત ફોર્મમાં હોવી જોઈએ અને તે નિર્ધારિત કરવામાં આવે તે રીતે ચકાસવામાં આવશે અને તેની સાથે નિર્ણય, આદેશ અથવા દિશા વિરુદ્ધ અપીલ કરવામાં આવેલી નકલ અને નિયત કરવામાં આવેલ ફી દ્વારા તેની સાથે રહેશે.

(4) દરેક અપીલ નિયંત્રક અથવા કેન્દ્ર સરકારના નિર્ણય, આદેશ અથવા દિશાનિર્દેશની તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર અથવા એપેલેટ બોર્ડના અનુસંધાનમાં વધુ સમયની અંદર કરવામાં આવશે. તેના દ્વારા બનાવેલ નિયમો પરવાનગી આપે છે.

કોપીરાઈટ એક્ટ, 1957

પરિચય

કોપીરાઈટ : કોઈ પણ મૌલિક કલા કે સાહિત્ય-કૃતિ, વ્યાખ્યાન અગર તેના મહત્વના ભાગની પુનઃ રજૂઆત, અનુવાદ, અભિવ્યક્તિ અથવા વેચાણ કરવાનો સુવાંગ હક.

ભારતમાં ઐતિહાસિક વિકાસ

ભારતમાં, કોપીરાઈટનો સૌથી પહેલો કાયદો ઈસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીના શાસનકાળ દરમિયાન અંગ્રેજો દ્વારા ઘડવામાં આવ્યો હતો જે ભારતીય કોપીરાઈટ એક્ટ, 1847 છે જે ભારતમાં અંગ્રેજી કોપીરાઈટના નિયમોના અમલ માટે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તે પછી, કોપીરાઈટ એક્ટ 1911 દ્વારા , આ કાયદો ભારત સહિત તમામ બ્રિટિશ વસાહતોને રદ કરવામાં આવ્યો, બદલવામાં આવ્યો અને લાગુ કરવામાં આવ્યો. વધુમાં, ભારતીય કોપીરાઈટ એક્ટ, 1914 દ્વારા તેને ફરીથી 1914માં સંશોધિત કરવામાં આવ્યું હતું, જે સાર્વભૌમ ભારતની સંસદ દ્વારા કોપીરાઈટ એક્ટ, 1957 દ્વારા બદલવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ભારતમાં લાગુ રહ્યું હતું

કોપિરાઇટ કાયદાના ઉદ્દેશ્યો

કોપીરાઈટ મુખ્યત્વે વિજ્ઞાન અને ઉપયોગી કલાને આગળ વધારવા અને લેખકોને તેમના શ્રમ માટે વળતર આપવાનો છે. આ કરવા માટે, કોપિરાઇટ લેખકોને તેમની રચનાત્મક અભિવ્યક્તિના અધિકારની બાંધધરી આપે છે જ્યારે અન્ય લોકોને કાર્યમાં પ્રસ્તુત ખ્યાલો અને જ્ઞાનનો ખુલ્લેઆમ વિસ્તરણ કરવાની મંજૂરી આપે છે. કોપિરાઇટ કાયદાના પ્રાથમિક ધ્યેયો બે ગણા છે. સૌપ્રથમ અને અગ્રણી, લેખકો, ગીતકારો, ડિઝાઇનરો, કલાકારો અને અન્ય સર્જનાત્મક તેમજ ફિલ્મ અને સાઉન્ડ રેકોર્ડિંગ નિર્માતાઓની મૂળ અભિવ્યક્તિની ખાતરી આપવા માટે રાષ્ટ્રો દ્વારા કોપિરાઇટ કાયદા બનાવવામાં આવ્યા હતા, જેમણે તેમની કૃતિઓ લોકો સમક્ષ રજૂ કરવા માટે તેમના નાણાં જોખમમાં મૂક્યા હતા.

કલાત્મક કાર્ય

- પેઇન્ટિંગ, શિલ્પ, ચિત્ર (આકૃતિ, નકશો, ચાર્ટ અથવા યોજના સહિત), કોતરણી અથવા ફોટોગ્રાફ, પછી ભલેને આવા કોઈપણ કાર્યમાં કલાત્મક ગુણવત્તા હોય કે ન હોય;
- આર્કિટેક્ચરનું કામ; અને
- કલાત્મક કારીગરીનું કોઈપણ અન્ય કાર્ય.

સંગીત કાર્ય

"મ્યુઝિકલ વર્ક" નો અર્થ એ થાય છે કે જેમાં સંગીતનો સમાવેશ થાય છે અને તેમાં આવા કામના કોઈપણ ગ્રાફિકલ સંકેતોનો સમાવેશ થાય છે પરંતુ તેમાં કોઈ પણ શબ્દો અથવા કોઈપણ ક્રિયાનો સમાવેશ થતો

નથી જે સંગીત સાથે ગવાય, બોલવામાં અથવા કરવામાં આવે. કોપિરાઇટ સુરક્ષાનો આનંદ માણવા માટે સંગીતની કૃતિ લખવાની જરૂર નથી.

ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ

"સાઉન્ડ રેકોર્ડિંગ" નો અર્થ એવો થાય છે કે ધ્વનિનું રેકોર્ડિંગ જેમાંથી ધ્વનિ ઉત્પન્ન થઈ શકે છે તે માધ્યમને ધ્યાનમાં લીધા વિના કે જેના પર આવા રેકોર્ડિંગ કરવામાં આવે છે અથવા જે પદ્ધતિ દ્વારા અવાજો ઉત્પન્ન થાય છે. ફોનોગ્રામ અને સીડી-રોમ ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ છે.

સિનેમેટોગ્રાફ ફિલ્મ

"સિનેમેટોગ્રાફ ફિલ્મ" નો અર્થ એવી પ્રક્રિયા દ્વારા ઉત્પાદિત કોઈપણ માધ્યમ પર વિઝ્યુઅલ રેકોર્ડિંગનું કોઈપણ કાર્ય છે કે જેમાંથી કોઈ પણ માધ્યમથી મૂવિંગ ઈમેજનું નિર્માણ થઈ શકે છે અને તેમાં આવા વિઝ્યુઅલ રેકોર્ડિંગ સાથેના ધ્વનિ રેકોર્ડિંગનો સમાવેશ થાય છે અને "સિનેમેટોગ્રાફ" દ્વારા ઉત્પાદિત કોઈપણ કાર્યનો સમાવેશ થાય છે. વિડિયો ફિલ્મો સહિત સિનેમેટોગ્રાફી જેવી કોઈપણ પ્રક્રિયા.

સરકારી કામ

"સરકારી કાર્ય" નો અર્થ એવો થાય છે કે જેનું નિર્દેશન અથવા નિયંત્રણ હેઠળ અથવા દ્વારા કરવામાં આવે અથવા પ્રકાશિત કરવામાં આવે

- સરકાર અથવા સરકારનો કોઈપણ વિભાગ
- ભારતમાં કોઈપણ વિધાનસભા, અને
- ભારતમાં કોઈપણ કોર્ટ, ટ્રિબ્યુનલ અથવા અન્ય ન્યાયિક સત્તા.

ભારતીય કાર્ય

- "ભારતીય કાર્ય" નો અર્થ સાહિત્યિક, નાટકીય અથવા સંગીતની કૃતિ છે,
- જેના લેખક ભારતના નાગરિક છે; અથવા
- જે ભારતમાં સૌપ્રથમ પ્રકાશિત થાય છે; અથવા
- જેના લેખક, અપ્રકાશિત કૃતિના કિસ્સામાં, કૃતિ બનાવતી વખતે, ભારતનો નાગરિક છે.

કોપિરાઇટનો વિષય

કોપિરાઇટ દ્વારા સુરક્ષિત તમામ વિષયોને 'કામ' કહેવામાં આવે છે. આમ, કોપિરાઇટ એક્ટ 1957ની કલમ 13 મુજબ , તે નીચેના કાર્યો માટે આધીન થઈ શકે છે:

- મૂળ સાહિત્યિક કૃતિ,
- મૂળ નાટકીય કાર્ય,
- મૂળ સંગીત કાર્ય,
- મૂળ કલાત્મક કાર્ય,
- સિનેમેટોગ્રાફી ફિલ્મો, અને
- સાઉન્ડ રેકોર્ડિંગ્સ.

મૂળ સાહિત્યિક કાર્ય - તે માનવ મનનું ઉત્પાદન છે જેમાં મૌખિક અથવા સંખ્યાત્મક નિવેદનોની શ્રેણીનો સમાવેશ થઈ શકે છે, જેમાં સૌંદર્યલક્ષી યોગ્યતા હોવી જરૂરી નથી, લેખિતમાં વ્યક્ત કરવામાં સક્ષમ છે, અને જે નોંધપાત્ર સ્વતંત્ર કૌશલ્ય, સર્જનાત્મક શ્રમના વ્યાયામ દ્વારા પ્રાપ્ત થયું છે. અથવા ચુકાદો. કોપીરાઇટ એક્ટ, 1957 સાહિત્યિક કૃતિની સર્વસમાવેશક વ્યાખ્યા પ્રદાન કરે છે, જે મુજબ સાહિત્યિક કાર્યમાં કમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામિંગ, ટેબ્લેટ અને કોમ્પ્યુટર ડેટાબેઝ સહિત સંકલનનો સમાવેશ થાય છે.

મૂળ ડ્રામેટિક વર્ક -કોપીરાઇટ એક્ટ, 1957 મુજબ, નાટકીય કાર્યમાં પઠન, કોરિયોગ્રાફિક વર્ક અથવા મૂંગા શોમાં મનોરંજન માટેનો કોઈપણ ભાગ, મનોહર ગોઠવણી અથવા અભિનય સ્વરૂપનો સમાવેશ થાય છે જે લેખિતમાં અથવા અન્યથા નિશ્ચિત હોય પરંતુ તેમાં સિનેમેટોગ્રાફિક ફિલ્મનો સમાવેશ થતો નથી. વ્યાખ્યા એક સમાવિષ્ટ હોવાથી, અન્ય બાબતો નાટકીય કાર્યના સામાન્ય અર્થમાં આવે છે, અને તે વ્યાખ્યા દ્વારા પણ આવરી લેવામાં આવી શકે છે.

મૂળ મ્યુઝિકલ વર્ક

કોપીરાઈટ એક્ટ, 1957 મુજબ, સંગીતમય કાર્ય એટલે સંગીત સમાવિષ્ટ કોઈપણ કાર્ય અને તેમાં આવા કાર્યની કોઈપણ ગ્રાફિકલ કલ્પનાનો સમાવેશ થાય છે, પરંતુ સંગીત સાથે ગવાવા, બોલવા અથવા કરવા માટેના કોઈ પણ શબ્દો અથવા કોઈપણ ક્રિયાનો સમાવેશ થતો નથી. કોપીરાઈટ સુરક્ષા માટે લાયક બનવા માટે, સંગીતમય કાર્ય મૂળ હોવું આવશ્યક છે.

મૂળ કલાત્મક કાર્ય -કોપીરાઈટ એક્ટ, 1957 મુજબ, કલાત્મક કાર્યમાં કલાત્મક ગુણો ધરાવતા કોઈપણ કાર્યના કોઈપણ ચિત્ર, શિલ્પ, ચિત્ર અથવા કોતરણીના ફોટોગ્રાફનો સમાવેશ થાય છે . જો કે, તેમાં આવી કૃતિઓની આર્કિટેક્ચર અને કલાત્મક કારીગરીનો પણ સમાવેશ થાય છે.

સિનેમેટોગ્રાફિક ફિલ્મો -કોપીરાઈટ એક્ટ, 1957 મુજબ સિનેમેટોગ્રાફિક ફિલ્મોમાં વિઝ્યુઅલ રેકોર્ડિંગના કોઈપણ કાર્યનો સમાવેશ થાય છે અને આવા વિઝ્યુઅલ રેકોર્ડિંગ સાથેના ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ અને અભિવ્યક્તિ સિનેમેટોગ્રાફને વિડિયો ફિલ્મો સહિત સિનેમેટોગ્રાફિકની સમાન કોઈપણ પ્રક્રિયા દ્વારા ઉત્પાદિત કોઈપણ કાર્યનો સમાવેશ થાય છે.

સાઉન્ડ રેકોર્ડિંગ કોપીરાઈટ એક્ટ, 1957 મુજબ, ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ એ અવાજનું રેકોર્ડિંગ સૂચવે છે કે જેમાંથી તે અવાજ ઉત્પન્ન થઈ શકે છે, પછી ભલે તે આવા રેકોર્ડિંગ કરવામાં આવે છે અથવા જે પદ્ધતિ દ્વારા અવાજો ઉત્પન્ન થાય છે.

કોપીરાઈટ ધારકના અધિકારો

કોપીરાઈટ એક્ટ, 1957માં, માલિક પાસે નકારાત્મક અધિકારો છે જે અન્ય લોકોને તેના કાર્યોનો ચોક્કસ રીતે ઉપયોગ કરતા અટકાવવા અને તે અધિકારના હડપ કરવા માટે વળતરનો દાવો કરવાનો છે. આ કાયદામાં, માલિકને બે પ્રકારના અધિકારો આપવામાં આવ્યા છે:

1. આર્થિક અધિકારો;
2. નૈતિક અધિકારો.

આર્થિક અધિકારો

આ અધિકાર કલમ 14 હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ કૉપિરાઇટ ધારકના વિશિષ્ટ અધિકારો તરીકે પણ ઓળખાય છે . આ અધિનિયમમાં વિવિધ પ્રકારના કામ વિવિધ પ્રકારના અધિકારો સાથે આવે છે. જેમ કે:

મૂળ સાહિત્યિક, સંગીત અને નાટકીય કાર્યના કિસ્સામાં:

- પ્રજનન કરવાનો અધિકાર;
- નકલો જારી કરવાનો અધિકાર;
- જાહેરમાં પ્રદર્શન કરવાનો અધિકાર;
- સિનેમેટોગ્રાફી અને સાઉન્ડ રેકોર્ડિંગ કરવાનો અધિકાર;
- કોઈપણ અનુવાદ કરવાનો અધિકાર;
- અનુકૂલનનો અધિકાર; અને
- અનુવાદ અથવા અનુકૂલન સંબંધિત કોઈપણ અન્ય પ્રવૃત્તિઓ કરવાનો અધિકાર.

કિસ્સામાં, કમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામ કાર્ય:

- ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત કોઈપણ કાર્ય કરવાનો અધિકાર; અને
- કૉપિરાઇટ કરેલા કાર્યને વેચવાનો, ભાડે આપવાનો, ઓફર કરવાનો અધિકાર.

કલાત્મક કાર્યના કિસ્સામાં:

- પ્રજનન કરવાનો અધિકાર;
- વાતચીત કરવાનો અધિકાર;
- નકલો જારી કરવાનો અધિકાર;
- કોઈપણ સિનેમેટોગ્રાફી અને સાઉન્ડ રેકોર્ડિંગ કરવાનો અધિકાર;
- અનુકૂલન કરવાનો અધિકાર; અને
- અનુવાદ અથવા અનુકૂલન સંબંધિત કોઈપણ અન્ય પ્રવૃત્તિઓ કરવાનો અધિકાર.

સિનેમેટોગ્રાફ ફિલ્મના કામના કિસ્સામાં:

- કૉપિરાઇટ કરેલા કાર્યને વેચવાનો, ભાડે આપવાનો, ઓફર કરવાનો અધિકાર; અને
- વાતચીત કરવાનો અધિકાર.

ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ કાર્યના કિસ્સામાં:

- વાતચીત કરવાનો અધિકાર;
- નકલો જારી કરવાનો અધિકાર; અને

- કોપિરાઇટ કરેલા કાર્યને વેચવાનો, ભાડે આપવાનો, ઓફર કરવાનો અધિકાર.

નૈતિક અધિકારો

આર્થિક અધિકારોના રક્ષણ ઉપરાંત, કોપિરાઇટ અધિનિયમ, 1957 સંયુક્તપણે નૈતિક અધિકારોનું રક્ષણ કરે છે, જે વાસ્તવિક હકીકતને કારણે છે કે સાહિત્યિક અથવા સંશોધનાત્મક કૃતિ સર્જકના સ્વભાવને પ્રતિબિંબિત કરે છે, જેમ આર્થિક અધિકારો લેખકની જરૂરિયાતને પ્રતિબિંબિત કરે છે. તેના કામના શરીર અને આત્માને વ્યવસાયિક શોષણ અને ઉલ્લંઘનથી દૂર રાખવા માટે. આ અધિકારોને 1886 ના બર્ન કન્વેન્શનની કલમ 6 દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે, જેને ઔપચારિક રીતે સાહિત્યિક અને સંશોધનાત્મક કાર્યોના રક્ષણ માટે વિશ્વ સંમેલન તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, જેની મુખ્ય જોગવાઈ રાષ્ટ્રીય સારવારના સિદ્ધાંત પર આધાર રાખે છે, એટલે કે વિપરીત સારાને પોતાના તરીકે વર્તે છે.

કોપિરાઇટ એક્ટ, 1957 ની કલમ 57 બે પ્રકારના નૈતિક અધિકારોને ઓળખે છે જે છે:

- પિતૃત્વનો અધિકાર - જેમાં કૃતિના લેખકત્વનો દાવો કરવાનો અધિકાર અને અન્યને તેના કાર્યના લેખકત્વનો દાવો કરવાથી અટકાવવાનો અધિકાર સામેલ છે; અને
- અખંડિતતાનો અધિકાર- જે કોઈપણ વિકૃતિ, ફેરફાર, વિકૃતીકરણ અથવા અન્ય કોઈપણ અધિનિયમના સંદર્ભમાં પ્રતિબંધિત કરવાનો અધિકાર અથવા નુકસાનનો દાવો સમાવિષ્ટ કરે છે, જો આવી વિકૃતિ, ગુણાકાર અથવા વૈકલ્પિક કૃત્ય દાવેદારના સન્માન અથવા નામ માટે પૂર્વગ્રહયુક્ત હશે.

કોપિરાઇટમાં લેખકત્વ અને માલિકી

આ અધિનિયમની કલમ 17 લેખકને પ્રથમ માલિક તરીકે ઓળખે છે, જે જણાવે છે કે આ અધિનિયમની જોગવાઈને આધીન, કૃતિના લેખક તેમાંના કોપિરાઇટના પ્રથમ માલિક હશે:

- સાહિત્યિક અથવા નાટકીય રચનાના કિસ્સામાં, લેખક,
- સંગીતના કાર્યના કિસ્સામાં, સંગીતકાર,
- ફોટોગ્રાફી સિવાય સર્જનાત્મક કાર્યના કિસ્સામાં, કલાકાર,
- ફોટોગ્રાફિક કાર્યના કિસ્સામાં, કલાકાર,
- સિનેમેટોગ્રાફિક અથવા રેકોર્ડિંગ કાર્યના કિસ્સામાં, નિર્માતા,

- કોઈપણ કોમ્પ્યુટર વાયરસ દ્વારા ઉત્પન્ન થયેલ કોઈપણ કાર્યના કિસ્સામાં, જેણે બનાવ્યું છે. જો કે, આ જોગવાઈ બંધાયેલા અપવાદ માટે પ્રદાન કરવામાં આવી છે:

- બનાવટના કિસ્સામાં લેખક દ્વારા કોઈપણ અખબાર, સામયિક અથવા કોઈપણ સામયિકના માલિકની ઓછી રોજગારી કરવામાં આવી હોય, તો તે માલિક,
- એવા કિસ્સામાં જ્યાં કોઈ ફોટોગ્રાફ લેવામાં આવે છે, પેઇન્ટિંગ અથવા પોર્ટ્રેટ દોરવામાં આવે છે, સિનેમેટોગ્રાફ કોઈપણ વ્યક્તિના મૂલ્યવાન વિચારણા માટે બનાવવામાં આવે છે, આવી વ્યક્તિ,
- સેવાના કરાર હેઠળ લેખકના રોજગાર દરમિયાન કરવામાં આવેલ કાર્યના કિસ્સામાં, આવા એમ્પ્લોયર,
- જાહેરમાં અન્ય વ્યક્તિ વતી સંબોધન અથવા ભાષણના કિસ્સામાં, આવી વ્યક્તિ,
- સરકારી કામોના કિસ્સામાં, સરકાર,
- જાહેર ઉપક્રમના નિર્દેશ અને નિયંત્રણ હેઠળ કરવામાં આવેલા કામના કિસ્સામાં આવા જાહેર ઉપક્રમ, અને
- કરવામાં આવેલ કામના કિસ્સામાં જેમાં કલમ 41 ની જોગવાઈ લાગુ પડે છે, સંબંધિત આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ.

કોપિરાઇટની સોંપણી

કોપિરાઇટનો માલિક માત્ર તેનું શોષણ કરીને જ નહીં પરંતુ પરસ્પર લાભ માટે અન્ય લોકો સાથે વહેંચીને પણ સંપત્તિ પેદા કરી શકે છે. આ કોપિરાઇટના અસાઇનમેન્ટ અને લાઇસેન્સિંગના માર્ગ દ્વારા કરી શકાય છે.

ફક્ત કોપિરાઇટના માલિકને જ તેના વર્તમાન અથવા ભાવિ કોપિરાઇટ કરેલા કાર્યને સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે સોંપવાનો અધિકાર છે અને આવા અસાઇનમેન્ટના પરિણામે સોંપાયેલ વ્યક્તિ સોંપેલ કાર્યના કોપિરાઇટ સંબંધિત તમામ અધિકારો માટે હકદાર બને છે, અને તેને ગણવામાં આવશે તે અધિકારોના સંદર્ભમાં કોપિરાઇટના માલિક.

સોંપણી કરારનો મોડ

કલમ 19 મુજબ , માન્ય સોંપણી માટે આ શરતો જરૂરી છે:

તે લેખિત અને સહી થયેલ હોવું જોઈએ;

તે અસાધન કરેલ અધિકારોના પ્રકાર અને અવધિ અથવા પ્રાદેશિક હદનો ઉલ્લેખ કરે છે; અને

જો કોઈ પણ સંજોગોમાં જરૂરી હોય તો તેને ચૂકવવાપાત્ર રોયલ્ટીની રકમનો ઉલ્લેખ કરવો જોઈએ.

એ પણ જોગવાઈ છે કે, જો કરારમાં સમયગાળો ઉલ્લેખિત ન હોય તો તેને પાંચ વર્ષ ગણવામાં આવશે અને જો કરારમાં પ્રાદેશિક મર્યાદા નિર્ધારિત ન હોય, તો તે સમગ્ર ભારતને લાગુ ગણવામાં આવશે.

સૌપણીમાં કાયદાનું સંચાલન

કોપીરાઈટ એક્ટ, 1957 મુજબ, જ્યાં વસિયત હેઠળ વ્યક્તિ કોઈપણ સાહિત્યિક, નાટકીય અથવા અન્ય કોઈપણ પ્રકારની કૃતિની હસ્તપ્રત મેળવવા માટે હકદાર છે અને આ પ્રકારની કૃતિ વસિયતનામું કરનારના મૃત્યુ પહેલાં પ્રકાશિત કરવામાં આવી નથી, સિવાય કે તે વિરુદ્ધ સાબિત ન થાય. વ્યક્તિને આવા કામ માટે માલિક તરીકે ગણવામાં આવશે.

કોપિરાઈટ સોસાયટી

કોપિરાઈટ સોસાયટીઓને કાનૂની સંસ્થા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે જેનો ઉદ્દેશ્ય કોપિરાઈટ ટકી રહેલ કાર્યના માલિકોના હિતનું રક્ષણ અથવા રક્ષણ કરવાનો છે.

કોપિરાઈટ સોસાયટીના કાર્યો પ્રજનન, પ્રદર્શન, કાર્યની નકલો જાહેર કરવા, કોપિરાઈટના ઉલ્લંઘનને શોધવા અને જો જરૂરી હોય તો કોઈપણ કાનૂની કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે મૂળ કાર્યમાં કોપિરાઈટનું લાઇસન્સ આપવાનું છે.

કોપિરાઈટ સોસાયટીની નોંધણી (S. 33)

- અધિનિયમ હેઠળના અધિકારોના લેખકો અને અન્ય માલિકોનું હિત.
- જનતાનું હિત અને સગવડ.
- સંબંધિત અધિકારોના સંદર્ભમાં લાઇસન્સ મેળવવા માંગતા વ્યક્તિઓના વર્ગનું હિત.
- જેઓ અરજી કરે છે તેમની ક્ષમતા અને વ્યાવસાયિક યોગ્યતા.

કેન્દ્ર સરકાર સામાન્ય રીતે એક વર્ગના કાર્ય માટે એક કરતાં વધુ કોપીરાઈટ સોસાયટીની નોંધણી કરતી નથી. જો કેન્દ્ર સરકારને લાગે છે કે કોપીરાઈટ સોસાયટીનું સંચાલન લેખકો અને અન્ય માલિકોના હિત માટે હાનિકારક છે તો તેઓ કોપીરાઈટ સોસાયટીની નોંધણી રદ કરી શકે છે. કેટલીકવાર, કેન્દ્ર સરકાર કોપીરાઈટ સોસાયટીની નોંધણીને એક વર્ષથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા માટે તપાસના પેન્ડન્સી દરમિયાન સ્થગિત કરી શકે છે.

કોપિરાઈટ સોસાયટીની સત્તા

- કોપિરાઈટ સોસાયટી લેખક અને આવા અધિકારોના અન્ય માલિકો તરફથી કોઈપણ કોપિરાઈટ કરેલ કાર્યની વિશિષ્ટ અધિકૃતતા સ્વીકારી શકે છે. આવી વિશિષ્ટ સત્તા સ્વીકારીને, તેઓ લાઇસન્સ જારી કરે છે અથવા લાઇસન્સ ફી અથવા બંને એકત્રિત કરે છે.
- લેખક અથવા અધિકારોના અન્ય કોઈ માલિક કોઈપણ કરાર હેઠળ કોપિરાઈટ સોસાયટીના કોઈપણ અધિકારોને નુકસાન પહોંચાડ્યા વિના, શોધ અધિકૃતતા પાછી ખેંચી શકે છે.
- કોઈપણ કોપીરાઈટ સોસાયટી કલમ 30 હેઠળ લાઇસન્સ આપી શકે છે.
- આવી મંડળીઓ લાઇસન્સ અંગે ફી વસૂલી શકે છે.
- તેઓ લેખકો અથવા અન્ય માલિકો વચ્ચે ફીનું વિતરણ પણ કરી શકે છે, જો કે તેઓએ તેમના ખર્ચ માટે નાણાં રાખ્યા હોય.
- તેમને કલમ 35 હેઠળ અન્ય કોઈપણ કાર્યો કરવાની પણ પરવાનગી છે.

કોપિરાઈટ સોસાયટીઓનું નિયંત્રણ

કલમ 35 મુજબ, દરેક કોપીરાઈટ સોસાયટી લેખકો અને અધિકારોના અન્ય માલિકોના સામૂહિક નિયંત્રણને આધિન છે, જેમના અધિકારો સમાજ દ્વારા સંચાલિત કરવામાં આવે છે. જો કે, વિદેશી સમાજોને આ નિયંત્રણમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી છે.

કોપીરાઈટ સોસાયટીઓ જે રીતે નિયંત્રિત થઈ રહી છે તે છે:

- કોપીરાઈટ સોસાયટીએ ફીના સંગ્રહ અને વિતરણની પ્રક્રિયા માટે લેખકો અને અધિકારોના અન્ય માલિકોની મંજૂરી મેળવવાની જરૂર છે.
- ફી તરીકે એકત્રિત કરવામાં આવેલી કોઈપણ રકમના ઉપયોગ માટે તેઓએ લેખકો અને અન્ય માલિકો પાસેથી મંજૂરી મેળવવાની પણ જરૂર છે.
- તેઓએ લેખકો અથવા અધિકારોના અન્ય માલિકોને વહીવટ વિશેની તમામ પ્રવૃત્તિઓ અંગે નિયમિતપણે સંપૂર્ણ અને વિગતવાર માહિતી પ્રદાન કરવાની પણ જરૂર છે.

ભજવનારનો હક

ભજવનાર

ભારતીય કોપીરાઈટ એક્ટ મુજબ, "પર્ફોર્મર" માં અભિનેતા, ગાયક, સંગીતકાર, નૃત્યાંગના, બજાણિયો, જાદુગર, જાદુગર, સાપ ચાર્મર, પ્રવચન આપનાર વ્યક્તિ અથવા પ્રદર્શન કરનાર અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિનો સમાવેશ થાય છે.

કલાકારના અધિકારો

- ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ અથવા પ્રદર્શનનું વિઝ્યુઅલ રેકોર્ડિંગ કરવાનો અધિકાર;
- ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ અથવા પ્રદર્શનના દ્રશ્ય રેકોર્ડિંગનું પુનઃઉત્પાદન કરવાનો અધિકાર;
- પ્રદર્શન પ્રસારિત કરવાનો અધિકાર;
- પ્રસારણ કરતાં અન્યથા લોકો સુધી કામગીરીની જાણ કરવાનો અધિકાર.

કલાકારના અધિકારોના રક્ષણની મુદત

પરફોર્મરના અધિકારો 25 વર્ષ સુધી રહે છે.

સિનેમેટોગ્રાફ ફિલ્મમાં કલાકારના અધિકારો

એકવાર કલાકાર સિનેમેટોગ્રાફ ફિલ્મમાં તેના અભિનયને સમાવિષ્ટ કરવા માટે સંમતિ આપે છે, તે પછી તેની પાસે તે પ્રદર્શન પર કલાકારનો કોઈ અધિકાર રહેશે નહીં.

બ્રોડકાસ્ટરના અધિકારો

પ્રસારણ

"બ્રોડકાસ્ટ" નો અર્થ છે જનતા માટે સંચાર:

વાયરલેસ પ્રસારના કોઈપણ માધ્યમ દ્વારા, પછી ભલે તે કોઈપણ એક અથવા વધુ ચિત્રો, ધ્વનિ અથવા દ્રશ્ય છબીઓના સ્વરૂપમાં હોય; અથવા વાયર દ્વારા.

પ્રસારણ સંસ્થાના અધિકારો

- પ્રસારણ પુનઃપ્રસારણ કરવાનો અધિકાર;
- કોઈપણ શુલ્કની ચુકવણી પર લોકો દ્વારા પ્રસારણ સાંભળવા અથવા જોવાનું કારણ આપવાનો અધિકાર;
- પ્રસારણનું કોઈપણ ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ અથવા વિઝ્યુઅલ રેકોર્ડિંગ કરવાનો અધિકાર;
- આવા ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ અથવા વિઝ્યુઅલ રેકોર્ડિંગનું કોઈપણ પુનઃઉત્પાદન કરવાનો અધિકાર જ્યાં આવા પ્રારંભિક રેકોર્ડિંગ લાયસન્સ વિના કરવામાં આવ્યા હતા અથવા, જ્યાં તે લાયસન્સ આપવામાં આવ્યું હતું, આવા લાયસન્સ દ્વારા પરિકલ્પિત ન હોય તેવા કોઈપણ હેતુ માટે; અને
- જાહેર જનતાને વેચવાનો અથવા ભાડે આપવાનો અધિકાર, અથવા આવા વેચાણ અથવા ભાડે આપવાનો અધિકાર, કોઈપણ ધ્વનિ રેકોર્ડિંગ અથવા પ્રસારણના દ્રશ્ય રેકોર્ડિંગ.

બ્રોડકાસ્ટરના અધિકારોના રક્ષણની મુદત

બ્રોડકાસ્ટરના અધિકારોની સુરક્ષાની મુદત 25 વર્ષ છે.

કોપીરાઇટની નોંધણી

અરજી ફોર્મ: ઓનલાઇન અરજી ફોર્મ ભરો. ફોર્મમાં કાર્ય, લેખક, કાર્યનું શીર્ષક, વિગતોનું નિવેદન અને અન્ય સંબંધિત માહિતીની જરૂર છે.

ફી: નિયત કોપીરાઇટ નોંધણી ફી ચૂકવો. ફી નિયુક્ત ચુકવણી મોડ દ્વારા ઓનલાઇન ચૂકવી શકાય છે.

હાર્ડ કોપી સબમિશન: સફળ ઓનલાઇન સબમિશન પછી, અરજી ફોર્મની હાર્ડ કોપી, જરૂરી દસ્તાવેજો સાથે, ઓનલાઇન ફાઇલિંગના 30 દિવસની અંદર નવી દિલ્હીમાં કોપીરાઇટ ઓફિસને મોકલવાની જરૂર છે.

કોપિરાઇટ જર્નલ: કોપિરાઇટના રજિસ્ટ્રારને અરજી સબમિટ કરવામાં આવે તે પછી, તે કોપિરાઇટ જર્નલમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવશે, જે 30 દિવસના સમયગાળા માટે ખુલ્લું છે, જેમાં લેખક/અરજદારના દાવા સામે લોકો તરફથી વાંધો દાખલ કરી શકાય છે. . જો કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા આવો કોઈ વાંધો દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય, તો કોપીરાઇટના રજિસ્ટ્રાર બંને પક્ષોને સાંભળશે અને નોંધણી માટે અરજી પર આગળ પ્રક્રિયા કરવી કે નહીં તે નક્કી કરશે.

પ્રક્રિયા અને પરીક્ષા: કોપીરાઇટ્સના રજીસ્ટ્રાર, જો કોઈ વાંધો પ્રાપ્ત ન થાય અથવા તમામ વાંધાઓ નકારવામાં આવે, તો 30 દિવસનો સમયગાળો પૂરો થયા પછી અરજી પર આગળ પ્રક્રિયા કરશે. રજિસ્ટ્રાર પ્રશ્નો/વાંધા રજૂ કરી શકે છે અથવા લેખક/અરજદાર પાસેથી કોઈપણ વધારાની માહિતી માંગી શકે છે.

નોંધણી પ્રમાણપત્ર જારી: એકવાર કોપીરાઈટના રજીસ્ટ્રાર સંપૂર્ણપણે સંતુષ્ટ થઈ જાય, અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે, અને તમામ ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ માનવામાં આવે છે. કોપિરાઇટ ઓફિસ કોપિરાઇટની વિગતો કોપિરાઇટના રજિસ્ટરમાં દાખલ કરશે અને કોપિરાઇટની નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર આપશે. કેસના આધારે આ સમગ્ર પ્રક્રિયામાં ઘણા મહિનાઓ કે વર્ષો લાગી શકે છે અને કોપિરાઇટ ઓફિસની વેબસાઇટ પર અરજીની સ્થિતિનો ટ્રેક રાખવો જરૂરી છે.

કોપિરાઇટ ઉલ્લંઘન

સામાન્ય કોપિરાઇટ ઉલ્લંઘનો

- કોપિરાઇટના ઉલ્લંઘન સાથે સંકળાયેલા કેટલાક સામાન્ય રીતે જાણીતા કૃત્યો નીચે મુજબ છે:
- વેચાણ અથવા ભાડે આપવા અથવા વેચવા અથવા ભાડે આપવા માટે ઉલ્લંઘન કરતી નકલો બનાવવી;
- જાહેરમાં કામના પ્રદર્શન માટે કોઈપણ સ્થાનને મંજૂરી આપવી જ્યાં આવી કામગીરી કોપિરાઇટનું ઉલ્લંઘન કરે છે
- વેપારના હેતુ માટે અથવા એટલી હદે ઉલ્લંઘન કરતી નકલોનું વિતરણ કરવું જેથી કરીને કોપિરાઇટના માલિકના હિતને પ્રતિકૂળ અસર થાય;
- વેપારના માર્ગે ઉલ્લંઘન કરતી નકલોનું જાહેર પ્રદર્શન; અને
- ભારતમાં ઉલ્લંઘન કરતી નકલોની આયાત.

કોપિરાઇટ ઉલ્લંઘનો અપવાદ

- અવતરણ, ટીકા અને સમીક્ષા
- પેરોડી અને પેસ્ટિક
- સમાચાર અહેવાલ
- પુસ્તકાલયો
- શિક્ષણ
- સંશોધન અને ખાનગી અભ્યાસ
- ખાનગી નકલ

કોપીરાઈટના ઉલ્લંઘન માટેના ઉપાયો

દીવાની ઉપાયો

કોપિરાઈટ અધિનિયમની કલમ 55(1) એ પ્રદાન કરે છે કે કોપિરાઈટ ધારક મનાઈ હુકમ દ્વારા ઉપાય મેળવવા માટે હકદાર છે. કોપિરાઈટ ઉલ્લંઘનના કિસ્સામાં મનાઈ હુકમ એ સૌથી અસરકારક ઉપાય છે. મનાઈ હુકમ એ ન્યાયિક પ્રક્રિયાનો સંદર્ભ આપે છે કે જેના દ્વારા કોઈના કાનૂની અધિકારોને ધમકી આપનારને તેના કાર્યો ચાલુ રાખવા માટે પ્રતિબંધિત કરવામાં આવે છે અથવા તેને તે સ્થિતિમાં પુનઃસ્થાપિત કરવાનો આદેશ આપવામાં આવે છે જેમાં તેઓ કાર્યવાહી પહેલાં ઉભા હતા.

કોપિરાઈટ અધિનિયમની કલમ 55(1), વધુમાં પ્રદાન કરે છે કે કોપિરાઈટ ધારક કોપિરાઈટ ઉલ્લંઘન માટે નુકસાન માટે હકદાર છે. કોપિરાઈટ ધારકને નુકસાન પહોંચાડવાનો હેતુ તેને પહેલાની સ્થિતિમાં પુનઃસ્થાપિત કરવાનો છે. કોપિરાઈટ ધારકને ચૂકવવામાં આવનાર નુકસાનની રકમ નક્કી કરતા વિવિધ પરિબલો છે. સામાન્ય રીતે, કોપિરાઈટ ધારકને મળેલી રકમ માટે નુકસાનની આપવામાં આવે છે જો વ્યક્તિએ તેની પાસેથી લાઇસન્સ મેળવ્યું હોત. જો કે, અન્ય વિવિધ પરિબલો પણ છે, જે નુકસાનની રકમ નક્કી કરે છે જેમ કે કોપિરાઈટ ધારકને નફો ગુમાવવો, પ્રતિષ્ઠા ગુમાવવી, કોપિરાઈટ ધારકના કાર્યના વેચાણમાં ઘટાડો વગેરે.

ફોજદારી ઉપાયો

કોપિરાઈટ ધારક ઉલ્લંઘન કરનાર સામે ફોજદારી કાર્યવાહી કરી શકે છે. ફોજદારી ઉપાય સિવિલ ઉપાયનો વિકલ્પ નથી પરંતુ તેના પૂરક છે. આમ, કોપિરાઈટ ધારક એક સાથે સિવિલ અને ફોજદારી બંને કાર્યવાહી લાવી શકે છે.

કોપિરાઈટ એક્ટની કલમ 63 જણાવે છે કે કોપિરાઈટ ઉલ્લંઘન ફોજદારી ગુનો છે.

Offence	1984 Amendment	1994 amendment

Section 63: Infringing or abetting the infringement of the copyright in a work/any other right conferred by the Act, knowingly.	Imprisonment for a minimum term of six months and a maximum of 3 years, and/or fine from Rs. 50,000 to Rs. 2,00,000.	Discretion about the punishment was vested with the court to impose a less severe sentence/fine for adequate and special reasons which were to be mentioned in the judgment.
Section 63A: Repeated Conviction under Section 63.	Minimum sentence and/or fine was increased to 1 year and Rs. 1 lakh respectively in cases of subsequent convictions. Discretion about the punishment was vested with the court to impose a less severe sentence/fine for adequate and special reasons which were to be mentioned in the judgment.	Like it did in the case of the first conviction, it qualified the said discretion of the court about the punishment which was vested with the court to impose a less severe sentence/fine for adequate and special reasons which were to be mentioned in the judgment. However, in the case of subsequent convictions, it would be exercised only when the infringement had not been made for gain in the course of trade or business.
Section 63B: Specific to Computer Programme (or software) in common parlance.	Imprisonment for a minimum term of 7 days and maximum period of 3 years, and/or fine from Rs. 50,000 to Rs. 2,00,000.	Discretion has been vested with the court to not impose any sentence and to levy a maximum fine of Rs. 50,000/- when the infringement had not been made for gain in the course of trade or business.
Section 64: Power to seize infringing copies.	A seizure can be done even before cognizance, though the requirement of mere 'appears to be infringing' has been escalated to 'satisfaction of infringement'.	

Section 65: Making or possessing plates.	Imprisonment for a maximum period of 2 years and fine.		
Category of offence	Penalty for offence	Cognizability	Bail ability
I	Punishable with death, Imprisonment for life, Imprisonment for more than 7 years.	Yes	No
II	Punishable with imprisonment for 3 years and upwards but not more than 7 years.	Yes	No
II	Punishable with imprisonment for less than 3 years or with a fine only.	No	Yes

ભારતીય ટ્રેડ માર્ક એક્ટ, 1999

પ્રસ્તાવના

ટ્રેડ માર્ક, જે હાલમાં ભારતમાં ઓળખાય છે, તે દ્રશ્ય પ્રતીક છે (એના સ્વરૂપમાં શબ્દ, નામ, ઉપકરણ, પ્રતીક અથવા લેબલ) જે કોઈપણ વેપારી અથવા ઉત્પાદકનો માલ અથવા સેવાઓ અને તેમને સમાન માલસામાનથી અલગ પાડે છે અથવા વેપારમાં સ્પર્ધકોની સેવાઓ. તેમાં માલના આકાર, તેમના પેકેજિંગનો સમાવેશ થઈ શકે છે અને રંગોનું મિશ્રણ. અધિનિયમ ટ્રેડ માર્ક અને એ વચ્ચે ભેદ પાડે છે જાણીતું ટ્રેડ માર્ક. જો જાહેર જનતાનો નોંધપાત્ર સેગમેન્ટ ટ્રેડ માર્ક સાથે સાંકળે છે માલ અને સેવાઓનો ચોક્કસ વર્ગ, અને જો આ ટ્રેડ માર્કનો ઉપયોગ અન્ય માલસામાન માટે થાય છે અથવા સેવાઓ, અને જનતા નવા માલ/સેવાઓને સાથે સાંકળવા માટે વલણ ધરાવે છે અગાઉના માલ/સેવાઓ, પછી ચિહ્ન એ જાણીતું ટ્રેડ માર્ક છે. જો ના માલિક ટ્રેડ માર્ક એ વ્યક્તિઓનું સંગઠન છે, જેઓ અંદર ભાગીદારી કરતા નથી ભારતીય ભાગીદારી અધિનિયમ, 1932 નો અર્થ, ટ્રેડ માર્કને સામૂહિક કહેવામાં આવે છે ચિહ્ન ટ્રેડ માર્કસના વિશિષ્ટ વર્ગને પ્રમાણપત્ર ટ્રેડ માર્કસ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. આ ટ્રેડ માર્કસ માલની ઉત્પત્તિ દર્શાવતા નથી, પરંતુ માલિક દ્વારા પ્રમાણિત છે ગુણવત્તા, ઘટકો જેવી ચોક્કસ લાક્ષણિકતાઓને અનુરૂપ તરીકેનું ચિહ્ન ભૌગોલિક મૂળ વગેરે. ભારતમાં ખાદ્ય પદાર્થો માટે વપરાતો એગમાર્ક એ પ્રમાણપત્ર છે.

ટ્રેડ માર્કના કાર્યો

ટ્રેડ માર્ક પાંચ મુખ્ય કાર્યો કરે છે:

(a) માલ અને સેવાઓના મૂળ અથવા સ્ત્રોતને ઓળખવા અને તેમને અલગ પાડવા અન્ય સાહસોના સમાન ઉત્પાદનો અથવા સેવાઓ. ટ્રેડ માર્ક્સ આની સુવિધા આપે છે ચોક્કસ ઉત્પાદનો ખરીદતી વખતે અથવા ઉપયોગ કરતી વખતે ઉપભોક્તા દ્વારા કરવામાં આવતી પસંદગી ચોક્કસ સેવાઓ.

(b) એ દર્શાવવા માટે કે સમાન ટ્રેડમાર્ક ધરાવતા તમામ માલસામાનનો એક જ સ્ત્રોત છે.

(c) એ દર્શાવવા માટે કે સમાન ટ્રેડમાર્ક ધરાવતા તમામ માલ સમાન ગુણવત્તાના છે.

જો કે, એ સમજવા જેવું છે કે ટ્રેડ માર્ક પર કોઈ કાનૂની જવાબદારી નથી ચોક્કસ ગુણવત્તા જાળવવા માટે માલિક. હકીકતમાં હાઉસ ઓફ લોર્ડ્સ, યુ.કે માં વિવિધ ગુણવત્તાવાળા ઉત્પાદનો માટે કેટલાક ટ્રેડ માર્કની મંજૂર અરજી વિવિધ દેશો. ની ગુણવત્તા વધારવા અથવા ઘટાડવા માટે બ્રાન્ડ માલિક સ્વતંત્ર છે ઉત્પાદન ગુણવત્તાના બગાડ સામેની તપાસ ઉપભોક્તા પર છે. જો કોઈ બ્રાન્ડ ગ્રાહક તેની સાથે સાંકળે છે તે ઓછામાં ઓછી ગુણવત્તા આપતી નથી, તેણી બીજી બ્રાન્ડ પર સ્વિચ કરશે. જો કે, બ્રાન્ડ માલિક ઓફર કરવા માટે બંધાયેલા છે વેપાર વર્ણન હેઠળ જાહેર કરાયેલ ગુણવત્તા લક્ષણો.

(d) માલસામાનની જાહેરાત અને વેચાણમાં મુખ્ય સાધન તરીકે સેવા આપવી અને સેવાઓ.

(e) પાંચમું કાર્ય, ખાસ કરીને રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક્સના કિસ્સામાં, હસ્તગત કરવામાં આવ્યું છે વર્ષોથી મહત્વ, જેમ કે. ના વેપાર અને વ્યવસાયિક હિતોનું રક્ષણ કરવા માટે બ્રાન્ડના માલિક, તેમજ બ્રાન્ડ સાથે સંકળાયેલ સદ્ભાવના, કિસ્સામાં ટ્રેડ માર્કનું ઉલ્લંઘન.

ટ્રેડ માર્કની નોંધણી

ભારતમાં ટ્રેડ માર્કના રજિસ્ટ્રારની ઓફિસની સ્થાપના કરવામાં આવી છે ટ્રેડ માર્ક રજિસ્ટ્રીની જાળવણી. પેટન્ટ અને ડિઝાઇનના કંટ્રોલર જનરલ ટ્રેડ માર્ક્સના રજિસ્ટ્રાર પણ છે. ટ્રેડ માર્ક્સનું રજિસ્ટર રેકૉર્ડ ધરાવે છે તમામ રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક્સ, નામો, સરનામાં અને માલિકોના વર્ણન સાથે અને વપરાશકર્તાઓ, સોંપણીઓ અને ટ્રાન્સમિશન, અને શરતો અને મર્યાદાઓ અને નામ નોંધાયેલા વપરાશકર્તાઓ. કોઈપણ વ્યક્તિ જે ટ્રેડ માર્કના માલિક હોવાનો દાવો કરે છે તે રજિસ્ટ્રારને અરજી કરી શકે છે તેની નોંધણી માટે ટ્રેડ માર્ક્સ. અરજી એકના નામે કરી શકાશે વ્યક્તિગત, પેઢીના ભાગીદારો, કોર્પોરેશન, કોઈપણ સરકારી વિભાગ, ટ્રસ્ટ અથવા ટ્રેડ માર્કના માલિક હોવાનો દાવો કરતા સંયુક્ત અરજદારો.

અરજી

1. નિયત ફોર્મમાં અરજી ટ્રેડ માર્કની ઓફિસમાં ફાઇલ કરવાની રહેશે રજિસ્ટ્રી કે જેના પ્રાદેશિક ક્ષેત્રમાં ભારતમાં વ્યવસાયના મુખ્ય સ્થળની મર્યાદા છે અરજદાર, અથવા સંયુક્ત અરજદારોના કિસ્સામાં પ્રથમ અરજદાર, આવેલું છે. આ રજિસ્ટ્રાર દ્વારા માલ અને સેવાઓનું વર્ગીકરણ કરવું જરૂરી છે ટ્રેડ માર્કની નોંધણી માટે આંતરરાષ્ટ્રીય વર્ગીકરણ. એક જ એપ્લિકેશન છે માલના વિવિધ વર્ગો માટે ટ્રેડ માર્કની નોંધણી માટે પૂરતું છે અને સેવાઓ; જો કે, ફી દરેક વર્ગ માટે અલગથી ચૂકવવાપાત્ર છે.
2. ટ્રેડ માર્કની નોંધણી માટેની દરેક અરજીમાં તેનું પ્રતિનિધિત્વ હોવું જોઈએ હેતુ માટે ફોર્મમાં આપેલ જગ્યાએનું ચિહ્ન. પાંચ વધારાના માર્કની રજૂઆતો અરજી સાથે પૂરી પાડવાની રહેશે.

જાહેરાત

સ્વીકૃતિ પછી તરત જ, એપ્લિકેશનની જાહેરાત ટ્રેડ માર્ક્સ જર્નલમાં કરવામાં આવે છે લોકોને નોંધણીનો વિરોધ કરવાની તક પૂરી પાડે છે. કોઈપણ વ્યક્તિ, અંદર જાહેરાતની તારીખથી ત્રણ મહિના અથવા આવા વધુ સમયગાળાની અંદર નહીં એક મહિનાથી વધુ, વિરોધના રજીસ્ટ્રારને લેખિતમાં નોટિસ આપો નોંધણી જ્યારે વિપક્ષ સહિતની નોંધણીની કાર્યવાહી જો કોઈ હોય તો સંતોષકારક રીતે પૂર્ણ, રજિસ્ટ્રારને માર્ક રજીસ્ટર કરવા ફરજિયાત છે.

સમયગાળો

ટ્રેડ માર્કની નોંધણી દસ વર્ષના સમયગાળા માટે છે, પરંતુ તેનું નવીકરણ થઈ શકે છે સમય સમય પર અનિશ્ચિત.

ટ્રેડ માર્ક્સ કેવા પ્રકારના હોઈ શકે છે નોંધાયેલ છે?

ટ્રેડ માર્ક જેમાં નીચેનામાંથી ઓછામાં ઓછી એક આવશ્યક લાક્ષણિકતાઓ હોય છે નોંધણી કરાવી શકાશે.

- a) કંપની, વ્યક્તિ અથવા પેઢીનું નામ જે ચોક્કસ અથવા વિશેષમાં રજૂ થાય છે રીત
- b) નોંધણી માટે અરજદારની સહી;
- c) એક અથવા વધુ શોધાયેલા શબ્દો;
- d) એક અથવા વધુ શબ્દો કે જેનાં પાત્ર અથવા ગુણવત્તાનો સીધો સંદર્ભ નથી આગલા વિભાગમાં સૂચિબદ્ધ અપવાદો સિવાય માલ;
- e) કોઈપણ અન્ય વિશિષ્ટ ટ્રેડ માર્ક; અને
- f) એક ટ્રેડ માર્ક કે જે લાંબા સમય સુધી ઉપયોગ દ્વારા વિશિષ્ટતા પ્રાપ્ત કરે છે સમય

ટ્રેડ માર્ક્સ નોંધણીપાત્ર નથી

જો તે વિશિષ્ટ ન હોય અથવા તેમાં સમાવિષ્ટ હોય તો કાયદો નોંધણીમાંથી ટ્રેડ માર્કને પ્રતિબંધિત કરે છે

ફક્ત ગુણ અથવા સંકેતો કે જે વર્તમાનમાં રૂઢિગત બની ગયા છે

ભાષા અને વ્યવહાર. ઉપરાંત, નીચેનામાંથી કોઈપણ કેટેગરીમાં આવતા માર્ક નથી

નોંધણીયોગ્ય:

- એક ચિહ્ન જે પહેલાથી જ ટ્રેડ માર્ક સાથે સમાન અથવા ભ્રામક રીતે સમાન છે સમાન માલ અથવા સમાન વર્ણનના માલના સંદર્ભમાં નોંધાયેલ;
- એક ચિહ્ન જેનો ઉપયોગ કોઈપણ કાયદાની વિરુદ્ધ હશે અથવા જે હશે કાયદાની અદાલતમાં રક્ષણ માટે અધિકૃત;
- નિંદાત્મક અથવા અશ્લીલ બાબતોનો સમાવેશ કરતું અથવા સમાવિષ્ટ ચિહ્ન;
- ધાર્મિકને નુકસાન પહોંચાડી શકે તેવી કોઈપણ બાબતનો સમાવેશ કરતું અથવા સમાવતું ચિહ્ન કોઈપણ વર્ગ અથવા વિભાગની સંવેદનશીલતા;
- એક શબ્દ જે કોઈપણ એક રસાયણનું સામાન્ય રીતે વપરાતું અને સ્વીકૃત નામ છે રાસાયણિક પદાર્થોના સંદર્ભમાં તત્વ અથવા સંયોજન; અને
- ભૌગોલિક નામ અથવા અટક અથવા વ્યક્તિગત નામ અથવા કોઈપણ સામાન્ય તેનો સંક્ષેપ અથવા ભારતમાં સંપ્રદાય, જાતિ અથવા જનજાતિનું નામ.

સમાન અને ભ્રામક સમાન ટ્રેડ માર્ક્સ

અધિનિયમમાં સમાન શબ્દની વ્યાખ્યા કરવામાં આવી નથી. જો કે, ટ્રેડ માર્ક હોવાનું કહેવાય છે ભ્રામક રીતે બીજા ચિહ્ન સાથે સમાન જો તે લગભગ તે અન્ય ચિહ્ન જેવું જ હોય છેતરવાની અથવા મૂંઝવણ પેદા કરવાની શક્યતા. ભ્રામક રીતે સમાન ચિહ્નમાં માત્ર શામેલ નથી મૂંઝવણ પણ છેતરપિંડી. સંબંધમાં અધિનિયમમાં નજીકના સામ્યતાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે તે જ માલિકના નામે નોંધાયેલા ટ્રેડ માર્ક સાથે જે નજીકથી હોઈ શકે છે એકબીજાને મળતા આવે છે, જેથી વપરાશકર્તાના મનમાં છેતરપિંડી અથવા મૂંઝવણ ઊભી કરી શકાય. આ રજિસ્ટ્રાર તેમને સંલગ્ન ટ્રેડ માર્ક્સ તરીકે નોંધણી કરાવવાની જરૂર પડી શકે છે.

- ગુણની પ્રકૃતિ;
- સામ્યતાની ડિગ્રી;
- માલની પ્રકૃતિ કે જેમાં તેનો ટ્રેડ માર્ક તરીકે ઉપયોગ થવાની સંભાવના છે;
- માલના સ્વભાવ, પાત્ર અને પ્રકૃતિમાં સમાનતા જેમાં તેનો ઉપયોગ થાય છે;
- ગ્રાહકોના સંભવિત વર્ગની પ્રકૃતિ; અને
- દ્રશ્ય અને ધ્વન્યાત્મક સમાનતા.

સોંપણી અને ટ્રાન્સમિશન

રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક અસાઇનેબલ અને ટ્રાન્સમિસેબલ છે, ક્યાં તો અમુક અથવા તમામ માલ કે સેવાઓ કે જેના માટે ટ્રેડ માર્ક નોંધાયેલ છે. સોંપણી અથવા ટ્રેડમાર્કનું ટ્રાન્સમિશન લેખિતમાં હોવું જોઈએ. ટ્રાન્સમિશન એટલે ટ્રાન્સફર બાય કાયદાનું સંચાલન, મૃત વ્યક્તિના પ્રતિનિધિને સોંપણી અને અન્ય કોઈપણ અસાઇનમેન્ટ સિવાય ટ્રાન્સફરનો મોડ.

જો અસાઇનમેન્ટ અથવા ટ્રેડ માર્કનું ટ્રાન્સમિશન તેમાં બહુવિધ વિશિષ્ટ અધિકારો બનાવશે એક કરતાં વધુ વ્યક્તિ, જે છેતરે છે અથવા મૂંઝવણ પેદા કરી શકે છે, પ્રતિબંધો હોઈ શકે છે

આવી સોંપણી અથવા ટ્રાન્સમિશન પર લાદવામાં આવે છે. મૂંઝવણ અથવા છેતરપિંડી હોઈ શકે છે સંબંધ:

- સમાન માલ અથવા સેવાઓ
- માલ અથવા સેવાઓનું સમાન વર્ણન
- માલ અથવા સેવાઓ અથવા માલ કે સેવાઓનું વર્ણન જેની સાથે સંકળાયેલ છે એકબીજા

લાઇસન્સ અને નોંધાયેલા વપરાશકર્તાઓ

ટ્રેડ માર્કના માલિક તેને ઉપયોગ માટે તૃતીય પક્ષને સોંપી અથવા લાઇસન્સ આપી શકે છે. આ તૃતીય પક્ષ કાં તો નોંધાયેલ વપરાશકર્તા અથવા બિન નોંધાયેલ વપરાશકર્તા હોઈ શકે છે. જો કોઈ ઈચ્છે તો ટ્રેડ માર્કનો રજિસ્ટર્ડ યુઝર હોય, તેણે નિયતમાં અરજી કરવાની રહેશે ટ્રેડ માર્કના માલિક સાથે સંયુક્ત રીતે, રજિસ્ટ્રારને, નકલ સાથે ટ્રેડ માર્ક અને ચોક્કસ ઉપયોગો જણાવતા તેમની વચ્ચેના કરાર વપરાશકર્તા દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે, માલિક દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાના નિયંત્રણની ડિગ્રી અને શું ત્યાં વધુ નોંધાયેલા વપરાશકર્તાઓ હશે કે જેને માલિક દ્વારા પરવાનગી આપવામાં આવી છે. એક માટે અનરજિસ્ટર્ડ વપરાશકર્તા, માલિક દ્વારા પરવાનગી, ટ્રેડ માર્કનો ઉપયોગ માનવામાં આવશે માલિક દ્વારા બનાવાયેલ છે અને માલિક દ્વારા પરવાનગી આપવામાં આવેલ વ્યક્તિ દ્વારા નહીં. ચિહ્નના ઉપયોગનો અધિકાર અસાઇનેબલ અને ટ્રાન્સમિસેબલ નથી. કોઈપણને આધીન પક્ષકારો વચ્ચેનો કરાર, નોંધાયેલ વપરાશકર્તા ઉલ્લંઘન માટે દાવો કરી શકે છે જાણે કે તે ટ્રેડ માર્કના માલિક હતા અને નોંધાયેલા માલિકને પ્રતિવાદી બનાવો કિસ્સામાં.

ઉલ્લંઘન

જો કોઈ વ્યક્તિ, જે રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્કનો માલિક નથી, તેની પરવાનગી વિના માલિક સમાન ટ્રેડ માર્કનો ઉપયોગ કરે છે અથવા કોર્સમાં ભ્રામક રીતે સમાન ટ્રેડ માર્કનો ઉપયોગ કરે છે. વેપારમાં, તે ટ્રેડ માર્કનું ઉલ્લંઘન કરે છે અને કાનૂની ઉપાયો માટે દાવો કરવા માટે જવાબદાર છે હકના માલિક, અથવા તેથી અધિકૃત વ્યક્તિઓ. માં ઉલ્લંઘન માટે કોઈ કાર્યવાહી ઉપલબ્ધ નથી અનરજિસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક્સનો આદર; જો કે, વિરુદ્ધ કાર્યવાહી માટે સામાન્ય કાયદાના અધિકારો 'પાસિંગ ઓફ' અસર થતી નથી.

ખાસ કરીને, ઉલ્લંઘન નીચેના કેસોમાં થાય છે:

- ચિહ્ન સમાન છે અને સમાન માલ/સેવાઓ માટે વપરાય છે;
- ચિહ્ન નોંધાયેલ ચિહ્ન જેવું જ છે અને તેનો ઉપયોગ સમાન અથવા સમાન માટે થાય છે નોંધાયેલ ટ્રેડ માર્ક દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલ માલ/સેવાઓ;

• ચિહ્ન રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક સાથે સમાન છે અને સમાન માટે વપરાય છે માલ અને તેથી ચિહ્ન ના ભાગ પર મૂંઝવણ પેદા કરે તેવી શક્યતા છે જાહેર જો ટ્રેડ માર્કની ભારતમાં પ્રતિષ્ઠા હોય, તો તેની સાથે અથવા તેના જેવા સમાન ચિહ્નનો ઉપયોગ તે, માલ અથવા સેવાઓ પર જે અલગ છે, આવા ઉપયોગ તરીકે ઉલ્લંઘનની રચના કરે છે, કારણ વગર, પ્રતિષ્ઠિત ટ્રેડ માર્કનો અયોગ્ય લાભ લેશે અથવા તેને નુકસાન પહોંચાડશે. આ અધિનિયમ બીજા દ્વારા રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડમાર્ક અપનાવવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે વેપારના નામ તરીકે વ્યક્તિ, એટલે કે એન્ટરપ્રાઇઝનું નામ. રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્કના ઉલ્લંઘન માટેનો દાવો જિલ્લા અદાલતમાં દાખલ કરવો આવશ્યક છે જેના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાં, વાદી (અથવા જો ત્યાં આવા એક કરતાં વધુ હોય વ્યક્તિ, તેમાંથી કોઈપણ) દાવો દાખલ કરે છે અથવા વાસ્તવમાં અને સ્વૈચ્છિક રીતે આગળ વધે છે રહે છે અથવા વ્યવસાય કરે છે અથવા વ્યક્તિગત રીતે લાભ માટે કામ કરે છે.

ટ્રેડમાર્ક ઉલ્લંઘન સામે સંરક્ષણ?

ટ્રેડમાર્ક ઉલ્લંઘન સામે નીચેના સંરક્ષણોનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

- વાજબી ઉપયોગ : જ્યારે ટ્રેડમાર્ક ઉલ્લંઘનનો આરોપ હોય ત્યારે આરોપી બચાવ તરીકે "ઉચિત ઉપયોગ" નો દાવો કરી શકે છે. આનો અર્થ એ છે કે તેમની પાસે કાં તો ટ્રેડમાર્ક માલિકની પરવાનગી હતી અથવા ગ્રાહકોને છેતરવાનો ઈરાદો નહોતો. ઉચિત ઉપયોગના બે પ્રકાર છે,
 - વર્ણનાત્મક વાજબી ઉપયોગ: જ્યારે ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ માલ અને સેવાઓ પરના ચોક્કસ ચિહ્ન પર લક્ષિત કરવાને બદલે વર્ણનના હેતુ માટે કરવામાં આવે ત્યારે આ સંરક્ષણ લાગુ થાય છે.

- નોમિનેટીવ વાજબી ઉપયોગ: આ સંરક્ષણ ત્યારે લાગુ થાય છે જ્યારે ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ ઉત્પાદનો અથવા સેવાઓનો ઉલ્લેખ કરવા માટે કરવામાં આવે છે.
- પહેલાનો ઉપયોગ: જો કોઈ વ્યક્તિ ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા નોંધાયેલ હોય તે પહેલાં કરી રહ્યો હોય, તો તેનો તેના પર અધિકાર છે, પછી ભલે તે પછીના વપરાશકર્તાએ તેને રજીસ્ટર કર્યો હોય. આ સંરક્ષણ માન્ય છે જો પ્રતિવાદીએ લાંબા સમય સુધી ચિહ્નનો ઉપયોગ કર્યો હોય અને પ્રતિષ્ઠા બનાવી હોય.
- રજિસ્ટર્ડ માલિક દ્વારા બિન-ઉપયોગ: જો ટ્રેડમાર્ક માલિક લાંબા સમયથી ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ કરી રહ્યો નથી, તો પ્રતિવાદી તેનો ઉપયોગ કરી શકે છે, જો તેઓ સાબિત કરી શકે કે તેમની પાસે આવું કરવા માટેનું કાયદેસર કારણ છે.
- વિલંબ અને સ્વીકૃતિ: જો ટ્રેડમાર્ક માલિક ઉલ્લંઘન સામે પગલાં લેવામાં વિલંબ કરે છે, તો તેમના અધિકારો માફ કરવામાં આવે છે, જે અન્ય લોકોને ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપે છે.
- સામાન્ય ઉપયોગ: જો ટ્રેડમાર્ક માલ/સેવાઓના પ્રકાર માટે સામાન્ય બની ગયો હોય, તો તે તેની વિશિષ્ટતા ગુમાવે છે અને તેને સુરક્ષિત કરી શકાતો નથી. ઉદાહરણ તરીકે, એસ્પિરિન અને એલિવેટર.

ગુનાઓ અને દંડ

ટ્રેડમાર્ક ઉલ્લંઘન સામેના ઉપાયો અને દંડ:

ટ્રેડમાર્કના ઉલ્લંઘન સામેના ઉપાયોને નાગરિક અને ફોજદારી ઉપાયોમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા છે. યોગ્ય માર્ગ પસંદ કરવો એ ચોક્કસ સંજોગો અને ઇચ્છિત પરિણામ પર આધાર રાખે છે.

નાગરિક ઉપચાર:

- મનાઈ હુકમો:
 - કામચલાઉ મનાઈહુકમ : અદાલતનો આદેશ જ્યાં સુધી દાવો પૂરો ન થાય ત્યાં સુધી ઉલ્લંઘન કરનારને ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ કરવાથી તરત જ અટકાવે છે.
 - કાયમી મનાઈહુકમ: લાંબા ગાળાનો કોર્ટનો આદેશ ઉલ્લંઘન કરનારને તમારા ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ કરવાથી પ્રતિબંધિત કરે છે.
- નુકસાન: ઉલ્લંઘનને કારણે થયેલા નાણાકીય નુકસાન અથવા પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન માટે વળતર. આમાં શામેલ હોઈ શકે છે:

- વાસ્તવિક નુકસાન: વેચાણ અથવા નફો જેવા પરિમાણપાત્ર નુકસાન માટે વળતર.
- વધારાના નુકસાન: અમૂર્ત નુકસાન માટે વળતર, જેમ કે સદ્ભાવના અથવા બ્રાન્ડ પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન.
- નફાનું ખાતું: ઉલ્લંઘનકર્તાને તમારા ટ્રેડમાર્કના ઉલ્લંઘનકારી ઉપયોગ દ્વારા મેળવેલ તમામ નફો જાહેર કરવા અને સોંપવાની આવશ્યકતા હોય એવો ઓર્ડર.

ગુનાહિત ઉપાયો:

- કેદ: ઉલ્લંઘન કરનારને ઓછામાં ઓછા 6 મહિનાની જેલ થઈ શકે છે, જે 3 વર્ષ સુધી વધારી શકાય છે.
- દંડ: ઉલ્લંઘન કરનારને ઓછામાં ઓછા રૂ.નો દંડ થઈ શકે છે. 50,000 અને રૂ. 2,00,000.

નોંધાયેલ વપરાશકર્તા

નોંધાયેલ વપરાશકર્તા તરીકે નોંધણી

એ નોંધનીય છે કે TMO સાથે લાયસન્સ કરારની નોંધણી ફરજિયાત નથી. જો કે, તે હંમેશા નોંધણી કરાવવાની સલાહ આપવામાં આવે છે કારણ કે તે એક રેકૉર્ડ બનાવે છે અને ભવિષ્યમાં જો કોઈ વિવાદ હોય તો તે મદદરૂપ થઈ શકે છે.

રજિસ્ટર્ડ યુઝર એ એક એવી એન્ટિટી છે જે ચોક્કસ ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ કરવા માટે અધિકૃત છે અને લાઇસન્સધારક આ શ્રેણી હેઠળ આવશે. ટ્રેડમાર્ક્સ એક્ટ તેને એવી વ્યક્તિ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે જે હાલમાં કલમ 49 હેઠળ નોંધાયેલ છે.

ટ્રેડમાર્ક્સ એક્ટમાં 'પરમીટેડ યુઝ' શબ્દનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, એટલે કે કાયદા હેઠળ ચિહ્નનો કયા પ્રકારનો ઉપયોગ માન્ય હશે અને તેમાં લાઇસન્સિંગ પણ સામેલ છે.

કલમ 2(1)(r) હેઠળ અનુમતિ આપવામાં આવેલ ઉપયોગને “રજિસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્કના સંબંધમાં એટલે કે ટ્રેડ માર્કનો ઉપયોગ

i) માલ કે સેવાઓના સંબંધમાં ટ્રેડ માર્કના નોંધાયેલા વપરાશકર્તા દ્વારા વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે.

1. જેની સાથે તે વેપાર દરમિયાન જોડાયેલ છે: અને
2. જેના સંદર્ભમાં ટ્રેડ માર્કમાં તે સમય માટે નોંધાયેલ રહે છે: અને
3. જેના માટે તે રજિસ્ટર્ડ વપરાશકર્તા તરીકે નોંધાયેલ છે અને

4. જે કોઈપણ શરતો અથવા મર્યાદાઓનું પાલન કરે છે જેના પર નોંધાયેલ વપરાશકર્તાની નોંધણી વિષય છે: અથવા

ii) માલ અથવા સેવાઓના સંબંધમાં નોંધાયેલા માલિક અને નોંધાયેલા વપરાશકર્તા સિવાયની વ્યક્તિ દ્વારા.

1. જેની સાથે તે વેપાર દરમિયાન જોડાયેલ છે અને
2. જેના સંદર્ભમાં ટ્રેડ માર્ક હાલમાં નોંધાયેલ રહે છે: અને
3. લેખિત કરારમાં આવા નોંધાયેલા માલિકની સંમતિથી અને
4. જે કોઈપણ શરતો અથવા મર્યાદાઓનું પાલન કરે છે જેને આલો વપરાશકર્તા આધીન છે અને જેના પર ટ્રેડ માર્કની નોંધણી આધીન છે”

પ્રતિ સે વ્યાખ્યા બતાવશે કે કેવી રીતે માલિક અને લાયસન્સધારક વચ્ચેનો લેખિત કરાર મહત્વપૂર્ણ તત્વ છે.

અધિનિયમની કલમ 49 એ નિર્ધારિત કરે છે કે ચિહ્નના માલિક અને સૂચિત વપરાશકર્તાએ સંભવિત વપરાશકર્તા માટે આ ચિહ્નના નોંધાયેલા વપરાશકર્તા બનવા માટે સંયુક્ત રીતે અરજી કરવી જોઈએ. અરજી ફોર્મ TM-U માં કરવામાં આવે છે. તેમની વચ્ચેનો કરાર, અનિવાર્યપણે લાયસન્સ કરાર અને માલિક દ્વારા પક્ષકારોના સંબંધ, ચિહ્નના ઉપયોગની અવધિ, માલ/સેવાઓ કે જેના માટે તે લાગુ પડશે વગેરે સહિત લાયસન્સની વિગતો રજૂ કરતું સોગંદનામું. નોંધનીય છે કે કરારની તારીખના 6 મહિનાની અંદર અરજી કરવાની રહેશે. આ કિસ્સામાં ઓનલાઈન અરજી કરવાની સત્તાવાર ફી દરેક માર્ક માટે રૂ 4500 છે.

જો બધું સંતોષકારક હોય, તો TMO વપરાશકર્તાને માર્કના 'રજિસ્ટર્ડ વપરાશકર્તા' તરીકે રજીસ્ટર કરશે અને તેને જર્નલમાં પ્રકાશિત કરશે અને તે જ ચિહ્ન માટે ટ્રેડમાર્ક માલિક અને અન્ય નોંધાયેલા વપરાશકર્તાઓને તેની સૂચના મોકલવામાં આવશે.

જો TMO સંતુષ્ટ ન હોય, તો સુનાવણીની નિમણૂક કરવામાં આવી શકે છે જ્યાં પક્ષકારો ખામીઓને સુધારવા અને TMOને સંતુષ્ટ કરવાનો પ્રયાસ કરી શકે છે.

રજિસ્ટર્ડ યુઝરનું કેન્સલેશન

એ જ ફોર્મ TM-Uમાં રજિસ્ટર્ડ યુઝર સ્ટેટસનું કેન્સલેશન થઈ શકે છે. રદીકરણ માલિક અથવા નોંધાયેલ વપરાશકર્તા અથવા સમાન ચિહ્નના અન્ય કોઈપણ નોંધાયેલા વપરાશકર્તા દ્વારા શરૂ કરી શકાય છે. રદ કરવા માટે અનુમતિપાત્ર સંજોગો છે

1. લેખિત કરારનું ઉલ્લંઘન

2. છેતરપિંડી/ગૂંચવણ પેદા કરવા માટે ચિહ્નનો ઉપયોગ
3. કોઈપણ પક્ષ દ્વારા ખોટી રજૂઆત અથવા કેટલીક સામગ્રી હકીકત(ઓ) ની બિન-જાહેરાત
4. નોંધણીની તારીખથી સંજોગો એવી રીતે બદલાયા છે કે રદ કરવા માટેની આવી અરજીની તારીખે તેઓ નોંધાયેલ વપરાશકર્તાની વાજબી નોંધણી કરી શકશે નહીં
5. કે જે કામગીરીમાં તેને રસ છે તેમાં કરારના આધારે અરજદારને આપવામાં આવેલા અધિકારોને ધ્યાનમાં રાખીને નોંધણી પ્રભાવિત થવી જોઈએ નહીં:

કોઈપણ રદીકરણ અથવા કોઈપણ અવગણના જે TMO કરી શકે છે તે અન્ય નોંધાયેલા વપરાશકર્તાઓને સૂચિત કરવામાં આવશે કે જેઓ આવા રદીકરણથી પ્રભાવિત થવાનું વલણ ધરાવતા હોય અને નોંધાયેલા માલિકને પણ.

રદ કરવા માટે ઓનલાઈન અરજી દાખલ કરવાની સત્તાવાર ફી 4500 રૂપિયા પ્રતિ માર્ક છે.

સામૂહિક વેપાર ચિહ્ન

ટ્રેડમાર્ક એક્ટ, 1999 ની કલમ-2 કલમ 2 (જી) “સામૂહિક વેપાર ચિહ્ન” – વ્યક્તિઓના સંગઠન (ભારતીય ભાગીદારી અધિનિયમ, 1932ના અર્થમાં ભાગીદારી ન હોવા)ના સભ્યોની વસ્તુઓ અથવા સેવાઓને અલગ પાડતા ટ્રેડમાર્કનો અર્થ થાય છે જે અન્ય લોકોથી ચિહ્નનો માલિક છે. સરળ શબ્દોમાં - તેનો અર્થ એવો થાય છે કે જે માલસામાન અને સેવાઓને અલગ પાડવા માટે વપરાય છે- સંસ્થાના સભ્યો દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ અથવા ઉત્પાદિત કરવામાં આવે છે, સંસ્થાની માલિકીની તેના સભ્યો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાય છે સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક અન્ય કોઈપણ પ્રકારના ટ્રેડમાર્કની જેમ જ શબ્દો, અક્ષરો, સંખ્યાઓ, નામો અથવા લોગોનો આકાર લઈ શકે છે. સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક, બીજી બાજુ, એક સંસ્થા અથવા તેના સભ્યોનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે, જે નિયમિત ટ્રેડમાર્કની વિરુદ્ધ છે, જે માલ અને સેવાઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક્સ સામાન્ય રીતે જૂથ અથવા તેના સભ્યોનો સંદર્ભ આપે છે, તેથી તેઓ ચોક્કસ ગુણવત્તા, લાયકાતના સ્તર અથવા ભૌગોલિક મૂળને ઓળખવામાં લોકોને મદદ કરી શકે છે.

સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક્સની મહત્વપૂર્ણ વિશેષતા - કોઈ વ્યક્તિગત ઉપયોગ નહીં સામૂહિક ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ એક વ્યક્તિ સુધી મર્યાદિત નથી, નિયમિત ટ્રેડમાર્કથી વિપરીત, નામ સૂચવે છે. જ્યાં સુધી તેઓ સંસ્થાના કર્મચારીઓ છે, ત્યાં સુધી સંગ્રહ અથવા લોકોનું જૂથ તેનો ઉપયોગ કરી શકે છે. ઉદાહરણ તરીકે , ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ કંપની સેક્રેટરીઝ ઓફ ઇન્ડિયા પાસે CS લાયકાતના લોગોના સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક અધિકારો છે . સંસ્થાનો પોતાનો ICSI લોગો, જેને કોઈપણ અન્ય ઉપકરણ ચિહ્ન તરીકે ગણવામાં આવવો જોઈએ, તેની સાથે ગેરસમજ ન થવી જોઈએ . જ્યારે કોઈપણ લાયકાત ધરાવતા કંપની સેક્રેટરી જ્યાં સુધી સંસ્થાના રજિસ્ટર્ડ સભ્ય હોય ત્યાં સુધી CS

લાયકાતના લોગોનો ઉપયોગ કરી શકે છે કારણ કે તે સામૂહિક ચિહ્ન છે. વ્યવહારમાં મોટાભાગના કંપની સેક્ટરીઓ તેમના વિઝિટિંગ કાર્ડ્સ અને નેમ બોર્ડ પર આ ચિહ્નનો ઉપયોગ કરશે. સામૂહિક વેપાર ચિહ્નનો હેતુ ભારતીય ટ્રેડમાર્ક કાયદા હેઠળ સામૂહિક ચિહ્નો અલગ છે કારણ કે તે કોઈ ચોક્કસ હેતુ પૂરા કરે છે.

સામૂહિક ટ્રેડમાર્કના મુખ્ય લક્ષ્યો

સંસ્થાના ચોક્કસ પાસાઓ, તેના સભ્યો અને તેઓ જે સેવાઓ અને સામાન પ્રદાન કરે છે તે ચિહ્ન સાથે સંકળાયેલા છે તે વિશે લોકોને માહિતગાર કરો. દરેક સંસ્થાના સભ્યો, ઉત્પાદનો અને સેવાઓની ગુણવત્તાની સરખામણી કરીને, જો કોઈ હોય, તો તમે તેમની વચ્ચે તફાવત કરી શકો છો.

સામૂહિક ટ્રેડમાર્કનો હેતુ

- ભારતીય ટ્રેડમાર્ક કાયદા હેઠળ સામૂહિક ચિહ્નો અલગ છે કારણ કે તેઓ કોઈ ચોક્કસ હેતુ પૂરા કરે છે.
- સંસ્થાના ચોક્કસ પાસાઓ, તેના સભ્યો અને તેઓ જે સેવાઓ અને માલ આપે છે તે ચિહ્ન સાથે સંકળાયેલા છે તે વિશે લોકોને જાણ કરવી.
- દરેક સંસ્થાના સભ્યો, ઉત્પાદનો અને સેવાઓની ગુણવત્તાની સરખામણી કરીને, જો કોઈ હોય, તો તમે તેમની વચ્ચે તફાવત કરી શકો છો.

સામૂહિક ટ્રેડમાર્કના પ્રકારો

- એસોસિએશનના સભ્યો દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલા
- તે ટ્રેડમાર્ક્સ કોર્પોરેશન અથવા એસોસિએશન આઈડેન્ટિફાયર દ્વારા ફાઇલ કરવામાં આવે છે
- જેનો ઉપયોગ ભૌગોલિક માર્કર તરીકે થાય છે.

સામૂહિક ટ્રેડમાર્કને દૂર કરવા માટેના કારણો

- કલમ 68 મુજબ, નીચેના કારણોસર ટ્રેડમાર્ક્સ રજિસ્ટરમાંથી સામૂહિક ટ્રેડમાર્કને હટાલ કરવામાં આવશે:
- જ્યારે માર્ક જનતાને છેતરે છે ત્યારે કાયદાની કલમ 47 હેઠળ ટ્રેડમાર્ક તરીકે માર્કનો ઉપયોગ ન કરવો.
- જ્યારે પણ ચિહ્ન વર્ણનાત્મક હોય છે, જેમ કે કલમ 36 દ્વારા વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે

– Institute of Chartered Accountants of India, being the apex body of Chartered

Accountants in India; and

– Confederation of Indian Industries.

સર્ટિફિકેશન ટ્રેડમાર્ક

સર્ટિફિકેશન ટ્રેડમાર્કની વ્યાખ્યા ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, 1999ની કલમ 2(1)(e) હેઠળ કરવામાં આવે છે, જે એક ચોક્કસ પ્રકારની અને ગુણવત્તાની હોવાના માલ અથવા સેવાઓની લાક્ષણિકતાઓને પ્રમાણિત કરવા માટે એકમો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા ટ્રેડમાર્ક તરીકે. સર્ટિફિકેશન ટ્રેડમાર્ક એ ઉત્પત્તિનું સૂચક તેમજ સામાન્ય માણસને ખાતરી આપે છે કે ઉપરોક્ત 'સર્ટિફિકેશન ટ્રેડમાર્ક' હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ માલ અથવા સેવાઓની તપાસ, પરીક્ષણ અથવા કોઈ રીતે સ્વતંત્ર સંસ્થા દ્વારા પ્રમાણિત કરવામાં આવી છે જે પોતે વેપાર કરતી નથી. તે માલ અથવા સેવાઓ પૂરી પાડે છે. પ્રમાણપત્રની પદ્ધતિઓ પ્રમાણપત્ર ટ્રેડમાર્કના માલિક દ્વારા ચોક્કસ વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતાઓ અથવા ગુણવત્તા સૂચવવા અથવા તેની ખાતરી આપવા માટે નક્કી કરવામાં આવે છે. લોકપ્રિય પ્રમાણપત્ર ટ્રેડમાર્ક છે.

(WOOLMARK) – this certification trademark certifies that the products

bearing

are made of 100% wool;

(ISI) – products bearing the ISI

mark certifies that a product conforms to an Indian standard developed by the Bureau of Indian

Standards, the national standards body of India;

(HALLMARK) – certifies the

purity of gold as well as silver jewelry sold in India;

(ISO – International

Standardization Organization) – certifies assurance of standardization of services provided,;

and

(AGMARK) –certifies quality of agricultural products in India, assuring

conformation to a grade standard set by the Government of India.

સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક અને સર્ટિફિકેશન ટ્રેડમાર્ક વચ્ચેનો તફાવત

સર્ટિફિકેશન ટ્રેડમાર્ક અને સામૂહિક ટ્રેડમાર્કની ક્ષમતા 'સમાન વિચારધારા ધરાવતા જૂથો'ના એક ભાગ તરીકે એન્ટિટીના માલ અને સેવાઓને વર્ગીકૃત કરવાને કારણે ઉપરોક્ત ચિહ્નો વચ્ચે એકબીજા સાથે જોડાણ અને મૂંઝવણના કિસ્સાઓ સર્જાયા છે. વૈશ્વિક સ્તરે ઘણા અધિકારક્ષેત્રોમાં, એક સામૂહિક અને પ્રમાણપત્ર ટ્રેડમાર્કને સમાન રીતે ગણવામાં આવે છે. જો કે, ભારત બે પ્રકારના ટ્રેડમાર્ક વચ્ચે સ્પષ્ટ તફાવતની મંજૂરી આપે છે અને પ્રમાણપત્ર અને સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક વચ્ચેના મુખ્ય તફાવતો નીચે આપેલા છે:

સર્ટિફિકેશન ટ્રેડમાર્ક તે વ્યક્તિ અથવા સંસ્થાના નામે રજીસ્ટર કરી શકાતું નથી જે પોતે સંબંધિત માલના ઉત્પાદન અને વેચાણનો સોદો કરે છે અથવા સંબંધિત સેવાઓ પ્રદાન કરે છે. જો કે, સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક સંબંધિત માલસામાન અને સેવાઓનો વેપાર કરતા લોકો અથવા સંસ્થાઓના સંગઠનના નામે નોંધાયેલ છે. પ્રમાણપત્ર ટ્રેડમાર્કના માલિક વ્યક્તિગત વ્યક્તિ અથવા એન્ટિટી હોઈ શકે છે. જો કે, સામૂહિક ટ્રેડમાર્કના માલિક લોકોનું સંગઠન છે.

પ્રમાણપત્ર ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ કોઈપણ એન્ટિટી દ્વારા કરી શકાય છે જે તેના માલિક દ્વારા આ પ્રમાણપત્ર ટ્રેડમાર્કના ઉપયોગ માટે નિર્ધારિત શરતોને પૂર્ણ કરવામાં સક્ષમ છે. બીજી તરફ, સામૂહિક ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ વ્યક્તિઓ અથવા સંસ્થાઓ દ્વારા કરી શકાય છે જેઓ પ્રશ્નમાં એસોસિએશનના સભ્યો છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક, અનિવાર્યપણે, 'સદસ્યતા' સૂચવે છે જ્યારે પ્રમાણપત્ર ટ્રેડમાર્ક 'ઉત્પાદન અથવા સેવાની લાક્ષણિકતા અથવા ગુણવત્તા' સૂચવે છે.

સર્ટિફિકેશન માર્કનો ઉપયોગ વ્યક્તિ દ્વારા ત્યાં સુધી થઈ શકે છે જ્યાં સુધી તે પ્રશ્નમાં સર્ટિફિકેશન માર્કના માલિક દ્વારા નિર્ધારિત સંબંધિત માલ અને સેવાઓની લાક્ષણિકતાઓ, ગુણવત્તા, પ્રકૃતિ વગેરે સંબંધિત માપદંડોને પૂર્ણ કરવાનું ચાલુ રાખે છે. બીજી બાજુ, સામૂહિક ચિહ્નનો ઉપયોગ વ્યક્તિ અથવા એન્ટિટી દ્વારા ત્યાં સુધી થઈ શકે છે જ્યાં સુધી તે એસોસિએશનના સભ્ય તરીકે ચાલુ રહે જે સંબંધિત સામૂહિક ટ્રેડમાર્કના માલિક છે.

પ્રમાણપત્ર ટ્રેડમાર્ક એ ઉત્પાદન અથવા સેવાની વિશિષ્ટતાનું સૂચક નથી અને તે ઉત્પાદન અથવા સેવાની ગુણવત્તાના ચોક્કસ લઘુત્તમ પ્રમાણીકરણના સાધન તરીકે જ કામ કરે છે. સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક, બીજી તરફ, એક સામૂહિક પ્રતીક છે, જેનો ઉપયોગ વેપારમાં ઉત્પાદન અથવા સેવાની પ્રતિષ્ઠા વધારવા અથવા ગ્રાહકોને તેમને ચોક્કસ પ્રતિષ્ઠા સાથે સાંકળવાની મંજૂરી આપવા માટે થાય છે.

પ્રમાણપત્ર અને સામૂહિક ટ્રેડમાર્કના લાભો:

સર્ટિફિકેશન અને સામૂહિક ટ્રેડમાર્ક્સ બંનેનો ઉપયોગ વ્યક્તિ અથવા એન્ટિટીના પોતાના ટ્રેડમાર્ક ઉપરાંત કરવામાં આવે છે અને વ્યવસાયોને તેમના સમાન ઉત્પાદનો અને સેવાઓ કે જે પ્રમાણપત્ર અને સામૂહિક ટ્રેડમાર્કનો ઉપયોગ કરવા માટે પાત્ર નથી તેની બ્રાંડિંગને સુધારવામાં મદદ કરી શકે છે.

સર્ટિફિકેશન ટ્રેડમાર્ક ધરાવતું કોઈપણ ઉત્પાદન અથવા સેવા, ઉત્પાદન અથવા સેવા સાથે આવે છે તે ગુણવત્તાના ચોક્કસ લઘુત્તમ ધોરણને તરત જ લોકો સુધી પહોંચાડે છે. આ, બદલામાં, ગ્રાહકોને બજારના ઉત્પાદનો અથવા સેવાઓમાં તેમનો વિશ્વાસ પુનઃસ્થાપિત કરવાની મંજૂરી આપે છે જે ગુણવત્તાના લઘુત્તમ ધોરણોને અનુરૂપ છે અને ગ્રાહકોને તેની ખાતરી આપે છે. કલેક્ટિવ અથવા સર્ટિફિકેશન ટ્રેડમાર્ક વેપારમાં અને મોટા પ્રમાણમાં રોકાણકારો અને ઉપભોક્તાઓ વચ્ચે જે વિશ્વાસ ધરાવે છે તે અપાર છે.

અપીલ

91. 3 ને અપીલ કરે છે

[ઉચ્ચ અદાલત].—(1) રજિસ્ટ્રારના આદેશ અથવા નિર્ણયથી નારાજ કોઈપણ વ્યક્તિ આ અધિનિયમ હેઠળ, અથવા તેના હેઠળ બનાવેલા નિયમો 3 ને અપીલ કરવાનું પસંદ કરી શકે છે

[ઉચ્ચ અદાલત] ત્રણની અંદર જે તારીખે આદેશ અથવા નિર્ણય સામે અપીલ કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે તે તારીખથી મહિનાઓ સુધી આવી વ્યક્તિ અપીલને પસંદ કરે છે.

(2) જો તે હેઠળ ઉલ્લેખિત સમયગાળાની સમાપ્તિ પછી પસંદ કરવામાં આવે તો કોઈ અપીલ સ્વીકારવામાં આવશે નહીં

પેટા-વિભાગ (1): જો કે તેના માટે ઉલ્લેખિત સમયગાળાની સમાપ્તિ પછી અપીલ દાખલ કરી શકાશે અપીલકર્તા 3 ને સંતુષ્ટ કરે છે [ઉચ્ચ અદાલત] કે તેની પાસે અપીલને પ્રાધાન્ય ન આપવા માટે પૂરતું કારણ હતું ઉલ્લેખિત સમયગાળો.

(3) 3 ને અપીલ [ઉચ્ચ અદાલત] નિયત ફોર્મમાં હશે અને તેની ચકાસણી આમાં કરવામાં આવશે નિર્ધારિત રીતે અને તેની સામે અને દ્વારા અપીલ કરાયેલ હુકમ અથવા નિર્ણયની નકલ સાથે હોવી જોઈએ.

97. સુધારણા માટેની અરજી માટેની પ્રક્રિયા, વગેરે, પહેલા [ઉચ્ચ અદાલત].—

(1) માટેની અરજીને કરવામાં આવેલ રજિસ્ટરમાં સુધારો [ઉચ્ચ અદાલત] કલમ 57 હેઠળ હોઈ શકે તેવા સ્વરૂપમાં રહેશે નિર્ધારિત.

(2) ના દરેક આદેશ અથવા ચુકાદાની પ્રમાણિત નકલ [ઉચ્ચ અદાલત] રજિસ્ટર્ડ વેપારથી સંબંધિત આ અધિનિયમ હેઠળ માર્ક બોર્ડ દ્વારા રજિસ્ટ્રારને જણાવવામાં આવશે અને રજિસ્ટ્રાર આપશે બોર્ડના આદેશને અસર કરે છે અને, જ્યારે તે નિર્દેશિત કરવામાં આવે ત્યારે, નોંધણીમાંની એન્ટ્રીઓમાં સુધારો કરશે અથવા સુધારશે. આવા હુકમ અનુસાર.

ડિઝાઇન એક્ટ, 2000

પ્રસ્તાવના

ડિઝાઇન એવી વસ્તુ છે જે લેખ પર લાગુ કરવામાં આવે છે અને તે પોતે લેખ નથી. તેને તૈયાર માલ તરીકે નિર્માતાને પહોંચાડવાની હોય છે. તેને લેખથી અલગ કરી શકાતું નથી. ઔદ્યોગિક અથવા ઉત્પાદન ડિઝાઇન સાથે સંબંધિત લક્ષણો છે-આકાર, પેટર્ન, ગોઠવણી અને આભૂષણ. આકાર અને રૂપરેખા લેખના સ્વરૂપનો સંદર્ભ આપે છે અને સામાન્ય રીતે પ્રકૃતિમાં ત્રિ-પરિમાણીય હોય છે જ્યારે પેટર્ન અને આભૂષણ એ લેખની સપાટી પર લાગુ કરાયેલ સુશોભન લક્ષણો છે અને સામાન્ય રીતે બે પરિમાણીય હોય છે.

ભારતમાં, બૌદ્ધિક સંપદા કાયદા ટ્રેડમાર્ક, કોપીરાઈટ, પેટન્ટ, ડિઝાઇન અને માલના ભૌગોલિક સંકેતોને લગતા અધિકારોને આવરી લે છે. બૌદ્ધિક સંપત્તિ હેઠળ, ઔદ્યોગિક ડિઝાઇન લેખના ભૌતિક દેખાવનું રક્ષણ કરે છે.

➤ ભારતમાં ડિઝાઇન કાયદાનો ઐતિહાસિક

યુરોપમાં ઔદ્યોગિક ક્રાંતિ, યુ.કે.માં ટેક્સટાઇલ ડિઝાઇન માટે કાનૂની રક્ષણ તરફ દોરી જાય છે. ડિઝાઇનના રક્ષણ માટેનો પ્રથમ કાયદો 1787માં યુ.કે.માં બનાવવામાં આવ્યો હતો. 1839 અને 1842માં ડિઝાઇનના રક્ષણ માટે વધુ નવા કાયદા ઘડવામાં આવ્યા હતા. યુ.કે. તે પછી 1883માં, યુ.કે.માં પેટન્ટ્સ, ડિઝાઇન્સ અને ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ, 1883 બનાવવામાં આવ્યો અને 1905 પછી, 1905નો અલગ ટ્રેડ માર્ક્સ એક્ટ ઘડવામાં આવ્યો, જેના કારણે પેટન્ટ્સ અને ડિઝાઇન્સ કાયદો એક સાથે રહ્યો.

બ્રિટિશ ભારતમાં, સૌપ્રથમ કાયદો જે ડિઝાઇનને સંચાલિત કરે છે તે પેટન્ટ અને ડિઝાઇન એક્ટ, 1872 તરીકે બનાવવામાં આવ્યો હતો. શોધ અને ડિઝાઇનને રક્ષણ આપવા માટે આવિષ્કારો અને ડિઝાઇન અધિનિયમ, 1888 બનાવવામાં આવ્યો હતો. બ્રિટિશ પેટન્ટ્સ એન્ડ ડિઝાઇન્સ એક્ટ, 1907ના આધારે ભારતીય પેટન્ટ્સ અને ડિઝાઇન્સ એક્ટ 1911 ઘડવામાં આવ્યો હતો. નવા પેટન્ટ એક્ટ, 1970ના અમલથી પેટન્ટ્સ એન્ડ ડિઝાઇન્સ એક્ટ, 1911 માંથી પેટન્ટની જોગવાઈઓ રદ કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ ડિઝાઇન્સ ભારતમાં ડિઝાઇન્સ એક્ટ, 1911 અને ડિઝાઇન્સ રૂલ્સ, 1933 દ્વારા વ્યવહાર કરવામાં આવે છે. ડિઝાઇન એક્ટ, 2000 જે 11.05.2001 થી અમલમાં આવ્યો છે તે ડિઝાઇન એક્ટ, 1911 ને રદ કરીને ઘડવામાં આવ્યો છે.

નવા અધિનિયમમાં મોટાભાગની જોગવાઈઓ છે જે ડિઝાઇન એક્ટ, 1911 માં સમાયેલી હતી, કેટલાક નાના ફેરફારો સિવાય અને તેમાં કેટલીક જોગવાઈઓ છે જે TRIPS કરાર અને અન્ય

આંતરરાષ્ટ્રીય સંમેલનો પર આધારિત છે. ડિઝાઇન્સ એક્ટ, 2000 ની જોગવાઈઓ અનુસાર ડિઝાઇન નિયમો, 2001 બનાવવામાં આવ્યા છે.

➤ ડિઝાઇન એક્ટ, 2000 હેઠળ ડિઝાઇનનો અર્થ

ડિઝાઇન એક્ટ, 2000ની કલમ 2(ડી) હેઠળ ડિઝાઇનને વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી છે. ડિઝાઇનનો અર્થ માત્ર આકાર, પેટર્ન, રૂપરેખાંકન, એક આભૂષણની વિશેષતાઓ છે જે કોઈપણ લેખને ત્રણ સ્વરૂપોમાં લાગુ કરવામાં આવે છે, એટલે કે દ્વિ-પરિમાણીય, ત્રિ-પરિમાણીય અથવા બંને કોઈપણ ઔદ્યોગિક પ્રક્રિયાની મદદ, પછી ભલે તે યાંત્રિક, મેન્યુઅલ, રાસાયણિક, અલગ અથવા સંયુક્ત હોય, જેના પરિણામે તૈયાર લેખમાં પરિણમે છે અને તે ફક્ત આંખો દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે પરંતુ તેમાં બાંધકામના કોઈપણ પ્રકારનો સમાવેશ થતો નથી અથવા કોઈપણ વસ્તુ જે પદાર્થમાં માત્ર યાંત્રિક ઉપકરણ હોય અને કોઈપણ ટ્રેડમાર્ક અથવા પ્રોપર્ટી માર્ક અથવા કોઈપણ કલાત્મક કાર્ય.

➤ ડિઝાઇનની નોંધણી માટે આવશ્યક આવશ્યકતાઓ

ડિઝાઇનની નોંધણી મેળવવા માટે કેટલીક અગાઉની આવશ્યકતાઓ છે જે પૂર્ણ કરવાની જરૂર છે. તેઓ નીચે મુજબ છે-

1. તે નવલકથા અને મૂળ હોવું જોઈએ

નોંધણી કરાવવા માટે ડિઝાઇન નવલકથા અને મૌલિક બંને હોવી જોઈએ જેનો અર્થ છે કે તે પ્રથમ વખત બનાવવી જોઈએ. જો તે ચોક્કસ ડિઝાઇન અનન્ય હોય તો જ તેને નોંધણી માટે ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે. અગાઉ પ્રકાશિત થયેલ બે અથવા વધુ ડિઝાઇનનું સંયોજન ત્યારે જ નોંધણી કરી શકાય છે જો સંયોજન નવા વિઝ્યુઅલ અથવા ડિઝાઇનનું નિર્માણ કરે.

2. તે અગાઉ પ્રકાશિત થવી જોઈએ નહીં

નોંધણી માટે બનાવાયેલ ડિઝાઇન અગાઉ પ્રકાશિત થવી જોઈએ નહીં. જો પ્રકાશનની નકલ જાહેર પુસ્તકાલયમાં પહેલેથી જ ઉપલબ્ધ છે જે પ્રકાશન બનાવવા માટે પૂરતી હોઈ શકે છે. તેથી નોંધણી મેળવવા માટે, ડિઝાઇન સાર્વજનિક રૂપે એક્સેસિબલ હોવી જોઈએ નહીં.

કેમ્પ એન્ડ કંપની અને અન્ય વિ. પ્રાઈમા પ્લાસ્ટિક લિમિટેડ 2000¹

આ કિસ્સામાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે જો ડિઝાઇનનો માલિક સદ્ભાવનાથી તેને અન્ય કોઈ વ્યક્તિ સમક્ષ જાહેર કરે છે, તો તે પ્રકાશન હોવાનું માનવામાં આવતું નથી, ત્યારબાદ, જો ઉપરોક્ત ડિઝાઇનની નોંધણી પ્રાપ્ત થાય છે, તો અગાઉની જાહેરાત અમાન્ય થશે નહીં. તેનો કોપિરાઇટ.

૩. ડિઝાઇન ઓર્ડર અને નૈતિકતાની વિરુદ્ધ ન હોવી જોઈએ

ડિઝાઇન નૈતિકતા અને વ્યવસ્થાની વિરુદ્ધ અથવા ભારત સરકાર અથવા કોઈપણ અધિકૃત સંસ્થા દ્વારા પ્રતિબંધિત ન હોવી જોઈએ. જે ડિઝાઇનમાં ખલેલ અથવા જાહેર વ્યવસ્થા અને શાંતિનો ભંગ થઈ શકે છે તેને નોંધણી માટે ધ્યાનમાં લઈ શકાશે નહીં.

➤ ડિઝાઇનની નોંધણી માટે અરજી

ડિઝાઇન એક્ટ, 2000ની કલમ 5 ડિઝાઇનની નોંધણી માટેની અરજી સાથે સંબંધિત છે. કલમ મુજબ, જો કોઈ વ્યક્તિ જે કોઈ નવી અથવા મૂળ ડિઝાઇનના માલિક હોવાનો દાવો કરે છે જે અગાઉ ક્યાંય પ્રકાશિત ન થઈ હોય અને કોઈપણ જાહેર નીતિ કે નૈતિકતા વિરુદ્ધ ન હોય તો તે ડિઝાઇનની નોંધણી માટે અરજી કરે છે, તો નિયંત્રક ડિઝાઇનની નોંધણી કરી શકે છે. પરીક્ષક દ્વારા પરીક્ષા.

દરેક અરજી જે ડિઝાઇનની નોંધણી માટે કરવામાં આવે છે તે પેટન્ટ ઓફિસ સમક્ષ નિયત ફી સાથે નિયત ફોર્મમાં કરવામાં આવશે. નોંધણી કરાવવાનો હેતુ ધરાવતી ડિઝાઇન એક કરતાં વધુ વર્ગમાં નોંધાયેલ હોવી જોઈએ નહીં. જો કોઈપણ ડિઝાઇનની નોંધણી માટેની અરજી નિયંત્રક દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવે તો પીડિત વ્યક્તિ હાઈકોર્ટમાં અપીલ કરી શકે છે.

જે અરજી નિયત સમય મર્યાદામાં કરવામાં નહીં આવે તેને ત્યજ દેવામાં આવશે. જ્યારે રજીસ્ટર થયેલ હોય ત્યારે ડિઝાઇન રજીસ્ટ્રેશન માટેની અરજીની તારીખથી રજીસ્ટર થવી જોઈએ. લેખોના નિર્ધારિત વર્ગમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ અથવા તમામ લેખોના સંદર્ભમાં ડિઝાઇનની નોંધણી થઈ શકે છે.

¹ MANU/MH/0027/1999

ડિઝાઇનની નોંધણી પછી, નિયંત્રક ડિઝાઇનની નિર્ધારિત વિગતોના પ્રકાશનને એવી રીતે પ્રકાશિત કરવાનું કારણભૂત બનાવશે કે જે સૂચવવામાં આવે. ડિઝાઇનના પ્રકાશન પછી, તે જાહેર નિરીક્ષણ માટે ખુલ્લું રહેશે.

➤ ભારતમાં ડિઝાઇનની નોંધણી માટેની પ્રક્રિયા

1. અરજી દાખલ કરવી

ભારતમાં ડિઝાઇનની નોંધણીની પ્રક્રિયામાં પ્રથમ પગલું પેટન્ટ ઓફિસ સમક્ષ નિયત ફી સાથે નિયત ફોર્મમાં કરેલી અરજી ફાઇલ કરવાનું છે. એપ્લિકેશનમાં તે વર્ગનો ઉલ્લેખ કરવો જોઈએ કે જેમાં ડિઝાઇનની નોંધણી કરાવવી આવશ્યક છે અને તે કયા લેખો માટે લાગુ કરવામાં આવશે. દરેક વર્ગના લેખો માટે એક અલગ અરજી દાખલ કરવામાં આવશે.

2. પરીક્ષા

ડિઝાઇનની નોંધણી માટે અરજી પ્રાપ્ત કર્યા પછી નિયંત્રક અરજીને પરીક્ષા માટે મોકલશે જેથી તે તપાસી શકાય કે ડિઝાઇન નોંધણી માટે સક્ષમ છે કે નહીં. પરીક્ષક તરફથી લીલી ઝંડી મળ્યા બાદ નિયંત્રક અરજી સ્વીકારશે અને આગળ વધશે.

3. વાંધાઓનું સંચાર

અરજદારે કરેલી અરજીની તપાસ કર્યા પછી, જો પરીક્ષકને અરજીમાં કોઈ ખામી જણાય, તો તેની જાણ અરજદારને કરવાની રહેશે. ખામીઓ અરજદારને જણાવવામાં આવે તે પછી, અરજદારે તમામ વાંધા દૂર કરવા જરૂરી છે અને તમામ વાંધાઓ દૂર કરવા જરૂરી રહેશે અને અરજીની સ્વીકૃતિ માટે અરજીની સત્તાવાર તારીખથી છ મહિનાની અંદર પેટન્ટ ઓફિસમાં ફરીથી સબમિટ કરશે. અરજી જો અરજદારને સંચાર કર્યા પછી 3 મહિનાની અંદર તમામ વાંધા દૂર કરવામાં નહીં આવે, તો અરજી પાછી ખેંચી લેવામાં આવશે.

4. પ્રકાશન

એકવાર પેટન્ટ ઓફિસ દ્વારા ડિઝાઇનની નોંધણી માટેની અરજી સ્વીકારવામાં આવે તે પછી, નિયંત્રક ડિઝાઇનની નિયત વિગતોના પ્રકાશનને તે રીતે પ્રકાશિત કરવાનું કારણભૂત બનાવશે જે સૂચવવામાં આવે. ડિઝાઇનના પ્રકાશન પછી, તે જાહેર નિરીક્ષણ માટે ખુલ્લું રહેશે. જ્યારે નોંધણી કરવામાં આવે ત્યારે નિયંત્રક ડિઝાઇનના માલિકને નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર પણ આપશે.

➤ ચોક્કસ ડિઝાઇનની નોંધણી પર પ્રતિબંધ

નિયંત્રક દ્વારા નીચેની ડિઝાઇનની નોંધણી કરવામાં આવશે નહીં.

- એક ડિઝાઇન જે નવી અને મૂળ નથી.
- એક ડિઝાઇન કે જે ભારતમાં અથવા અન્ય કોઈપણ દેશમાં મૂર્ત સ્વરૂપમાં ક્યાંય પણ પ્રકાશિત કરવામાં આવી છે.
- એવી ડિઝાઇન કે જે જાણીતી ડિઝાઇન અથવા ખબર ડિઝાઇનના સંયોજનથી અલગ કરી શકાય તેમ નથી અથવા
- એવી ડિઝાઇન જેમાં નિંદાત્મક અથવા અશ્લીલ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે જે જાહેર વ્યવસ્થા અને શાંતિનો ભંગ અથવા ભંગ કરી શકે છે
- રજીસ્ટ્રેશન મેળવવા માટે કોણ હકદાર છે

➤ ડિઝાઇનની નોંધણી રદ કરવી

અધિનિયમની કલમ 19 હેઠળ ડિઝાઇનની નોંધણી રદ કરવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. કેટેગરી (કુદરતી વ્યક્તિ માટે INR 1500, SME માટે INR 3000, અન્ય અરજદારો માટે INR 6000) કેટેગરી (કુદરતી વ્યક્તિ માટે INR 1500, INR 6000) ના આધારે ફોર્મ 8 માં રદ કરવા માટેની અરજી દાખલ કરીને, નોંધણી પછીના કોઈપણ સમયે નોંધાયેલ ઔદ્યોગિક ડિઝાઇનને રદ કરી શકાય છે. બાકીના અરજદારો) નિયંત્રકને.

નોંધણી રદ થવાના કારણો નીચે મુજબ છે-

- ડિઝાઇન નવી અને મૂળ નથી. તે પહેલાથી જ નોંધાયેલ છે.
- નોંધણીની તારીખ પહેલાં તે ભારતમાં અથવા અન્ય કોઈપણ દેશમાં ગમે ત્યાં પ્રકાશિત કરવામાં આવી છે.

- તે જાહેર વ્યવસ્થા અને નૈતિકતા વિરુદ્ધ છે.
- અધિનિયમ હેઠળ ડિઝાઇનની નોંધણી કરી શકાતી નથી.

➤ રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇનમાં કૉપિરાઇટ

જ્યારે ડિઝાઇન રજીસ્ટર થાય છે, ત્યારે ડિઝાઇનના માલિક પાસે 10 વર્ષ માટે ડિઝાઇનમાં કૉપિરાઇટ રહેશે જે નિયંત્રકને નિયત ફી સાથે અરજી કરીને વધુ 5 વર્ષ માટે વધારી શકાય છે. પરંતુ ડિઝાઇનમાં કૉપિરાઇટના વિસ્તરણ માટેની અરજી 10 વર્ષની મૂળ તારીખની સમાપ્તિ પહેલાં કરવામાં આવશે.

ડિઝાઇનમાં કૉપિરાઇટના વિસ્તરણ માટે નિર્ધારિત ફી ચૂકવવામાં નિષ્ફળતાના કારણે ડિઝાઇનમાં કૉપિરાઇટની અસર બંધ થઈ ગઈ હોય, તો આવી ડિઝાઇનના માલિક ડિઝાઇન બંધ થયાની તારીખથી એક વર્ષની અંદર અસર, ફી ચૂકવવામાં નિષ્ફળતાના કારણ સાથે નિર્ધારિત ફીની ચુકવણી પર નિયત રીતે ડિઝાઇનને પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે અરજી કરો અને જો નિયંત્રક સંતુષ્ટ હોય કે ફી ચૂકવવામાં નિષ્ફળતા એક્સ્ટેન્શન માટેની ફી ઇરાદાપૂર્વકની ન હતી, તે એક્સ્ટેન્શન માટે કોઈપણ અવેતન ફીની ચુકવણી પર ડિઝાઇનની નોંધણી પુનઃસ્થાપિત કરશે.

➤ રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇનની ચોરી

રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇનની પાયરસીની જોગવાઈ ડિઝાઇન એક્ટ, 2000 ની કલમ 22 હેઠળ કરવામાં આવી છે. નોંધાયેલ ડિઝાઇનની પાયરસી એ ડિઝાઇનમાં કૉપિરાઇટના ઉલ્લંઘન સમાન છે. ડિઝાઇન એક્ટ, 2000 ("અધિનિયમ") ની કલમ 22(1) એ જોગવાઈ કરે છે કે ડિઝાઇનમાં કૉપિરાઇટના અસ્તિત્વ દરમિયાન, લાયસન્સ અથવા રજિસ્ટર્ડ માલિકની લેખિત સંમતિ વિના, નીચેના કૃત્યો રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇનની ચાંચિયાગીરી તરીકે ગણવામાં આવશે:

1 જે વેચાણના હેતુ માટે, કોઈપણ વર્ગના કોઈપણ લેખ કે જેમાં ડિઝાઇન રજીસ્ટર થયેલ હોય, ડિઝાઇન અથવા તેનું કોઈ કપટપૂર્ણ અથવા સ્પષ્ટ અનુકરણ હોય, અથવા તેને સક્ષમ કરવાના હેતુથી કંઈપણ કરવા માટે અરજી કરવા અથવા લાગુ કરવા માટે કારણભૂત આ રીતે લાગુ કરવા માટે ડિઝાઇન;

2 વેચાણ હેતુ માટે આવા લેખ આયાત કરવા માટે;

૩ પ્રકાશિત કરવા અથવા ખુલ્લી પાડવા અથવા પ્રકાશિત કરવા અથવા વેચાણ માટે ખુલ્લા કરવા માટેનું કારણ, આવા લેખ. ઉપરોક્ત કોઈપણ કૃત્યો ફક્ત ત્યારે જ ચાંચિયાગીરી ગણાશે જો તે વાણિજ્ય દરમિયાન કરવામાં આવી હોય અને માત્ર વ્યક્તિગત ઉપયોગ માટે નહીં. તે વધુ જરૂરી છે કે જે વર્ગમાં ડિઝાઇનની નોંધણી કરવામાં આવી છે તે વર્ગમાં આવતા લેખોના સંબંધમાં પ્રતિબંધિત કૃત્યો કરવામાં આવ્યા છે.

ડાબર ઈન્ડિયા લિમિટેડ વિ. રાજેશ કુમાર અને અન્યો²

ડાબર ઈન્ડિયા લિમિટેડે વિશિષ્ટ ડિઝાઇન ધરાવતી બોટલોમાં 'ડાબર આમલા હેર ઓઈલ'ની ડિઝાઇન રજીસ્ટર કરી છે. પ્રતિવાદી, રાજેશ કુમાર અને અન્ય લોકોએ પ્લાસ્ટિકની બોટલો બનાવી હતી જે વાદીની બોટલોની નકલ હોવાનો આક્ષેપ કર્યો હતો. ફરિયાદી દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી આ પ્લાસ્ટિકની બોટલો અન્ય કેટલીક કંપનીઓ દ્વારા તેમના હેર ઓઈલ, ફિક્સર અને પ્રવાહી ઉત્પાદનોના માર્કેટિંગ માટે ઉપયોગમાં લેવાતી સામાન્ય બોટલ હોવાનું જણાયું હતું. પ્રતિવાદીઓએ વાદીની બોટલોની ડિઝાઇનનું ઉલ્લંઘન કર્યું હતું. વાદી પાસે બોટલની કોઈ વિશિષ્ટ વિશેષતા ન હતી જે ડિઝાઇન તરીકે નોંધાયેલ આખી બોટલની ડિઝાઇન તરીકે નોંધાયેલ હતી. વાદી દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી બોટલો વાદીની બોટલોનો સામાન્ય આકાર ધરાવે છે. માન્ય રીતે રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇન માટે, સંરક્ષિત કરવા માંગવામાં આવેલી ડિઝાઇનમાં કેટલીક નવીનતા અને મૌલિકતા હોવી આવશ્યક છે અને તે પુનઃપ્રકાશિત ન હોવી જોઈએ. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે વાદી વચગાળાના મનાઈ હુકમ માટે હકદાર નથી.

➤ રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇનોની ચોરી સામેના ઉપાયો

ડિઝાઇન એક્ટ, 2001 ("અધિનિયમ") ની કલમ 22(2) રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇનની ચાંચિયાગીરી સામેના ઉપાયો પ્રદાન કરે છે. ડિઝાઇનમાં કોપિરાઇટના ઉલ્લંઘન સામે માત્ર નાગરિક ઉપાયો ઉપલબ્ધ છે. રજિસ્ટર્ડ ડિઝાઇનની ચાંચિયાગીરી સામે ફોજદારી કાર્યવાહીની કોઈ જોગવાઈ નથી.

અધિનિયમ કલમ 22(2) (a) અને (b) હેઠળ નોંધાયેલ ડિઝાઇનના માલિક માટે બે વૈકલ્પિક ઉપાયોની જોગવાઈ કરે છે. માલિકે નીચેનામાંથી એક ઉપાય પસંદ કરવો પડશે:

² MANU/DE/0520/2008

1 કલમ 22(2)(a) જોગવાઈ કરે છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ કલમ 22 નું ઉલ્લંઘન કરે છે, તો તે કરારના ઋણ તરીકે વસૂલ કરી શકાય તેવા દરેક ઉલ્લંઘન માટે 25,000 રૂપિયાથી વધુની રકમ ડિઝાઇનના નોંધાયેલા માલિકને ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે. પૂરી પાડવામાં આવેલ છે કે કોઈપણ એક ડિઝાઇનના સંદર્ભમાં વસૂલપાત્ર કુલ રકમ INR50,000 થી વધુ ન હોવી જોઈએ.

2 કલમ 22(2)(b) જોગવાઈ કરે છે કે માલિક આવા કોઈપણ ઉલ્લંઘનના નુકસાનની વસૂલાત માટે દાવો લાવી શકે છે અને તેના પુનરાવર્તન સામે મનાઈ હુકમ લાવી શકે છે. જો તે સફળ થાય છે, તો તે કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવી શકે તેવા નુકસાનની વસૂલાત કરવા અને કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા મનાઈ હુકમની શરતોમાં પ્રતિવાદીને રોકવા માટે હકદાર રહેશે.

વધુમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે અધિનિયમની કલમ 22(2) હેઠળ રાહત માટે કોઈ દાવો કે અન્ય કોઈ કાર્યવાહી અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટમાં કરવામાં આવશે નહીં. જો કે, જ્યાં પ્રતિવાદી કલમ 19 હેઠળ ડિઝાઇનની નોંધણી રદ કરી શકાય તેવા કોઈપણ આધારો મેળવે છે, તો અદાલતે દાવો અથવા આવી અન્ય કાર્યવાહીને નિર્ણય માટે હાઈકોર્ટમાં સ્થાનાંતરિત કરવી જોઈએ.

